

Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

VIMMERBY KOMMUNS ÖVERSIKTSPLAN

ÖP 2050

Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning 2024-04-12

Vimmerby kommun

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Läsanvisning	5
1.2 Översiktsplanens dokument	5
2 Miljöbedömning	7
2.1 Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte	7
2.2 Metod	7
2.3 Geografisk avgränsning	8
2.4 Tidsmässig avgränsning	8
2.5 Saklig avgränsning	8
3 Översiktsplanens innehåll	9
4 Alternativ	10
4.1 Nollalternativet	10
4.2 Övriga utredda alternativ	10
5 Miljökonsekvenser	11
5.1 Klimatpåverkan	11
5.2 Hälsa och säkerhet	17
5.3 Hushållning med naturresurser	26
5.4 Riksintressen	30
5.5 Skyddade områden och andra värden	34
5.6 Miljökvalitetsnormer	40
5.7 Miljömål	42
6 Sociala konsekvenser	49
6.1 Folkhälsa	49
6.2 Boende och mötesplatser	50
6.3 Tillgänglighet och rörelsefrihet	51
6.4 Barnperspektiv	52
6.5 Jämställdhet, jämlikhet och integration	53
6.6 Trygghet och brottsförebyggande	53
6.7 Arbete	54
6.8 Rekreation och friluftsliv	55
6.9 Störningar och risker	55
6.10 Delaktighet i samhällsplaneringen	56

7 Ekonomiska konsekvenser	57
7.1 Investeringar i allmänna intressen	57
7.2 Näringsliv och arbetsmarknad	58
7.3 Befolkning och bostadsmarknad	58
7.4 Infrastruktur och kommunikationer	59
7.5 Marköverlåtelser	59
7.6 Fortsatt samhällsplanering	60
8 Slutsatser och fortsatt arbete	61
8.1 Samlad bedömning av miljökonsekvenser	61
8.2 Samlad bedömning av sociala konsekvenser	62
8.3 Samlad bedömning av ekonomiska konsekvenser	63
8.4 Uppföljning och fortsatt arbete	63
9 Källor	64

Sammanfattning

Detta dokument utgör en hållbarhetsbedömning av granskningsversionen av den kommun-omfattande Översiktsplan 2050 för Vimmerby kommun. Hållbarhetsbedömningen utgörs av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, kombinerat med beskrivning och bedömning av sociala och ekonomiska konsekvenser.

Översiktsplanens utvecklingsinriktning utgör ett viktigt underlag för kommande vägval, förhandlingar och prioriteringar på strategisk nivå men också för den mark- och vattenanvändning som föreslås. Utvecklingsinriktningen innehåller tre grundläggande strukturer: Bebyggelser och landsbygder, Natur, vatten och friluftsliv samt Kommunikationer.

Mark- och vattenanvändningen redovisas i översiktsplanen för hela kommunen samt fördjupade delar för orterna Vimmerby, Södra Vi, Storebro, Gullringen, Frödinge och Tuna samt mindre orter. I översiktsplanen delas mark- och vattenanvändningen in i ett antal kategorier, där varje kategori har generella ställningstaganden kring pågående och/eller ändrad användning. Utöver de generella ställningstagandena, har tematiska ställningstaganden tagits fram för kommunen.

Översiktsplanen redovisar utvecklingsområden i kommunens tätorter och beskriver respektive områdes förutsättningar och utvecklingsambition. Områden som på en översiktlig nivå anses vara potentiella för etablering av vindkraft har identifierats och ska utredas närmre vid en eventuell vindkraftsetablering. Översiktsplanen pekar även ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).

Konsekvenserna som behandlas i den del som utgör miljökonsekvensbeskrivning rör de aspekter som under avgränsningssamrådet med Länsstyrelsen bedömdes vara betydande. Utöver det har ytterligare miljökonsekvenser beskrivits.

De miljökonsekvenser som beskrivs är:

- Klimat
- Hälsa och säkerhet
- Hushållning med naturresurser
- Riksintressen
- Skyddade områden och andra värden
- Miljökvalitetsnormer
- Sveriges miljömål

Planförslaget visar att det finns en god potential för kommunen att flera uppnå positiva konsekvenser om kommunen i sin fortsatta planering och lovgivning följer de ambitioner och ställningstaganden som översiktsplanen medför.

De sociala konsekvenserna av översiktsplanen beskrivs här utifrån tio aspekter.

- Folkhälsa
- Boende och mötesplatser
- Tillgänglighet och rörelsefrihet
- Barnperspektiv
- Jämställdhet, jämlikhet och integration
- Trygghet och brottsförebyggande
- Arbete
- Rekreation och friluftsliv
- Störningar och risker
- Delaktighet i samhällsplaneringen

De ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen beskrivs här utifrån sex aspekter.

- Investeringar i allmänna intressen
- Näringsliv och arbetsmarknad
- Befolkning och bostadsmarknad
- Infrastruktur och kommunikationer
- Marköverlåtelse
- Fortsatt samhällsplanering

1 Inledning

Detta dokument utgör en hållbarhetsbedömning av granskningsversionen av den kommunomfattande Översiktsplan 2050 för Vimmerbys kommun. Hållbarhetsbedömningen utgörs av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, kombinerat med beskrivning och bedömning av sociala och ekonomiska konsekvenser.

En översiktsplan ska enligt lag redovisa grund dragen i användningen av mark- och vattenområden och hur de bör användas i framtiden samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Av planen ska också framgå hur kommunen avser att tillgodose och följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Sedan den 21 juli 2004 ska alla översiktsplaner miljöbedömas enligt miljöbalken. Förutom miljö, hälso- och hushållningsaspekter bör, enligt plan- och bygglagen, även sociala och ekonomiska aspekter beskrivas eftersom dessa är grunden för en hållbar utveckling - vilket är ett övergripande mål för samhällsutvecklingen.

1.1 Läsanvisning

Hållbarhetsbedömningen är indelad i åtta kapitel. Nedan beskrivs vad respektive kapitel innehåller.

Kapitel 1 – Inledning

Detta kapitel beskriver, utöver denna läsanvisning, bakgrunden till hållbarhetsbedömningen samt en redogörelse för översiktsplanens dokument.

Kapitel 2 – Miljöbedömning

Detta kapitel beskriver syfte och metodik för miljöbedömningen. Kapitlets främsta fokus är att beskriva arbetet med miljöbedömningen enligt 6 kap. miljöbalken men metodiken appliceras även avseende sociala och ekonomiska konsekvenser.

Kapitel 3 – Översiktsplanens innehåll

I denna del återges en kortfattad beskrivning av översiktsplanens innehåll.

Kapitel 4 – Alternativ

I denna del beskrivs de alternativ som utretts i samband med utveckling av översiktsplanen, samt vad nollalternativet innebär.

Kapitel 5 – Miljökonsekvenser

I detta kapitel beskrivs bedömda miljöeffekter och miljökonsekvenser utifrån översiktsplanen generellt men också i jämförelse med nollalternativet.

Kapitel 6 – Sociala konsekvenser

I detta kapitel beskrivs bedömda effekter och konsekvenser för sociala värden utifrån översiktsplanen generellt men också i jämförelse med nollalternativet.

Kapitel 7 – Ekonomiska konsekvenser

I detta kapitel beskrivs bedömda effekter och konsekvenser för ekonomiska värden utifrån översiktsplanen generellt men också i jämförelse med nollalternativet.

Kapitel 8 – Slutsatser och fortsatt arbete

I detta kapitel görs sammanfattande bedömningar av översiktsplanens konsekvenser utifrån miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser. Kapitlet beskriver även hur uppföljning av översiktsplanen och dess konsekvenser ska göras kontinuerligt samt vidare arbete med den översiktliga planeringen.

Kapitel 9 – Källor

Här redovisas de källor som hållbarhetsbedömningen refererar till.

1.2 Översiktsplanens dokument

Översiktsplan 2050 ersätter i sin helhet Lokal utvecklings- och översiktsplan 2007 för Vimmerby kommun, vilken aktualitetsprövades av kommunfullmäktige den 1 januari 2017 (Vimmerby kommun, 2007). Delar av innehållet i tidigare översiktsplan har överfört till översiktsplanen.

Översiktsplanen i sin helhet består av tre delar

med tillhörande kartmaterial. Innehållet i översiktsplanen finns tillgängligt i digitalt format och i analogt format. I digitalt format finns möjligheten att tända och släcka information i en interaktiv digital karta. Den digitala kartans innehåll finns i form av bilder i de PDF-dokument som utgör den icke-digitala översiktsplanen.

Nedan återges kortfattad information om översiktsplanens tre delar.

Översiktsplan

Det är denna del som utgör själva översiktsplanen och den är indelad i sex kapitel som tillsammans utgör grunden för kommunens fysiska planering. Här beskrivs utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändning samt tematiska ställningstaganden. Sista kapitlet i översiktsplanen är en handlingsplan som redovisar fortsatt arbete för en hållbar översiktspla-

nering. Översiktsplanen beskrivs ytterligare i kapitel 3 Översiktsplanens innehåll.

Bilaga - Förutsättningar

I denna bilaga beskrivs vilka förutsättningar som råder inom kommunens gränser. Det omfattar kommunens historia, planberedskap, befolkning och bebyggelse, service, arbete och näringsliv, riksintressen, natur och friluftsliv, kultur, kommunikationer och teknisk försörjning. Även förutsättningar för miljö- och riskfaktorer, strandskydd och miljö kvalitetsnormer beskrivs. En beskrivning av regionala och mellan-kommunala frågor återfinns även i denna bilaga.

Bilaga – Hållbarhetsbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning

Denna bilaga utgör en hållbarhetsbedömning av översiktsplanen, det vill säga detta dokument, beskrivs i kapitel 1 Inledning.

2 Miljöbedömning

2.1 Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte

Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutfattande så att en hållbar utveckling främjas. Strategisk miljöbedömning omfattar två delar, en som utgör själva processen med att identifiera och bedöma miljökonsekvenser samt integrera dessa i planeringen, och själva miljökonsekvensbeskrivningen som utgör dokumentet där resultatet av miljöbedömningen presenteras. Arbetet med miljöbedömningen ska integreras med den övriga planeringsprocessen för att i ett tidigt skede identifiera konflikter mellan olika intressen och öka möjligheterna att hitta miljöanpassade lösningar för att undvika eller begränsa negativa miljökonsekvenser. Konsekvensbeskrivningen ska liksom översiktsplanen samrådats i sin helhet med myndigheter och allmänheten.

Sedan den 21 juli 2004 ska alla översiktsplaner genomgå en miljöbedömning enligt miljöbalken. Förutom miljö, hälso- och hushållningsaspekter bör även sociala och ekonomiska aspekter beskrivas enligt plan- och bygglagen, eftersom dessa är grunden för en hållbar utveckling - vilket är ett övergripande mål för samhällsutvecklingen.

För att visa om översiktsplanen bidrar till en hållbar utveckling behöver de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna belysas och konsekvensbeskrivas. Konsekvensbeskrivningens syfte är att beskriva den mest betydelsefulla påverkan på människa och miljö som planens genomförande kan antas medföra.

2.2 Metod

2.2.1 Processbeskrivning

Under hela översiktsplanarbetet, redan från tidig uppstart, har hållbarhetsbedömningen varit en närvarande del och frågorna integrerats löpande under processen. Inför samrådet togs dokumentet Hållbarhetssolen fram och flera av de rekommendationer som angavs i hållbarhetsbedömningen (samrådsversion) lyftes

in och integrerades i granskningsversionen av översiktsplanen. När översiktsplanen var ute på samråd påbörjades dessutom arbetet med en klimatriskbedömning och tillhörande skyfallskartering som vidare fördjupningar inom hållbarhetsfrågor avseende klimatpåverkan. Resultatet från klimatriskbedömningen har även varit del av revideringen av översiktsplanen inför granskning.

Hållbarhetsbedömningen har efter samrådet utvecklats avseende respektive faktor som bedömts. Tydligare redovisningar har gjorts över hur hänsyn tagits i planprocessen och hur det återspeglats i översiktsplanen. Där det har varit särskilt aktuellt har avvägningar motiverats ytterligare.

2.2.2 Bedömningsgrunder

Underlag

Flera underlag har legat till grund för de bedömningar som gjorts i föreliggande miljökonsekvensbeskrivning. Underlagen utgörs av bland annat utredningar, regionala och kommunala planer och strategiska dokument som exempelvis Policy för hållbar utveckling (Vimmerby 2020c), VA-plan för Vimmerby kommun (Vimmerby 2021) och Vattenförsörjningsplan (Vimmerby 2020). De underlag som använts presenteras i avsnittet för respektive miljöaspekt.

Lagkrav, miljö kvalitetsnormer och riktvärden

Konsekvenserna av översiktsplanen redovisas bland annat med utgångspunkt i berörda, gällande miljö kvalitetsnormer och relevanta riktvärden. Även lagkrav om exempelvis hänsynsregler enligt 2 kap. miljöbalken, riksintressen enligt 3 kap. och 4 kap. miljöbalken eller andra skyddade områden utgör bedömningsgrunder.

Miljö kvalitetsmål

Till grund för bedömningen av miljökonsekvenser används även relevanta miljö kvalitetsmål. En redovisning av hur översiktsplanen respektive nollalternativet inverkar på möjligheten att uppnå relevanta miljö kvalitetsmål redovisas i avsnitt 4.7 Miljömål.

2.2.3 Bedömningskala

I denna miljökonsekvensbeskrivning avhandlas de miljöaspekter som har bedömts vara relevanta för översiktsplanen, se 5 Miljökonsekvenser. För varje miljöaspekt beskrivs och bedöms översiktsplanens effekter och konsekvenser för miljön. Vid bedömning av miljöeffekter och miljökonsekvenser antas att planen utförs fullt ut och att åtgärder och ställningstaganden som anges i planen kommer att utföras.

De olika miljöaspekterna bedöms utifrån bedömningskalan i tabell 1 nedan. En jämförelse med nollalternativets miljöeffekter görs i redovisningen av respektive miljöaspekt. Miljökvalitetsmålen bedöms utifrån om översiktsplanen bedöms ha positiv inverkan, negativ inverkan eller ingen inverkan på måluppfyllelsen.

Tabell 1. Sammanställning av bedömningskala för konsekvensbedömning.

Stora positiva miljökonsekvenser	Positiva konsekvenser för intressen som gäller på EU-nivå (till exempel Natura 2000-områden, sänkning under miljö kvalitetsnorm). Positiva konsekvenser för riksintressen eller värden av nationell eller regional betydelse.
Positiva miljökonsekvenser	Positiva konsekvenser för värden av kommunal betydelse.
Inga nämnvärda miljökonsekvenser	Positiva eller negativa konsekvenser för värden av mindre eller lokal betydelse.
Negativa miljökonsekvenser	Negativa konsekvenser för värden av kommunal betydelse.
Stora negativa miljökonsekvenser	Negativa konsekvenser för riksintressen eller andra intressen som gäller på EU-nivå (till exempel Natura 2000-områden, överskridande av miljö kvalitetsnormer). Negativa konsekvenser för riksintressen eller värden av nationell eller regional betydelse.

2.2.4 Osäkerheter

Översiktsplanen är ett vägledande dokument och är inte juridiskt bindande. Konsekvenserna av en översiktsplan kan därför vara svåra att förutsäga och bedöma och kan endast göras översiktligt, bland annat eftersom det inom planperioden är osäkert vilka delar av översiktsplanen som genomförs och i vilken omfattning. Konsekvensbeskrivningen utgår därför från att översiktsplanen genomförs i sin helhet.

2.3 Geografisk avgränsning

Konsekvensbeskrivningen omfattar hela Vimmerby kommun. För samtliga miljöaspekter gäller kommunens gränser förutom för vattenpåverkan och klimatfaktorer där påverkan kan bli regional respektive global.

2.4 Tidsmässig avgränsning

Den tidsmässiga avgränsningen av konsekvensbeskrivningen sträcker sig över samma tidsperiod som planen, det vill säga från antagande fram till år 2050.

2.5 Saklig avgränsning

Konsekvenserna som behandlas rör de aspekter som bedömts innebära en betydande påverkan om översiktsplanen genomförs. Den miljömässiga avgränsningen är gjord i samråd med länsstyrelsen. Förutom de miljömässiga konsekvenserna beskrivs sociala och ekonomiska aspekter. Vad som behandlas inom respektive område beskrivs nedan. Avgränsningssamrådet utfördes med Länsstyrelsen i Kalmar län den 25 januari 2022.

Miljökonsekvenser som under avgränsningssamrådet bedömts vara betydande är:

- Klimat
- Hälsa och säkerhet
- Hushållning med naturresurser

Miljökonsekvenserna beskrivs även utifrån:

- Riksintressen
- Skyddade områden och andra värden
- Miljö kvalitetsnormer
- Sveriges miljömål

3 Översiktsplanens innehåll

Utvecklingsinriktningen för Vimmerby kommun visar de övergripande strukturerna för Vimmerby kommun fram till 2050. Utvecklingsinriktningen innehåller tre grundläggande strukturer, Bebyggelser och landsbygder, Natur, vatten och friluftsliv samt Kommunikationer. Dessa strukturer redovisar de viktigaste strategiska sambanden som påverkar den långsiktiga utvecklingen. Utvecklingsinriktningen utgör därmed ett viktigt underlag för kommande vägval, förhandlingar och prioriteringar på strategisk nivå men också för den mark- och vattenanvändning som föreslås.

Mark- och vattenanvändningen redovisas i översiktsplanen för hela kommunen samt fördjupade delar för orterna Vimmerby, Södra Vi, Storebro, Gullringen, Frödinge och Tuna samt ställningstaganden för de mindre orterna. Mark- och vattenanvändningen delas in i ett antal kategorier enligt nedan, där varje kategori har generella ställningstaganden kring pågående och/eller ändrad användning:

- Mångfunktionell bebyggelse
- Verksamheter och industri
- Grönområde och park
- Vatten
- Landsbygd
- Transportinfrastruktur

Områden som pekas ut för ändrad användning kallas för utvecklingsområden. Översiktsplanen redovisar utvecklingsområden i kommunens tätorter och beskriver respektive områdes förutsättningar och utvecklingsambition.

Områden som på en översiktlig nivå anses vara potentiella för etablering av vindkraft har identifierats och ska utredas närmre vid en eventuell vindkraftsetablering.

Översiktsplanen pekar även ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). En ökning i befolkningens mängd antas ske som följd av översiktsplanen. Utveckling av bostadsområden bedöms främst medföra en förflyttning av invånare inom kommunens

gränser. Inom områden med pågående markanvändning föreslås inga större förändringar, men viss förtätning kan vara möjlig. Det antas att en viss ökning av verksamhetsetablering kommer att ske i och med de utpekade utvecklingsområdena för verksamheter och industri. Inom utvecklingsområden kan utveckling, omvandling eller ändring av befintlig markanvändning bli aktuell. Det kan exempelvis innebära att ett verksamhetsområde omvandlas till ett mångfunktionellt område med både bostäder och verksamheter. Det kan också innebära att ett område som inte är bebyggt idag exploateras med exempelvis verksamheter.

Översiktsplanen redovisar även teman med olika värden och hänsynsområden samt hur de ska beaktas och hanteras i den framtida planeringen. De tematiska ställningstagandena inkluderar även de områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen förhåller sig till dem i sin planering av mark- och vattenområden. De teman som översiktsplanen utgår från är:

- Bostäder och offentlig service
- Gestaltning och sociala värden
- Klimat och energi
- Kommunikationer
- Näringsliv och turism
- Natur och vatten
- Rekreation och friluftsliv
- Kulturmiljöer
- Miljö-och riskfaktorer
- Teknisk försörjning
- Regionala och mellankommunala frågor

4 Alternativ

4.1 Nollalternativet

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning till en plan innehålla uppgifter om miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta så kallade nollalternativ ska sedan jämföras mot övriga alternativ som tas fram.

I detta fall speglar nollalternativet en trolig utveckling om översiktsplanen inte antas och genomförs. Nollalternativet innebär till största delen att nuvarande markanvändning fortsätter, men med en fortsatt utbyggnad enligt kommunens gällande översiktsplan, Lokal utvecklings- och översiktsplan 2007 för Vimmerby kommun (ÖP 2007), fördjupade översiktsplaner och framtagna detaljplaner.

Utan ett uppdaterat ställningstagande för kommunens viljeriktning finns risk att kommunens kvaliteter inte värnas och att bebyggelseutvecklingen sker på ett oönskat sätt. I nollalternativet finns därför en risk att utveckling genomförs utan tillräcklig vägledning utifrån ett helhetsperspektiv. Ställningstagande om bygglov tas utan övergripande strategier med risk för att man bortser från olika värde- betydelse i ett större perspektiv. Det kan innebära att beslut om lokalisering för en verksamhet sker utan kontroll över lämplig placering med risk för sämre nyttjande av ekologiska-, sociala och ekonomiska resurser. På sikt kan detta även innebära hinder för nya verksamhetsområden eller bostadsområden vilket kan påverka kommunens näringsliv och befolkningsutveckling negativt.

Inflyttningen till kommunen antas vara densamma i nollalternativet som i översiktsplanen. Verksamhetsetableringen bedöms öka något även i nollalternativet.

I FÖP Vimmerby föreslogs en ringled som skulle leda trafiken runt Vimmerby stad. Denna ringled är inte med i aktuell översiktsplan.

I ÖP 2007 finns inga utpekade ytor för föreslagna vindkraftsetablering men en TÖP för vindkraft togs fram 2011 där det finns utpekade områden för vindkraft. Detta dokument har dock bedömts inaktuellt av kommunen och de utpekade platserna har delvis bedömts som inte längre lämpliga.

Nollalternativet medför en utveckling i kommunen med spridd bebyggelse i kommunens orter, och utbyggnad planeras bland annat på jordbruksmark.

4.2 Övriga utredda alternativ

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den geografiska räckvidden av en översiktsplan är lagstadgad till att omfatta hela kommunen så inga alternativa geografiska utformningar har utretts. Att söka rimliga alternativ, utvärdera dem och välja det alternativ som bäst uppfyller planens syfte är en del av själva planarbetet. Alternativ utformning av planen har diskuterats i processen med att ta fram översiktsplanen och arbetet har varit en interaktiv process som involverat flera delar av den kommunala organisationen. Utformningen av utvecklingsområden har i processen anpassats efter kommunens förutsättningar och intressen. Som exempel har lokalisering av utvecklingsområde för bostäder anpassats för att undvika påverkan från höga flöden vid 100-årsflöde från Stångån och 100-årsregn.

En bedömning av rimliga alternativa scenarier kan sägas ha genomförts i och med processen för framtagandet av översiktsplanen. Att identifiera ett rimligt scenario för kommunens fysiska utvecklingsområde kan ställas mot denna i översiktsplan bedöms inte möjligt.

5 Miljökonsekvenser

5.1 Klimatpåverkan

5.1.1 Översvämning och skyfall

Förutsättningar

Klimatförändringar kommer på sikt att innebära stigande havs och grundvattennivåer, översvämningar, ökade flöden i sjöar och vattendrag samt ökad risk för skyfall.

Höga vattennivåer

Människans utsläpp av växthusgaser bidrar till att temperaturen i atmosfären och även i haven ökar. När haven blir varmare expanderar vattnet vilket tillsammans med avsmältningen av landisarna leder till att havsvattenståndet stiger. Temperaturhöjningen innebär även att avdunstningen ökar och att grundvattenbildningen minskar, främst under sommaren. Prognoser för det kommande århundradet pekar även mot att nederbördsmängder och flöden i vattendrag och sjöar kommer att förändras.

Vid höga flöden och vattenstånd riskerar stora partier av låglänta områden längs sjöar och vattendrag att översvämmas. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har gjort en översvämningskartering för Stångån och Silverån. Flöden med en återkomsttid på 100 och 200 år har tagits fram med individuella beräkningar för varje plats. En uppskattning av ett högsta flöde har även gjorts för sträckningen. Beräkningen bygger på en systematisk kombination av kritiska faktorer som bidrar till ett flöde (regn, snösmältning, hög markfuktighet, högt vattenstånd i sjöar samt magasinsfyllning i reglerade vattendrag). Någon återkomsttid kan inte anges för detta flöde, den ligger dock i storleksordningen cirka 10 000 år (MSB 2020).

Översvämningar kan medföra omfattande skador på byggnader och infrastruktur genom underminering av konstruktioner eller överströmning av broar och dammar. Det är därför viktigt att arbeta förebyggande. Vid planläggning av nya områden ska hänsyn tas till översvämningsrisker och bedömning om vilka platsspecifika åtgärder som krävs.

Skyfall

Ett skyfall är ett regn som faller med så hög intensitet att dagvattensystemet inte kan hantera de vattenvolymer som genereras. Vatten söker sig då andra vägar och ger upphov till markavrinning vilket innebär att lågstråk och lågpunkter i terrängen utgör riskområden för översvämning. Detta kan eda till skador på bebyggelse, infrastruktur, framkomlighet med mera.

Klimatförändringarna innebär att extremväder i form av skyfall kommer att öka. Det innebär att riskerna ökar för översvämning vid sjöar, längs vattendrag samt i VA-systemet och i tätorter. Skyfall kan också medföra påverkan på väg- och järnvägsnät, samt risk för ökad spridning av föroreningar från förorenade områden och näringsläckage från jordbruksmark.

Frågor kring dagvatten, dricksvatten och avloppsvatten med hänsyn till skyfall är en stor utmaning vid kommunal planering. Översvämning som följd av skyfall ökar också risken för avbrott och förorening av dricksvattnet.

Det som framför allt skiljer skyfall från andra typer av översvämningsrisker är att risken inte behöver vara geografiskt avgränsad. Ett skyfall kan inträffa var som helst vilket gör att denna risk alltid behöver utredas, oavsett den tänkta exploateringens geografiska lokalisering (Länsstyrelserna, 2018).

Hänsyn i planprocessen

En av kommunens viktigaste klimatfrågor är risken för översvämning från skyfall samt höga vattennivåer i vattendrag och sjöar. Översiktsplanen anger i sina ställningstaganden att klimatanpassning för skyfall ska ske ur ett avrinningsområdesperspektiv där naturgivna förutsättningar ska säkras. Vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur ska risken för översvämning och skyfall beaktas samt att lågpunkter och instängda områden undviks. Dagvatten ska i möjligaste mån fördröjas och omhändertagas lokalt.

Grönområden kan vara särskilt betydelsefulla i olika aspekter, bland annat för klimataspekter. Översiktsplanen anger ett ställningstagande om att grönområden ska fungera som dagvatten- eller översvämningshantering och bör därmed inte exploateras.

Genom förtätning samt etablering av nya bebyggda områden, så som bostadsområden och verksamhetsområden, innebär översiktsplanen att ytor blir hårdgjorda. Detta medför en större risk för översvämning, ifall stora grönytor görs om till asfalterade.

Efter att översiktsplanen var ute på samråd togs en klimatriskbedömning fram som bland annat inkluderade skyfallskarteringar för kommunens tätorter. Skyfallskarteringarna bidrog till diverse revideringar av översiktsplanen för att bättre ta hänsyn till översvämning vid skyfall vid utpekande av utvecklingsområden samt tydligare belysa vikten av fördjupade utredningar vid framtida utveckling.

De utvecklingsområden som riskerar att översvämma vid ett skyfall har alla kompletterats med skrivelser som tydliggör att detta ska beaktas vid framtida utveckling. De översvämningar som kan ske till följd av höga vattennivåer i Stångån har tagits hänsyn till genom att bland annat undanta vissa utvecklingsområden efter samrådet. Dessutom har hanteringen av frågan tydliggjorts för utvecklingsområden som berörs av MSBs modelleringar.

Områden som är benägna att översvämma vid skyfall och/eller höga vattennivåer har på vissa platser pekats ut som grönområde och park. Detta skapar en tydlig inriktning för områdets funktion och värde ur ett översvämningsspektiv.

Befintlig bebyggelse berörs i Vimmerby stad av riskområde för översvämning vid 100- och 200-årsflöden i Stångån. Befintlig bebyggelse i Storebro och Södra Vi berörs inte av detta. Förutom utvecklingsområde 1 i Vimmerby berörs inga utvecklingsområden av 100- eller 200-årsflöden i Stångån. För utvecklingsområde 1 i Vimmerby är det området längs Kröns strandlinje som riskerar att till viss del översvämma

vid 100- och 200-årsflöden men även vid beräknat högsta flöde, översiktsplanen är därför tydlig med att detta ska beaktas vid vidare utveckling av området. Då området närmast strandlinjen även ska beakta strandskyddet och dess värden bedöms detta gå att efterleva och anpassa framtida utveckling utefter utan att medföra några omfattande negativa konsekvenser.

I Vimmerby och Storebro berörs befintlig bebyggelse och vissa utvecklingsområden av risk för översvämning vid ett beräknat högsta flöde i Stångån, detta är särskilt påtagligt i Vimmerby. I Storebro berörs utvecklingsområdena 6 och 7 av översvämningssrisk vid beräknat högsta flöde. Utvecklingsområde 6 är redan planlagd mark för industri, översiktsplanen anger att den gällande detaljplanen behöver ses över och alternativt upphävas med hänsyn till bland annat översvämningssrisken. Utvecklingsområde 7 är utpekade för grönområde och park vilket vid framtida utveckling möjliggör klimatanpassningsåtgärder för att minska den negativa påverkan på befintlig bebyggelse vid ett högsta beräknat flöde. I Vimmerby berörs utvecklingsområde 1 (se tidigare stycke), 4, 9 och 13 av översvämningssrisk vid beräknat högsta flöde. Utvecklingsområde 4 och 9 är båda utvecklingsområden utpekade för att tydliggöra ambition om framtida omvandling av områdena från sin nuvarande industrikaraktär till en starkare handelskaraktär och i samband med detta beakta översvämningssrisken. Vid utveckling av utvecklingsområde 13 ska anpassnings ske för att kunna hantera skyfall och höga vattennivåer.

Hanteringen av översvämningssrisker har varit en viktig del i översiktsplanarbetet och den framtagna klimatriskbedömningen har varit ett viktigt stöd i revideringen av översiktsplanen efter samrådet.

Effekter och konsekvenser

Befintlig bebyggelse och vissa utvecklingsområden riskerar att översvämma 100-, 200-årsregn eller beräknat högsta flöde, antingen från skyfall eller från höga vattennivåer i Stångån. Därmed finns en risk för negativa konsekvenser vid en översvämning. Översiktsplanens

utvecklingsambition är dock att detta ska beaktas och klimatanpassningsåtgärder ska införas där det finns behov av det. Den befintliga risken som föreligger idag och i nollalternativet kan därmed minska till följd av översiktsplanens utformning.

Trots att översiktsplanen pekar ut fler utvecklingsområden och därmed ökar andelen hårdgjord yta i kommunens tätorter så bedöms översiktsplanen kunna medföra positiva konsekvenser. Detta är under förutsättning att ställningstaganden om att ta hänsyn till och anpassa utifrån översvämningsrisker efterlevs. Genom att fortsatt planering utreda riskområden djupare, skapa förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten, samt reservera ytor för dagvattenhantering, avrinningsvägar och öppna fördröjningslösningar bedöms riskerna för större effekter och konsekvenser kunna minimeras.

Nyttillkomna underlag, såsom klimatriskbedömningen med tillhörande skyfallskartering, har även tydliggjort befintliga utmaningar och därmed kan mer lämpliga anpassningar göras vid framtida utveckling. Översiktsplanen medför dessutom positiva konsekvenser till följd av ett utökat och förbättrat underlag.

Riskerna bedöms därmed vara lägre med översiktsplanen än med nollalternativet, där inga riktlinjer för klimatanpassning redovisas. I nollalternativet finns även ett antal utpekade områden för bebyggelse, som är lokaliserade inom riskområden för översvämning, vilka inte kvarstår i översiktsplanen. Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser vara positiva för människors hälsa och säkerhet samt miljön avseende riskerna för översvämning, värmeböljor och ras/skred/erosion.

5.1.2 Högre temperaturer

Förutsättningar

Med ett förändrat klimat och fler varma dagar ökar risken för urbana värmeeffekter i städer med mycket höga temperaturer som följd. Det kan bland annat leda till negativa effekter för riskgrupper, samhällsviktiga sektorer och funktioner; påverka energianvändningen och luftkvaliteten; öka växthusgasutsläppen och

bildandet av marknära ozon. Det är särskilt viktigt att kartlägga vilka samhällsfunktioner som kan påverkas negativt av högre temperaturer så att åtgärder kan genomföras för att undvika en svår störning i verksamheten.

Hänsyn i planprocessen

För att minska negativ påverkan av värmeböljor och skydda utsatta grupper anger översiktsplanen att möjlighet att skapa skugga med växtlighet och bebyggelse ska beaktas. Det anges även att kommunen ska arbeta aktivt med grönstruktur kombinerat med MSB:s värmekartering för att minska framtida negativa effekter av värmeböljor.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen medföra positiva konsekvenser då nollalternativet inte berör frågor om ökade temperaturer och värmeböljor. Översiktsplanen bedöms medföra vissa positiva konsekvenser till följd av att hänsyn ska tas till torka och värmeböljor i vidare samhällsutveckling.

5.1.3 Ras, skred och erosion

Förutsättningar

Med ökande flöden i vattendrag ökar även risken för erosion, skred och ras. En viktig riskfaktor är de geologiska förutsättningarna på en viss plats, då vissa jordarter är mer känsliga än andra. Förutom att utgöra en risk för människors hälsa och säkerhet, finns det även risk för att markföroreningar som lagrats i jorden frigörs när stabiliteten i marken brister.

Statens geotekniska institut (SGI) har genomfört en övergripande inventering över områden som har förhöjd risk för stranderosion baserat på områdenas geologiska förutsättningar. I Vimmerby kommun utgörs stränderna utmed Silverån och Stångån av jordarter som har potential för erosion. Även stränder kring ett flertal av kommunens sjöar beräknas ha potentiellt hög eller viss eroderbarhet. Om det i praktiken föreligger någon risk för erosion beror på faktorer som bland annat vågexpansion, vattenhastighet, strömmar, marklutning, vegetation och tidigare genomförda förändringar av strandzonen.

Hänsyn i planprocessen

För att undvika ras, skred och erosion anger översiktsplanen att tidiga geotekniska undersökningar ska genomföras vid planering av bebyggelse med risk för översvämningsproblematik, exempelvis där det finns silthaltiga leror eller längs sjöar och vattendragens stränder.

Effekter och konsekvenser

Nollalternativet berör inte frågor om ras, skred och erosion varpå översiktsplanen medför positiva konsekvenser i jämförelse med nollalternativet.

Översiktsplanen bidrar med positiva konsekvenser med avseende på ras, skred och erosion då detta ska utredas djupare i framtida samhällsutveckling där risk för ras, skred och erosion bedöms finnas.

5.1.4 Energiförsörjning

Förutsättningar

God tillgång till energi är en förutsättning för hållbar långsiktig utveckling. Vi är beroende av energin för bland annat uppvärmning, transporter och produktion. Kommunorganisationen behöver strategiskt verka för god energihushållning och minskade utsläpp av växthusgaser.

Region Kalmar har satt upp som mål att till år 2030 kunna producera lika mycket energi som regionen gör av med och att energin ska vara förnybar. Sol, vind, vatten och biobränsle är exempel på förnybara källor.

I kraftvärmeverket Tallholmen används biobränsle och här produceras både fjärrvärme, ånga, hetvatten och el. Ungefär 70 procent av fjärrvärmeproduktionen sker från Tallholmen och resten från värmeverket Södra Näs. Den el som produceras motsvarar cirka 25 procent av VEMAB:s totala elförsäljning. Sedan 2018 kommer all VEMAB:s fjärrvärmeproduktion från förnybara energikällor.

Förutom biobränsleeldade kraftvärmeverk finns i kommunen även vattenkraftverk och en större solcellsanläggning, dock finns ett behov av att utöka produktionen för att uppnå uppsatta mål. I kommunen produceras än så länge endast 25 procent av den totala el som säljs

inom kommunen. För att nå det uppsatta målet behöver Vimmerby kommun reservera mark för anläggningar som krävs för förnybar energiproduktion, exempelvis vindkraftverk eller solcellsanläggningar. Det är viktigt att den översiktliga planeringen tar ställning till var det bedöms lämpligt eller mindre lämpligt med vindkraft.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har energiförsörjningsfrågan varit särskilt påtaglig vid framtagande av vindkraftsanalys och riktlinjer för vind- och solenergi. Översiktsplanen anger att det ska finnas en aktuell energiplan och en sådan är under framtagande parallellt med översiktsplanerarbetet.

Utöver att kommunen ska verka för tillräcklig kapacitet i elnätet genom dialog med ledningsägare har översiktsplanen inte berört övergripande elnätsutbyggnad.

Översiktsplanen är tydlig med att kommunen ska arbeta i linje med den klimat- och energistrategi som Länsstyrelsen i Kalmar tagit fram. Vimmerby kommun står även bakom regionens strategier och mål om att produktion av förnybar el till år 2030 ska vara lika stor som länets totala energianvändning.

Inom ramen för översiktsplanarbetet har en vindkraftsanalys gjorts som baseras på bland annat riksintressen och avstånd till bostäder. Riksintressen för totalförsvaret har dock inte beaktats i analysen då vindkraftsverk i andra delar av landet har uppförts inom berörda eller liknande riksintresseområden för totalförsvaret. Riksintressena för totalförsvaret har därför inte hanterats som omöjliga områden för vindkraftsetablering. Vindkraftsanalysen resulterade i potentiella områden för vindkraftsetablering där bedömningen är att mängden motstående intressen eller konfliktpunkter vid en eventuell vindkraftsetablering minskats. Detta gör att översiktsplanen ger tydliga signaler för vilka områden där vindkraftsetableringar inte bör prövas. I översiktsplanen finns även riktlinjer inför framtida etableringar.

I översiktsplanen redovisas även riktlinjer för solenergianläggningar. Större markbaserade

solcellsanläggningar bör prioriteras på mark som av olika anledningar inte kan bebyggas eller nyttjas för andra värden. Mark där solen-ergianläggningar kan samexistera med andra värden eller har möjlighet att i hög grad återställas beskrivs även som mer lämpliga. Solen-ergianläggningar på tak uppmuntras också.

Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för både mångfunktionell bebyggelse och verksamheter vilket möjliggör för fler invånare, företag och besökare. Detta kan leda till ökat behov av el- och energiförsörjning, speciellt vid nya verksamhetsområden. Det är dock inte säkert att översiktsplanen leder till ett ökat behov av el- och energiförsörjning nationellt verksamheter sannolikt etablerar sig i en andra kommuner i de fall Vimmerby kommun inte erbjuder de utvecklingsmöjligheter som eftersöks.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser till följd av att produktionen av förnybar el kan antas öka under översiktsplanens tidshorisont. Positiva effekter bedöms också uppstå jämfört med nollalternativet då översiktsplanen från 2007 inte lyfter fram förnybar energiproduktion i samma utsträckning.

Översiktsplanen bedöms medföra ett ökat energibehov som, beroende på energikälla, kan komma att medföra negativa konsekvenser för klimatet. Översiktsplanen lyfter dock fram ställningstaganden och ambitioner om ökad förnybar energiproduktion i kommunen som kan medföra att de negativa konsekvenserna för klimatet minskas.

Den energiplan som tas fram kan leda till positiva konsekvenser då denna kan ge en mer övergripande strategi för tillförsel, distribution och energianvändning i kommunen.

I jämförelse med nollalternativet bedöms energibehovet som översiktsplanen kan medföra vara ungefär likvärdigt och skillnaden bedöms som försumbar.

Översiktsplanens konsekvenser för klimatet till följd av energiförsörjningen bedöms sammantaget som positiva, främst på grund av

att planen lyfter fram satsningar för förnybar energiproduktion.

5.1.5 Transporter

Förutsättningar

Gång- och cykelvägar

I Vimmerby kommun finns ett flertal markerade gång- och cykelvägar. Vimmerby stad har ett välutbyggt gång- och cykelvägnätet och i de mindre orterna Storebro, Tuna, Frödinge, Södra Vi, Rumskulla och Gullringen finns några enstaka gång- och cykelvägar.

Järnvägar

För Vimmerby kommun utgör järnvägen, Stångådalsbanan, en viktig koppling till omkringliggande kommuner (Kalmar Länstrafik, 2022a). Stångådalsbanan förbinder bland annat Vimmerby med Östergötland och Linköpings station där den kommande nya stambanan (ostlänken) ansluter. Den nya stambanan är avgörande för att förbättra den framtida interregionala tillgängligheten för Sveriges sydöstra delar (Kalmar Länstrafik, 2022a). Järnvägen innebär även en möjlighet för arbetspendling inom regionen samt ökad tillgänglighet till universitetsorterna Kalmar och Linköping.

Kollektivtrafik

Vimmerby kommun har goda kollektivtrafikförbindelser där regiontrafik med buss sammanbinder de mindre orterna och kommunhuvudorterna med de regionala kärnorna som Västervik och Kalmar (Region Kalmar län, 2021a). Kollektivtrafik utom kommunen finns med busstrafik mot Västervik, Nässjö och Hultsfred, samt krösatåg som dagligen trafikerar sträckan Linköping-Kalmar (Kalmar länstrafik, 2022b).

Vägar

Vimmerby kommun har goda mellankommunala och regionala förbindelser. Riksväg 25 och 40 samt E22 är centrala länkar för såväl den regionala infrastrukturen som de nationella förbindelserna (Region Kalmar län, 2021a). Viktiga vägar för Vimmerby kommun är riksväg 23/34 (Malmö-Linköping) och riksväg 40 (Göteborg-Västervik) då resor med bil till Vimmerby främst sker här (Regionförbundet Kalmar län, 2018). Vägarna utgör även viktiga stråk för

kollektivtrafiken inom regionen (Region Kalmar län, 2017).

Laddinfrastruktur för elbilar

Vimmerby kommun har uppfört ett mindre antal laddstolpar för elbilar. Samtliga är lokaliserade inom Vimmerby stad.

Arbetspendling

Region Kalmar län framhåller i den Regionala transportplanen för Kalmar län 2022–2033 att kollektivtrafiken utgör en av grundpelarna i att förbättra de interna förbindelserna i regionen. Vidare betonas även vikten av att knyta samman tillväxtmotorer, regionala kärnor och kommunhuvudorter i de storregionala stråken. Ett av de starka pendlingsstråken i regionen utgörs av sträckan Västervik-Vimmerby-Hultsfred.

För länets norra del är sambandet mellan den regionala kärnan Västervik och Vimmerby även betydelsefulla med avseende på dess koppling till tillväxtmotorerna Linköping och Norrköping (Region Kalmar län, 2021b).

Vimmerby är en av de kommuner i regionen som har ett positivt pendlingsnetto, det vill säga att dagsbefolkningen är större än nattbefolkningen. Vimmerby kommun kännetecknas således av att ha en större inpendling än utpendling. Antalet personer som arbetspendlar in till kommunen är cirka 1 930 och utpendlare är cirka 1 595 personer, med arbetspendling avses här en person som är folkbokförd i en kommun och arbetar i en annan kommun (Statistiska Centralbyrån, 2020).

Arbetspendling från Vimmerby kommun inom Kalmar län sker främst till kommunerna Hultsfred och Västervik, utom länet sker arbetspendling från Vimmerby kommun framför allt till Eksjö kommun i Jönköpings län och Kinda kommun i Östergötlands län (Region Kalmar län, 2021c).

Arbetspendling till Vimmerby kommun inom Kalmar län sker främst från Kalmar kommun och Oskarshamns kommun. Arbetspendling till Vimmerby kommun utom länet sker framför allt från Karlskrona kommun i Blekinge och Uppvidinge kommun i Kronobergs län (Region Kalmar, 2021c).

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har tillgängliga kommunikationer med hållbarhet i fokus varit en övergripande strategi. Genom att peka ut utvecklingsområden i de befintliga tätorterna ökar möjligheterna att nyttja den befintliga transportinfrastrukturen. Att stärka och utveckla de befintliga orterna i kommunen ger också ökat underlag för en effektiv kollektivtrafik vilket kan bidra till en ökad andel kollektivt resande.

I samverkan mellan kommunen, kollektivtrafikoperatörer och Trafikverket ska det eftersträvas en utveckling av kollektivtrafiken i kommunen, särskilt avseende turtätheten längs de starka stråken. Vimmerby stad som bytespunkt för kollektivtrafik ska förstärkas genom att stationen och stråken till/från stationen ska vidareutvecklas. Bussens framkomlighet ska prioriteras genom orterna.

För att ge starkare incitament att cykla har det i arbetet gjorts en översyn av bristande eller saknade cykelleder. Identifierade utvecklingsstråk för cykelleder redovisas för varje tätort samt mellan olika orter. Ambitionen i översiktsplanen är att arbetet med cykelleder sedan utvecklas och fördjupas i framtida trafikplan. Utöver de utpekade cykellederna finns i översiktsplanen ställningstaganden om att sträva efter en hög framkomlighet för gående och cyklister. Dessutom ska cykelfrämjande åtgärder göras genom att till exempel separera gång- och cykelvägar, tillföra belysning och anpassa väghastigheterna. Det ska också finnas möjlighet att cykla mellan viktiga målpunkter i kommunen exempelvis badplatser, besöksmål med mera. Gång- och cykelvägnät till och från bytespunkter ska prioriteras.

Översiktsplanen lyfter också att kommunen ska verka för ett mötesspår i Gullringen vilket möjliggör tätare pendlingstrafik mellan Vimmerby och Linköping. En mötesstation möjliggör även uppehåll med persontåg om frågan skulle bli aktuell i framtiden. Kommunen ska även verka för ytterligare kapacitetshöjande åtgärder för järnvägen.

Översiktsplanen lyfter att det är viktigt med

kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder på vägsträckorna väster och österut från Vimmerby, samt norr och söderut från Vimmerby. Kommunen ska också verka för utbyggnad till 2+1-väg för riksväg 23/34 Hultsfred – Vimmerby och Vimmerby-Kisa, samt verka för en överenskommelse tillsammans med Östergötland avseende riksväg 23/34.

Översiktsplanen lyfter också att trafikstrategi och trafikplan ska tas fram.

Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden som möjliggör för en ökning av både invånare, verksamheter och besökare. Detta lär medföra en ökning av antalet resor inom och till/från kommunen. Genom att möjliggöra för mer attraktiv kollektivtrafik och förbättrade möjligheter att gå och cykla mellan olika målpunkter kan dock en ökad andel resor göras på ett hållbart sätt. På så sätt minskas de negativa följderna som en ökad trafikmängd medför.

I översiktsplanen identifieras också behovet av att ta fram en handlingsplan för laddinfrastruktur. Genom en förbättrad laddinfrastruktur ökar förutsättningarna för minskat användande av fossila bränslen.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanens utpekade cykelleder och ställningstaganden kopplat till kollektivt resande, gång och cykling bedöms medföra positiva konsekvenser för klimatet till följd av att andelen bilåkande bedöms kunna minska. Detta bedöms även helt eller delvis kunna väga upp de negativa konsekvenserna av den ökade trafikmängden som översiktsplanen bedöms kunna medföra.

Fler verksamhetsetableringar kan öka antalet tunga transporter vilket kan medföra negativa konsekvenser för klimatet. Genom att ge förbättrade möjligheter att arbetspendla på ett hållbart sätt samt en utbyggd laddinfrastruktur kan påverkan från dessa negativa konsekvenser minska.

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen medföra en liknande ökad trafikmängd. Nollalternativet möjliggör också

fler invånare, verksamheter och besökare. Den ringled som pekas ut i nollalternativet bedöms kunna leda till mer trafik och därmed ökade utsläpp av fossila bränslen. Dock har översiktsplanen ett ökat fokus på hållbara transporter, genom kollektivtrafik, laddinfrastruktur samt gående och cyklister. Översiktsplanen bedöms därför ge förbättrade förutsättningar att minska de negativa konsekvenserna.

Översiktsplanen möjliggör för en förbättrad struktur för hållbart resande vilket minskar de negativa konsekvenserna av en framtida ökning av antalet transporter. Sammanfattningsvis bedöms därför översiktsplanens konsekvenser för klimatet till följd av transporter som positiva.

5.2 Hälsa och säkerhet

5.2.1 Dagvatten Förutsättningar

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från hårdgjorda ytor (tak, gator, parkeringar, gårdar) och för med sig föroreningar från hustak, tomtmark, vägar och gator. Vid en marköversvämning som sker inom ett förorenat område finns det en risk att föroreningar frigörs och transporteras till recipienten eller infiltrerar i marken till grundvattnet.

För att uppnå en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering ställs bland annat krav på dagvattensystemens kapacitet, varför det är viktigt att beakta dessa frågor i den fysiska planeringen. Vimmerby kommun har tagit fram en VA-plan (Vimmerby kommun, 2021) vilken inkluderar en särskild dagvattenstrategi som beskriver hur kommunen ska arbeta för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering och en hållbar bebyggelseutveckling (Vimmerby kommun, 2020d).

Dagvattenhanteringen är viktig i de områden som ligger i anslutning till sjöar och ytvatten drag men även på mark med lätta jordar eller inströmningsområden, där föroreningar snabbt kan infiltrera ned till grundvattnet. Hållbar hantering av dagvatten är viktigt för att inte påverka den befintliga vattenkvaliteten i recipienten

negativt. Vad gäller klimatförändringar och dagvatten, se 4.1 *Klimatpåverkan*.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen innebär att oexploaterade områden, som idag utgörs av bland annat skogsmark, tas i anspråk och bebyggs i större utsträckning än i nollalternativet. Planerad utbyggnad bidrar till att andelen hårdgjord yta inom kommunen ökar, vilket i sin tur medför ökade mängder dagvatten som behöver hanteras.

Generellt sett bidrar ökade dagvattenflöden till större risk för spridning av föroreningar från hårdgjorda ytor, så som hustak, tomtmark, vägar och gator. Påverkan kan dock undvikas i hög grad om översiktsplanens ställningstaganden efterlevs. Översiktsplanen anger ställningstaganden om att verka för och säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet samt skyddas mot och inte påverkas negativt av olika åtgärder. Exempelvis ska dagvatten i möjligaste mån fördröjas lokalt, och ytor för hantering av dagvatten och skyfall ska säkerställas vid planering av verksamhetsområden. Med fördel i kombination med planering av gröna miljöer.

Översiktsplanen förespråkar även framtagande av dagvattenutredning i samband med detaljplanering och andra lov och åtgärder i de fall där dagvattnet kan utgöra risk för spridning av föroreningar till recipient och översvämningsrisk. Genom att säkerställa att åtgärder som vidtas inom vattenförekomstens avrinningsområden inte försämrar vattenkvaliteten, exempelvis genom utredningar och god dagvattenhantering, kan negativ påverkan på recipient undvikas.

Översiktsplanen anger också att en utredning ska tas fram för minskad negativ påverkan på Stångåns vattensystem. Utredningen ska hantera förutsättningar och lämpliga åtgärder för bättre rening och fördröjning av dagvatten som avleds till Stångån.

Effekter och konsekvenser

Planen medför negativa effekter genom hårdgörande av fler ytor inom kommunen, vilket innebär en negativ konsekvens påverkan jämfört

med nuläget. Sammantaget bedöms dock översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av dagvattenhantering som positiva jämfört med nollalternativet. I nollalternativet bedöms andelen hårdgjorda ytor öka i liknande omfattning fast utan säkerställning av rinnvägar och fördröjning av dagvatten. Översiktsplanen är bättre som följd av tydligare ställningstaganden för gröna strukturer, lokal fördröjning samt säkerställande av ytor för hantering av dagvatten och skyfall. Även dagvattenutredningar förespråkas i vidare planering vilket minskar risken för negativa konsekvenser vid exploatering.

Översiktsplanens konsekvenser för hälsa och säkerhet till följd av dagvatten bedöms sammantaget som positiva, främst på grund av att planen redogör för ställningstaganden för hur dagvatten ska hanteras vid framtida exploatering.

5.2.2 Försörjning vatten och avlopp Förutsättningar

Vimmerby Energi & Miljö AB (VEMAB) ansvarar för det kommunala avloppet och levererar dricksvatten till alla med allmänt vatten. Cirka 75 procent av kommunens invånare är anslutna till de kommunala anläggningarna och övriga har enskilda dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar (Vimmerby kommun 2020a).

VA-anläggningar och ledningsnät

Ett verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp är ett avgränsat område inom vilket vatten och avloppsförsörjningen ska ske genom allmänna VA-anläggningar. Idag finns verksamhetsområden och allmänna VA-anläggningar i 12 av kommunens orter. Verksamhetsområdet för Vimmerby stad är dock betydligt större än i de andra orterna. Speciellt för Vimmerby stad är att det finns stora industriabonnenter, samt en stor mängd besökande och turister under sommaren.

VEMAB ansvarar för vattenförsörjningen och levererar friskt dricksvatten samt ansvarar för rening av avloppsvatten för abonnenter anslutna till den kommunala VA-anläggningen. Den kommunala VA-anläggningen omfattar

sammanlagt 12 vattenverk, 27 pumpstationer och 11 anläggningar för avloppsrening. VA-ledningsnätet är i delar relativt föråldrat och behöver både förbättras och förnyas. Enligt VA-policy som tagits fram för kommunen ska merparten av alla som bor i tätbebyggda delar inom Vimmerby kommun ha möjlighet att få tillgång till kommunalt avlopp. Utbyggnaden av ledningsnät ska ske efter huvudprincipen "inifrån och ut". På lång sikt ska huvudledningsnätet vara utbyggt för avloppsförsörjning av även perifert belägna områden inom kommunen (Vimmerby kommun 2020a).

Hushåll som inte kan ansluta sig får istället enskilt eller i en samfällighet lösa både vattenförsörjning och avloppshantering. Inom kommunen finns det cirka 2 300 enskilda VA-anläggningar. Kommunen verkar för att alla fastigheter med enskilda VA-lösningar som inte ansluts till det kommunala nätet utformas modernt och kretsloppsanpassat. Kvaliteten på dricksvattnet är däremot fastighetsägarens ansvar.

Statusen för de enskilda VA-anläggningarna bedöms i dag som medelgod. Inventeringar pågår och statusen förbättras kontinuerligt genom kommunens tillsynsarbete. Krav ställs i enlighet med gällande lagstiftning och praxis från rättsfall. Krav på hög skydds nivå ställs i de fall en avloppsanläggning bedöms riskera att ge en negativ påverkan på den ekologiska eller kemiska statusen hos en sjö eller ett vatten drag (Vimmerby kommun 2020a).

Dricksvatten

I detta avsnitt behandlas tekniska anläggningar för att tillgodogöra dricksvattenresurser. För förutsättningar och konsekvenser för dricksvattentäkter i kommunen hänvisas till avsnitt Hushållning med naturresurser – Vattenresurser i detta dokument.

I Vimmerby kommun produceras cirka 1,5 miljoner m³ dricksvatten per år. Den i särklass största produktionen sker i Vimmerby stad, med cirka 1,25 miljoner m³ årligen. Drygt 1/3 av det vatten som produceras vid vattenverket i Vimmerby används av livsmedelsindustrin inom kommunen. I nära anslutning till VEMAB:s

vattentäkt i Vimmerby har en industriverksamhet dessutom två egna råvattenbrunnar ur vilka man tar ut ytterligare cirka 250 000 m³ per år (Vimmerby kommun, 2020a).

Dricksvattenförsörjningen inom kommunen är huvudsakligen baserad på grundvatten. Endast för Vimmerby stad kompletteras grundvattenuttaget till viss del med ytvatten, med syftet att förstärka den naturliga grundvattenbildningen (Vimmerby kommun, 2020a).

Vattenbrist riskerar att bli en samhällsutmaning framöver. Vattenförekomster utgör en avgörande men sårbar del av vattenförsörjningen. Hur kommunen ska arbeta för att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning såväl i kommunens tätorter som för glesare bebyggelse finns mer beskrivet i kommunens VA-plan (Vimmerby kommun, 2021).

Spillvatten

Spillvatten är det använda vattnet från toalett, bad/dusch, disk och tvätt samt processvatten från industrier som leds till avloppsreningsverken. Inom kommunen finns 11 allmänna anläggningar för avloppsrening. Det största avloppsreningsverket finns i Vimmerby, där verket förutom de anslutna hushållen även tar emot avloppsvatten från industrier. Industriernas avlopp uppgår till cirka 25 procent av inkommande flöde till reningsverket.

En utbyggnad av Vimmerby reningsverk har gjorts för att bättre kunna hantera en ökande mängd avloppsvatten från industrier. Det reningsverksslam som uppstår vid verken i Södra Vi, Rumsquilla och Tuna transporteras till reningsverket i Vimmerby för rötning. I Gullringen och Storebro torkas slammet i slamlaguner, varefter det vart cirka 10:e år grävs ur och avsetts till åkermark. Det slam som avskiljs i de övriga mindre reningsanläggningarna omhändertas av den entreprenör som är kontrakterad för de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen (Vimmerby kommun, 2020a).

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen anger att Vimmerby kommuns tekniska försörjningssystem ska succesivt byggas ut för att kretsloppsanpassas. Tekniska

system avses planeras tidigt i planprocessen och lösningar samordnas med olika aktörer. En mindre ökning i befolkningens mängd antas ske som följd av översiktsplanen. För att säkerställa tillräcklig dricksvattenproduktion avser kommunen genomföra åtgärder för ökat vattenuttag i Vimmerby stad. Reservvattenberedskap behövs för kommunens allmänna vattentäkter och en nödvattenplan för Vimmerby kommun behöver tas fram för att säkerställa försörjning av dricksvatten för mat, dryck och personlig hygien i samband med eventuella störningar i vattenverk eller distributionsnät. Samtidigt anger översiktsplanen att onödig dricksvattenanvändning av invånare och verksamheter ska minska.

Översiktsplanen redovisar att vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter ska upprättas och/eller revideras. Detta medför nya och uppdaterade skyddsföreskrifter för vattentäkter i kommunen. Att skyddet av vattentäkter stärks är positivt för dricksvattenförsörjningen på både kort och lång sikt. Det står även att vattentäkter ska skyddas från föroreningar för att säkerställa långsiktig dricksvattenförsörjning.

Översiktsplanen föreslår utvidgning av verksamhetsområden för allmänt vatten- och avlopp, där etapputbyggnad sker enligt Vimmerbys VA-plan.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen inte medföra någon nämnvärd skillnad avseende försörjning av vatten och avlopp. Eventuellt kan positiva effekter uppstå till följd av en mer aktuell översiktsplan. Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som positiv. Detta eftersom upprustning och utbyggnad av VA-anläggningar och ledningsnät bidrar till ett säkerställande av en mer hållbar vatten- och avloppshandling. Under förutsättning att hållbara VA-lösningar ställs som krav för detaljplanering och bygglovsgivande bedöms negativa konsekvenser för ytvattenkvaliteten kunna undvikas jämfört med nuläget. Att nya och uppdaterade vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter tas fram bidrar också positivt.

5.2.3 Avfallshantering

Förutsättningar

Med avfall menas alla föremål, ämnen eller substanser som innehavaren önskar göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med. Kommunerna i Sverige har ett renhållningsansvar och därmed skyldighet att svara för att kommunalt avfall, tidigare kallat hushållsavfall, inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att kommunalt avfall från kommunen återvinns eller bortskaffas.

Vimmerby Energi & Miljö AB (VEMAB) ansvarar för den kommunala avfallshanteringen i Vimmerby kommun. I detta ingår ansvar för hämtning av hushållssopor, slam och latrin. I hushåll och verksamheter uppkommer en mängd olika slags avfall som behöver sorteras separat för att kunna återvinnas. I kommunen finns 10 återvinningsstationer för återvinning av tidningar och förpackningar av glas, metall, papper och plast. Ansvar för återvinningsstationerna ligger hos Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB (FTI). Från 2024 överförs ansvaret för insamling av förpackningar till kommunerna vilket bland annat innebär att kommunerna kommer ta över ansvaret för återvinningsstationerna.

Farligt avfall som oljerester, lösningsmedel, bekämpningsmedel, färgrester, bilbatterier, elektriska och elektroniska produkter kan lämnas på återvinningscentralen i Vimmerby. Skrymmande kommunalt avfall (grovavfall) kan också tas emot på återvinningscentralen. VEMAB planerar för en återvinningscentral tre kilometer norr om Vimmerby stad.

Verksamhetsavfall (avfall som uppstår i verksamheten på företag) har avfallsproducenten ansvar över. Den ska se till att avfallet transporteras och tas om hand av entreprenörer och mottagare med tillstånd. Insamling av verksamhetsavfall görs med containrar som ställs upp hos företagen. Tömning utförs av den entreprenör som företagen väljer.

Hänsyn i planprocessen

En ökning i befolkningens mängd antas ske som följd av översiktsplanen. Föreslagen ändring

av bostadsområden bedöms främst medföra en förflyttning av invånare inom kommunens gränser. Därmed bedöms mängden genererat avfall varken öka eller minska på ett betydande sätt som följd av översiktsplanen. Vilka mängder och fraktioner det slutligen rör sig om beror dock på vilka verksamheter som etablerar sig i kommunen. Eventuell miljöpåverkan som följd av avfallshantering vid kommande verksamheter ska hanteras i respektive verksamhets tillstånd.

Översiktsplanen anger att kommunen till 2050 ska arbeta för att uppkomsten av avfall förebyggs, produkter återanvänds, material återvinns och energi utvinns. Detta avses göras genom planering av god tillgänglighet till system och anläggningar för sortering, återvinning och återbruk för kommuninvånarna, vilket i sin tur skapar förutsättningar för hållbar avfallshantering.

Vimmerbys ställningstaganden för avfallshantering i kommunen är att nerlagd deponi norr om Vimmerby stad bör sluttäckas, det ska säkerställas att befintliga och planerade avfallsanläggningar ges tillräckligt utrymme för utveckling samt att kommunens avfallsplan ska hållas aktuell.

Effekter och konsekvenser

Om hänsyn tas till mål och strategier enligt renhållningsordningen, inklusive avfallsplan och avfallsföreskrifter, bedöms översiktsplanen inte medföra några nämnvärda miljöeffekter för avfallshanteringen i kommunen. Utöver det bedöms det finnas tillräckligt med kapacitet att omhänderta det avfall som genereras från befintliga och planerade bostads- och verksamhetsområden. Sammantaget bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av avfallshanteringen i översiktsplanen eller nollalternativet.

Med ett aktivt arbete i linje med avfallsplanen kommer översiktsplanen leda till mindre mängd avfall och en ökad återvinning.

5.2.4 Förorenad mark

Förutsättningar

Inom kommunen finns flera potentiellt

förorenade verksamheter. För att föroreningarna inte ska riskera att påverka miljö och människors hälsa krävs åtgärder som förhindrar att föroreningarna sprider sig till den omgivande marken samt yt- och grundvatten. Spridningen av föroreningar bedöms även öka som en följd av klimatförändringarna, då de leder till större risk för översvämning av förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.

Naturvårdsverket har arbetat fram en metodik för inventering och riskklassning av förorenad mark, den så kallade MIFO-modellen (Metod för Inventering av Förorenade Områden). Det finns fyra olika riskklasser enligt MIFO, se tabell nedan. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. Bedömningen utgår ifrån föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån, spridningsförutsättningarna, känsligheten och skyddsvärdet.

Riskklasser	Beskrivning
Klass 1	Mycket stor risk för människors hälsa och miljö
Klass 2	Stor risk för människors hälsa och miljö
Klass 3	Måttlig risk för människors hälsa och miljö
Klass 4	Liten risk för människors hälsa och miljö

Fyra av de potentiellt förorenade områdena i Vimmerby kommun är klassade i riskklass 1. Ett av områdena inom riskklass 1 finns söder om Vimmerby stad med anledning av en verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel. I Södra Vi är sågverket (träimpregnering) samt gjuteriet (tungmetalgjuteri) klassade i riskklass 1. Söder om Södra Vi finns ytterligare ett område i riskklass 1 inom primär bransch för sågverk och sekundär för skrothantering. Ett trettiotal områden i kommunen är klassade som riskklass 2.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har sakkunnig personal inom miljöavdelningen gjort en översyn av samtliga utvecklingsområden ur ett markföroreningsperspektiv. Resultatet av översynen har redovisats under respektive utvecklingsområde med information om kända eller potentiella föroreningar samt att dessa ska utredas djupare vid framtida utveckling. Vid behov ska eventuella föroreningar inom utvecklingsområdena också åtgärdas.

Översiktsplanen anger att särskilda säkerhetsavstånd ska beaktas vid exploatering, och samhällsviktiga resurser kan behöva skyddas från föroreningar eller liknande. Den mark som idag är förorenad ska alltid undersökas noggrant och saneras innan ny användning är lämplig. Efter avslutad sluttäckning av deponin norr om Vimmerby ska kommunen under minst 30 år vidta åtgärder för underhåll, övervakning och kontrollera det som behövs med hänsyn till människors hälsa och miljö.

Enligt planens ställningstagande ska även förorenade områden beaktas och åtgärdas i samband med planläggning, lovgivning, förhandsbesked och anmälningsärende. Det medför att potentiellt förorenade områden som finns inom utvecklingsområden kommer att saneras på lämpligt sätt, vilket är en positiv åtgärd för miljön. Sanering ska ske efter de åtgärder och behov som krävs utifrån resultat av markundersökning och kommande markanvändning.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen inte medföra några nämnvärda konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön till följd av förorenad mark. Under förutsättning att kommunen följer föreslagna skyddsåtgärder om förorenad mark bedöms risken för att översiktsplanen ska medföra negativa effekter på människors hälsa och miljön som liten. Exploatering av ett förorenat område kan medföra att föroreningen saneras, vilket kan minska risken för spridning av föroreningar i mark och vatten. Översiktsplanen kan därför medföra positiva konsekvenser avseende förorenade områden.

5.2.5 Transport av farligt gods

Förutsättningar

Farligt gods är en benämning på ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, djur, miljö, egendom och annat gods, om de inte hanteras rätt under transport (MSB, 2022). Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som har det övergripande ansvaret för att ge ut föreskrifter om landtransporter av farligt gods.

Riksvägarna 23/34 och 40 tillhör funktionellt prioriterade vägnät (FPV) för godstransporter. Funktionellt prioriterade vägnät för godstransporter pekar ut vägar som är internationellt, nationellt och regionalt viktiga för långväga godstransporter samt vägar med kopplingar till nationellt och regionalt viktiga noder. De vägar som pekats ut skapar ett sammanhängande regionalt och nationellt nät med kopplingar till viktiga målpunkter och noder.

I Vimmerby kommun är riksvägarna 23/34 och 40 rekommenderade leder för farligt gods. Inom Vimmerby stad är även del av Lundgatan, Södra Ringledden, Hultsfredsvägen och Ålåkragatan rekommenderade leder för farligt gods. Vägarna är rekommenderade av länsstyrelsen för transport av farligt gods (Trafikverket, 2022).

Den största olycksorsaken vid farlig gods-transporter är att något sker under färd, exempelvis kollision med annat fordon, avkörning eller urspårning, men även momenten lastning och lossning utgör en stor risk för olyckor. Det är viktigt att beakta transporter av farligt gods när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar, när ny transportinfrastruktur planeras och när markens användning ska förändras på annat sätt.

Hänsyn i planprocessen

Utveckling av befintliga verksamheter eller etablering av nya verksamheter som kräver transporter med farligt gods kan innebära att andelen transporter med farligt gods ökar i kommunen jämfört med nollalternativet. Detta kan i sin tur innebära ökad risk för olyckor. För att begränsa risker kopplat till olyckor med

farligt gods lokaliseras nya verksamhetsområden främst i nära anslutning till större vägar. Genom strategisk lokalisering i översiktsplanen minskar behovet för transporter av farligt gods att röra sig inne i tätorterna.

I arbetet med översiktsplanen har lokaliseringen av utvecklingsområden beaktat rekommenderade leder för transporter av farligt gods. För att minska negativa konsekvenser vid en eventuell olycka vid transporter av farligt gods har utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse undvikits i nära anslutning till rekommenderade leder för farligt gods.

Översiktsplanens ställningstagande anger att säkerhetsrisker ska beaktas och eventuellt riskanalys tas fram vid prövning av ny bebyggelse eller förändrad markanvändning i närheten stråk där farligt gods transporteras.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om farligt gods bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för människors hälsa och säkerhet samt miljö som följd av transporter med farligt gods för översiktsplanen eller nollalternativet.

5.2.6 Miljöfarlig och störande verksamhet

Förutsättningar

Med begreppet miljöfarlig verksamhet avses användning av mark, byggnader eller anläggningar som på något sätt innebär utsläpp till mark, luft eller vatten men även de som skapar störningar i form av buller, vibrationer, ljus och strålning.

Miljöfarliga verksamheter delas in i A-, B-, C- och U-verksamheter beroende på storlek och typ av verksamhet. A- och B-verksamheter kräver tillstånd medan C-verksamheter är anmälningspliktiga. U-verksamheter är undantagna tillstånds- och anmälningsplikt.

I Vimmerby kommun finns 27 B-klassade anläggningar som kräver tillstånd. Det rör sig om bland annat täkter för sand och grus, avfalls- och avloppsanläggningar samt industriverksamheter.

EU:s Sevesodirektiv har till syfte att åtgärder vidtas för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och att begränsa följderna av dem för människor och miljö så att höga skyddsnivåer kan säkerställas konsekvent och effektivt.

Från den 1 juni 2015 är Sevesodirektivet infört i svensk lagstiftning. De nya reglerna innebär att kommunen via sin hemsida ska informera allmänheten om alla verksamheter som omfattas av Sevesolagen (lag 1999:381 om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor).

I Vimmerby kommun finns det en anläggning (bergtäktsverksamhet) som omfattas av Sevesolagstiftningens lägre nivå. Bland annat sprängmedel klassas som farligt enligt Sevesolagstiftningen varför speciella säkerhetsavstånd till omgivningen krävs. Säkerhetsavstånd till Sevesoverksamheter är mycket viktiga att beakta vid planläggning i dessa områden.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har lokaliseringen av utvecklingsområden beaktat miljöfarlig och störande verksamhet. Utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse har inte placerats i anslutning till utvecklingsområden för verksamheter och industri. Detta då verksamheter och industri kan medföra störningar i form av bland annat buller, vibrationer, ljus och strålning. Verksamhetsområden genererar även i många fall tung trafik eller stora trafikmängder. Dessa störningar är inte förenliga med bland annat bostäder, som ryms inom mångfunktionell bebyggelse. Avståndet mellan utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse och utvecklingsområden för verksamhet och industri minskar därför risken för eventuella störningar.

Enligt översiktsplanen avser kommunen sträva efter god gestaltning vid utveckling av befintliga verksamheter samt vid etablering av nya. Stora anläggningar i iögonfallande lägen bör placeras med varsamhet i landskapet. Verksamhetsområden ska även utvecklas som trygga och välkomnande miljöer med stråk för gående och cyklister.

Vid utveckling av kommunen prioriteras för-
tätning där det är möjligt, och så långt det är
möjligt undviks värdefulla grönområden eller
natur för exploatering. Etablering av störande
verksamheter tillåts inte intill bostadsområden,
dock kan service och verksamheter som inte är
direkt störande eller miljöbelastande med fördel
ligga i anslutning till bostäder.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen bedöms inte medföra några
nämnvärda konsekvenser jämfört med nollalter-
nativet.

Sammantaget bedöms översiktsplanens kon-
sekvenser för människors hälsa och säkerhet
samt miljön som följd av miljöfarlig och störan-
de verksamhet som icke nämnvärda jämfört
med nuläget. Översiktsplanen möjliggör en
utökning av verksamheter, där flera utvecklings-
områden för verksamheter och industri lokalise-
rats i anslutning till redan etablerade verksam-
hetsområden samt med relativt långa avstånd
till bostäder och störningskänslig verksamhet.
Bedömningen är även baserad på förutsätt-
ningen att kommunen följer aktuella rekom-
mendationer om skyddsavstånd till miljöfarlig
verksamhet.

5.2.7 Buller och vibrationer

Förutsättningar

Buller och vibrationer kan ge upphov till stör-
ningar och obehag och påverka hälsa och livs-
kvalitet. Buller anses idag vara ett av de mest
utbredda miljöproblemen och är den störning
som berör flest människor i Sverige (Boverket,
2003).

Buller definieras oftast som oönskat ljud, vilket
innebär att huruvida ett ljud upplevs som buller
eller inte varierar från person till person. Buller
kan till exempel komma från trafik, verksamhe-
ter och industrier (Vimmerby kommun 2022f).
Regler om buller finns i såväl plan och byggla-
gen som miljöbalken och förordningar.

Eftersom Vimmerby kommun inte har mer än
100 000 invånare omfattas inte kommunen av
kravet att var femte år kartlägga omgivnings-
bullret inom kommunen. När bostäder planeras

och bygglovprövas krävs det dock att ljudnivå-
erna för omgivningsbuller redovisas. De nivåer
som accepterats vid planläggning ska därefter
även accepteras vid tillsyn enligt miljöbalken.
Om det inte finns en detaljplan ska ljudnivåerna
prövas vid bygglov om det kan finnas risk för
störande omgivningsbuller (Boverket 2016).
Relevanta bullerfaktorer i Vimmerby kommun är
buller från väg- och järnvägstrafik samt industri-
buller.

Buller från vägtrafik

Buller från vägtrafiken beror dels på mängden
trafik, dels på trafikens hastighet. Bullret avtar
med avståndet från bullerkällan.

Buller från järnväg

Uppkomsten av buller och vibrationer från spår-
buren trafik är beroende av tågtyp, hastighet,
tåglängd och antalet tåg. Nivåerna på buller och
vibrationer beror även på faktorer som bankrop-
pens uppbyggnad, olika typer av spårkomponen-
ter, spårets underhåll och tillstånd, terräng- och
markförhållanden i omgivningen och intilliggan-
de byggnaders konstruktion.

Buller från verksamheter

Externt buller förekommer från de flesta indu-
strier, dels från själva tillverkningsprocessen,
dels från transporter och materialhantering.
Buller finns också vid andra typer av miljöfarliga
verksamheter. I kommunen finns flera industri-
områden som är lokaliserade centrumnära och i
närheten av bostäder. Någon särskild utredning
avseende bostäder som är störda av industri-
buller har inte genomförts, dock regleras buller från
verksamheter i respektive miljötillstånd. Skydds-
områden runt verksamheter kan säkerställa ett
betryggande avstånd mellan störningskällan
och omgivande miljöer.

Hänsyn i planprocessen

De verksamhetsområden och industriområden
som föreslås kan komma att påverka bullersitu-
ationen negativt i omgivningen. Dock planeras
verksamhetsområden främst inom områden
som redan är bullerpåverkade och på ett längre
avstånd från bostadshus. Detta gör att påverkan
från buller förekommer i mindre utsträckning
i översiktsplanen än i nollalternativet, där man
kan anta att samma övergripande strategiska

avvägning inte görs. Översiktsplanen anger att det vid planläggning och prövning ska tillämpas gällande riktvärden för buller från trafik och verksamheter. Lokalisering av bostäder ska ske med hänsyn till rekommenderade bullernivåer.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen bedöms inte medföra några nämnvärda konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet som följd av buller och vibrationer som icke nämnvärda jämfört med nuläget. Utpekade områden för industri ligger i anslutning till redan etablerade verksamhetsområden samt med relativt långa avstånd till bostäder och störningskänslig verksamhet. Inga nämnvärda konsekvenser från trafikbuller bedöms heller uppstå, gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik främjas samt att gällande riktvärden ska tillämpas vid planläggning och prövning.

5.2.8 Elektromagnetiska fält

Förutsättningar

Strålning kan vara naturligt förekommande bakgrundsstrålning, men även från elektromagnetiska fält som uppkommer kring till exempel kraftledningar och transformatorer. Elektromagnetiska fält kan i sin tur medföra direkta och indirekta effekter på bland annat djur- och växtlivet samt människors hälsa. För hälsoeffekter kopplade till magnetfält skiljer man på korttids- och långtidsexponering (Svenska kraftnät, 2022).

För korttidsexponering har Strålsäkerhetsmyndigheten tagit fram allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält i syfte att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter. I råden anges referensvärdet 100 μ T som rekommenderat maxvärde för allmänhetens exponering för magnetfält från kraftledningar.

Varken svenska myndigheter eller Världshälsoorganisationen bedömer att gränsvärden för långtidsexponering är motiverade. Utifrån Miljöbalkens försiktighetsprincip rekommenderas dock att undvika exponering som avviker från

det normala om det kan ske utan stora kostnader eller andra olägenheter.

Folkhälsomyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten och Institutet för Miljömedicin har tagit fram rekommendationer om hur magnetfält bör beaktas. De rekommenderar bland annat följande (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2017):

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer. Särskilt bör hänsyn tas till bostäder, förskolor och skolor belägna nära järnväg.

Hänsyn i planprocessen

I översiktsplanens ställningstaganden anges att det i samband med planläggning, lovgivning, förhandsbesked och anmälningsärenden ska tas hänsyn till Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter. För utvecklingsområden i anslutning till luftburna ledningar har det angetts att dessa med fördel kan markförläggas. Vid planering av nya tillståndspliktiga verksamheter ska tillräckliga skyddsavstånd och påverkan på kringliggande miljöer utredas.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om strålskydd och säkerhets- och skyddsavstånd för anläggningar med elektromagnetiska fält bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av översiktsplanen inte vara nämnvärda. Översiktsplanen bedöms även inte medföra några nämnvärda konsekvenser jämfört med nollalternativet.

5.2.9 Radon

Förutsättningar

Radon kan utgöra en hälsorisk ifall människor exponeras dagligen och kontinuerligt för höga halter radon under en mycket lång tid. För att begränsa hälsoriskerna med radon är det

viktigt att känna till markförhållandena och markens innehåll av radongas liksom egenskaperna hos det täktmaterial som används till byggnader eller som fyllnadsmassor.

Vimmerby kommun klassificeras som normalriskområde, det vill säga marken utgörs i huvudsak av normalradonmark. Det innebär att radonförhållanden inom kommunen inte föranleder något särskilt hänsynstagande i översiktsplanen. Lokala variationer kan förekomma, varför man inom moränområden bör göra särskild radonundersökning vid detaljplanläggning (Vimmerby kommun 2007).

Hänsyn i planprocessen

Inga utpekade områden för ändrad markanvändning bedöms vara lokaliserade vid högriskområde för markradon. Dock finns risk för negativ påverkan vid exploatering i normalriskområden om skadeförebyggande åtgärder inte vidtas.

Enligt översiktsplanen ska bostäder lokaliseras och utformas så att de inte får någon påverkan från radon. Markradon hanteras i detaljplan och bygglov genom krav på markradonundersökning och eventuella skyddsåtgärder vid byggnation.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen inte medföra någon nämnvärd skillnad avseende radon.

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om radonhalter bedöms risken för att översiktsplanen ska medföra negativa konsekvenser för människors hälsa med avseende på radon som försumbar.

5.3 Hushållning med naturresurser

5.3.1 Skogsbruk och jordbruk

Förutsättningar

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jord- och skogsbruket av nationell betydelse.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringsringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt

skogsbruk. Skogen förser oss med en mängd produkter, och är grunden för sysselsättning och tillväxt i skogsbruket samt för alla de industrier som använder trä som råmaterial. Den totala skogsmarken i kommunen är 88 576 hektar (SCB 2015).

Jordbruksmark är ett samlingsnamn för åkermark, betesmark och slåtteräng. Jordbruksmarken är en naturresurs som bidrar med livsmedelsförsörjning under lång tid framöver. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Inom Vimmerby kommun finns sammanlagt 13 485 hektar jordbruksmark, dvs åkermark och betesmark (Jordbruksverket 2020). Mellan åren 2016–2020 har 3,6 hektar exploaterats inom kommunen. Det finns en nationell bevarandeplan för odlingslandskapet framtagen år 1997. De främsta orsakerna till exploatering är byggande av bostäder, industrilokaler av olika slag, vägar, järnvägar och täkter. Exploatering av jordbruksmark är permanent vilket innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden. Den nationella trenden är att byggande av bostäder är främsta orsaken till exploatering samt att storleksordningen på exploateringen är ungefär densamma som tidigare femårsperioder.

Enligt den nationella åkerklassificeringen som utfördes 1971 återfinns åkermark i Vimmerby kommun inom klasserna 2–4, där 10 är den högsta klassen. Det är viktigt att bevara olika typer av åkermark för att kunna utveckla livsmedelsproduktion i ett förändrat klimat.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har både skogsbruksmark och jordbruksmark tagits hänsyn till. Främst har jordbruksmarken påverkat översiktsplanens markanvändning. Jordbruksmark har i första hand undantagits från att pekats ut som utvecklingsområden. I de fall då jordbruksmark omfattas av utvecklingsområden är det

till följd av att alternativa lokaliseringar för att uppfylla ändamålet inte hittats.

I Vimmerby berör flera utvecklingsområden jordbruksmark som vid framtida planläggning riskerar att exploateras. Samtliga av dessa områden berör endast delvis jordbruksmark och vid framtida planläggning kommer frågan att utredas djupare. Det finns till följd av områdernas storlek möjlighet att undanta exploatering av jordbruksmarken.

I Frödinge pekas jordbruksmark ut för att möjliggöra en sammankoppling av orten. Då jordbruksmarken ligger centralt i orten går det inte att binda samman samhället genom att ta annan mark i anspråk. Översiktsplanen reviderades efter samrådet för att endast berör ett jordbruksmarksblock istället för två. På så sätt minskade ianspråktagandet av jordbruksmarken och förre jordbruksblock påverkas negativt.

I Södra Vi berörs jordbruksmark av utvecklingsområden. I Södra Vi är förutsättningar i närområdet för tillväxt relativt dåliga. Närområdet består till stor del av sankmark, översvämningensbenägen mark, kuperad mark eller annan jordbruksmark. För ortens framtida utveckling behöver de ges möjlighet för ny utveckling och alternativa placeringar bedöms inte finnas. Totalt berörs cirka 54 hektar jordbruksmark av utpekade utvecklingsområden, detta motsvarar cirka 0,5 % av idag befintlig jordbruksmark. Bedömningen är att de värden som utvecklingsområdena skapar är högre än den ianspråktaga jordbruksmarken samt att andra alternativa placeringar inte har identifierats för att möjliggöra den utveckling som kommunen eftersträvar.

Riktlinjer för bebyggelse på landsbygden har tagits fram som syftar till skärpta regler angående exploatering på jordbruksmark. Dessa riktlinjer ska särskilt användas vid exploatering utanför utpekade utvecklingsområden. Brukingsvärd jordbruksmark ska undvikas att tas i anspråk för bebyggelse och eventuella anspråk ska kunna tillgodose betydande utveckling eller väsentliga samhällsintressen.

Effekter och konsekvenser

Ianspråktagande av jordbruksmark påverkar den långsiktiga livsmedelsproduktionen. Exploatering där mark hårdgörs och exploateras är en irreversibel process, dvs marken går inte längre att använda för odling. I jämförelse med nollalternativet har exploateringsområdena på landsbygderna och på jordbruksmark minskats vilket ger en positiv konsekvens. Översiktsplanen innebär dock att ytor exploateras för både bostäder och verksamheter vilket medför en negativ konsekvens på jordbruksmark som resurs. De negativa konsekvenserna har dock minskats till följd av i processen tagen hänsyn samt justeringar efter samråd av översiktsplanen.

5.3.2 Ekosystemtjänster Förutsättningar

Begreppet ekosystemtjänster syftar på det som naturen ger och som människor har nytta eller användning av. Exempel på detta är mat- och energiförsörjning samt möjligheter till rekreation (Naturvårdsverket 2017).

Ekosystemtjänster delas vanligen in i fyra kategorier;

- Försörjande – tex. mat, dricksvatten
- Reglerande – tex. pollinering, klimatreglering
- Kulturella – tex. friluftsliv, hälsa
- Stödjande – behövs för att övriga tjänster ska fungera, tex. fotosyntes, jordmån osv.

Påverkan av förändrad markanvändning, dvs mark som exploateras med förlust av ekosystemtjänster medför en negativ effekt för ekosystemens alla fyra kategorier.

Ekosystemtjänster är nära kopplade till grön infrastruktur, dvs ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden och anlagda områden som brukas och förvaltas så att biologisk mångfald bevaras och därmed främjas viktiga ekosystemtjänster i hela landskapet. För att nå en fungerande grön infrastruktur krävs en variation av olika naturtyper, naturmiljöer av tillräcklig storlek och kvalitet samt kontaktytor mellan dessa områden. Både skog- och jordbruksmark bidrar med ekosystemtjänster. Länsstyrelsen i Kalmar län har

pekat ut särskilt viktiga värdestrakter inom Vimmerby kommun för grön infrastruktur, dvs att naturen hänger ihop genom ekologiska processer i hela landskapet. Den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur som länsstyrelsen tagit fram är ännu ej antagen.

Hänsyn i planprocessen

I översiktsplanen har ekosystemtjänster berörts både i direkta texter om ekosystemtjänster men även genom skrivelser om grön- och blåstruktur.

Exploatering kan medföra fragmentering och barriäreffekter som leder till försämrade möjligheter för växt- och djurliv att röra sig mellan olika livsmiljöer. Översiktsplanen ska verka för att minska denna fragmentering samt bevara och vidareutveckla grönområden och natur som utgör gröna länkar för att främja spridningskorridorer och biologisk mångfald.

Översiktsplanen lyfter fram vikten av att ta fram en grön- och blåstrukturplan. I översiktsplanen har grön- och blåstruktur hanterats på en översiktlig nivå och med fokus på ställningstagande för hur frågorna ska hanteras. Den kommande grön- och blåstrukturplanens syfte är att konkretisera ställningstagandena i översiktsplanen.

Det gällande naturvårdsprogrammet är en del av den befintliga översiktsplanen (nollalternativet) och kommer därför att upphävas i samband med att en ny översiktsplan antas. Översiktsplanen redogör därför att ett nytt naturvårdsprogram ska upprättas. Ett nytt aktuellt naturvårdsprogram som är väl inarbetat i kommunens organisation medför en modernisering av naturvårdsarbetet i kommunen.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen medföra positiva konsekvenser, främst kopplat till att ekosystemtjänster inte benämns i nollalternativet.

Framtida exploatering kan komma att medföra negativa konsekvenser för ekosystemtjänster. Efterlevs översiktsplanens ställningstaganden och ambitioner minskar dock de negativa

effekterna och i vissa fall kan ekosystemtjänster istället stärkas.

Att gällande naturvårdsprogram upphävs medför negativa konsekvenser för naturvårdsarbetet i kommunen. Att upprätta ett nytt och modernt naturvårdsprogram bedöms dock medföra positiva konsekvenser som kompenserar för de negativa. De negativa konsekvenserna är därför främst knutna till perioden mellan antagandet av översiktsplanen och antagandet av det nya naturvårdsprogrammet. Allt som allt bedöms översiktsplanen medföra positiva konsekvenser avseende ekosystemtjänster. Detta förutsatt att den efterföljs och framtida styrdokument upprättas i enlighet med handlingsplanen.

5.3.3 Vattenresurser

Förutsättningar

I detta avsnitt behandlas grundvattenmagasin, sjöar och vattendrag. Tekniska anläggningar för att tillgodogöra dricksvattenresursen, till exempel vattentäcker, vattenverk, ledningar med mera räknas inte in i begreppet (för tekniska anläggningar, se avsnitt Hälsa och säkerhet - Försörjning vatten och avlopp).

Vatten för vattenförsörjning är en av våra allra viktigaste naturresurser. Det ställer höga krav på varsamt nyttjande och skydd mot verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet negativt. Vattenförekomster utgör därför en sårbar del i en säker vattenförsörjning.

Grundvattenmagasinen är ändliga resurser och de viktigaste måste skyddas. De kan inte ersättas eller återskapas.

Eftersom det finns många anspråk på vattenresurser samt konkurrerande markanvändningar som påverkar både tillgången och kvaliteten på vattnet krävs en bra och långsiktig planering för att säkra dricksvattenförsörjningen.

Dricksvattenförsörjningen i kommunen härstammar huvudsakligen från grundvatten. I Vimmerby kommun finns tio grundvattenförekomster som pekas ut som viktiga i kommunens VA-plan (benämning enligt VISS):

- Västra Skogen och Vimmerby-Skillingarum
- Södra Vi-Sundsholm, Södra Vi och Södra Vi-Fågelhem
- Verveln-Gullringen
- Djursdalaformationen
- Storebro Övre och Storebro Nedre
- Tunaformationen
- Ydreforsformationen, Rumskulla-Stångån och Rumskullaformationen
- Stångån-Brånhult och Stångån-Björnebro
- Mariannelund-Länsgränsen och Mariannelund-Hjorten
- Magasin norr om Silverån, Mariannelundsåsen och Silverdalen

I VA-planen pekas också tre ytvattenförekomster ut som viktiga:

- Högerumsån, i Västra Skogen.
- Juttern, med tillhörande avrinningsområde (i samråd med Kisa kommun) potentiellt framtida infiltrationsvatten.
- Stångån, uppströms Storebro; potentiellt framtida infiltrationsvatten.

I Kalmar län finns fyra prioriterade vattenresurser, varav en av dessa är Vimmerbyåsen. Genom Vimmerby rinner även Emån som är en av fyra prioriterade ytvattenresurser i regionen. Grundvattentäkten Mariannelundsåsen som induceras från ytvattendraget Silverån ligger inom Vimmerby kommun och förser samhället Mariannelund i Eksjö kommun med dricksvatten. Mariannelundsåsen och Silverån är även utpekade som två av Kalmar läns viktigaste vattenresurser (Länsstyrelsen Kalmar län 2013).

Det finns en rad objekt som kan utgöra potentiella hot mot vattentäkterna inom kommunen. Det handlar dels om verksamheter i drift där det föreligger en risk för miljöfarliga utsläpp, dels om nedlagda verksamheter och gamla deponier där eventuella markföroreningar fortfarande kan utgöra ett hot. Inom tre områden finns det potentiellt förorenade områden som är registrerade i EBH-stödet.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanens ändrade användning innebär att oexploaterade områden, som idag utgörs av bland annat skogsmark, tas i anspråk och

bebyggs. Planerad utbyggnad bidrar till att andelen hårdgjord yta inom kommunen ökar, vilket i sin tur medför ökade mängder dagvatten som behöver hanteras.

Generellt sett bidrar ökade dagvattenflöden till större risk för spridning av föroreningar från hårdgjorda ytor, så som hustak, tomtmark, vägar och gator. Påverkan kan dock undvikas i hög grad om översiktsplanens ställningstaganden efterlevs.

Översiktsplanen anger ställningstagande om att verka för god dricksvattenkvalitet i kommunens allmänna vattentäkter samt skydda de viktiga vattenresurserna i kommunen för att säkra långsiktig dricksvattenproduktion. Planen lyfter att kommunen ska göra en översyn av befintliga vattenskyddsområden för att ge vattenförekomsterna tillräckligt skydd. Framtagande av förslag till vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsbestämmelser pågår i kommunen.

Översiktsplanen lyfter att exploatering av mark inte får påverka vattentillgångens kvantitet eller kvalitet negativt och det ska säkerställas att dagvatten inte för med sig föroreningar till recipient eller grundvatten genom en dagvattenutredning i samband med detaljplan eller annat lov där det bedöms behövas.

Genom att säkerställa att åtgärder som vidtas inom vattenförekomsternas avrinningsområden inte försämrar vattenkvaliteten, exempelvis genom utredningar och god dagvattenhantering, kan negativ påverkan på recipient undvikas. Planen prioriterar även förtätning framför spridd bebyggelse i orterna, vilket ökar möjligheten till ett effektivt omhändertagande av dagvatten.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen. Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av

utvecklingsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

5.3.4 Täkter

Förutsättningar

Täktverksamhet innebär utvinning och bearbetning av bland annat berg, naturgrus, morän och matjord. Det utbrutna materialet används exempelvis vid anläggning av väg, järnväg och byggnader men även för tillverkning av asfalt och betong. Råvaror som berg, grus, jord och torv är ändliga resurser som samhället behöver hushålla med.

I kommunen finns berg-, grus- och sandtäkt med tillstånd enligt miljöbalken. På flera av de större mossarna har man tidigare brutit torv till förbränning.

Hänsyn i planprocessen

Planen har inga ställningstaganden eller planerade utvecklingsområden som bedöms kunna påverka täkterna i kommunen.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanens påverkan på kommunens täkter bedöms vara obetydlig och därför uppkommer heller inga konsekvenser med översiktsplanen.

5.4 Riksintressen

5.4.1 Riksintresse naturvård

Förutsättningar

Områden som är av riksintresse för naturvård regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken. I kommunen finns fem områden utpekade som riksintresse för naturvård; Djursdala (NRO08008), Våtmark vid sjön Krön (NRO08090), Norra Kvills samt Ydrafors - Rumskullaområdet (NRO08009), Silveråns dalgång (NRO08012) och Örsåsa (NRO08089).

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har de utpekade riksintressena för naturvård i mycket låg utsträckning kommit i konflikt med utpekande av nya utvecklingsområden i kommunens orter. Vissa av kommunens mindre orter ligger delvis

inom eller i nära anslutning till ett utpekad riksintresse för naturvård. För de mindre orterna pekas inga nya utvecklingsområden ut men det ses som positivt med utveckling även i dessa orter. Inga LIS-områden finns utpekade inom områden av riksintresse för naturvård.

I översiktsplanen anges att befintlig våtmarksplan och naturvårdsprogram upphör att gälla. Våtmarksplanen är i flera delar inte längre aktuell och naturvårdsprogrammet är en del av tidigare översiktsplan och upphävs därför i samband med att den nya översiktsplanen antas. I en snar framtid är dessa upphävanden negativa men översiktsplanens ambition är att ta fram ett nytt naturvårdsprogram som är mer aktuellt och väl inarbetat i kommunens organisation. Riksintressen för naturvård kommer att vara en del i arbetet med kommande naturvårdsprogram.

I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska det ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt ska värdena förstärkas. När ingrepp eller åtgärder inom riksintresseområden är aktuella ska dessa redovisas och vid behov utredas för att säkerställa att påtaglig skada på riksintresset undviks.

Effekter och konsekvenser

Efterföljs översiktsplanens ställningstaganden om hänsyn och skydd av naturvärden bedöms översiktsplanens negativa påverkan på riksintressen för naturvård som låg. Jämfört med nollalternativet bedöms inte översiktsplanen medföra några nämnvärda konsekvenser för riksintressen för naturvård.

5.4.2 Natura 2000-områden

Förutsättningar

Natura 2000-områden klassas som riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel 1 §, och är ett nätverk med skyddsvärd natur inom EU. Målet är att främja den biologiska mångfalden. Områdena utgör en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige som har tillkommit med stöd av EU:s art- och habitatdirektiv (SCI) samt fågeldirektivet (SPA). Till de utpekade områdena finns bevarandepaner knutna. Natura 2000-områden har ofta

även andra skydd som nationalpark, naturreservat, eller biotopskyddsområden. Det krävs särskilt tillstånd för att bedriva verksamhet inom eller i anslutning till dessa områden enligt 7 kap. 28a § miljöbalken.

Det finns sju Natura 2000områden enligt habitat och fågeldirektivet inom Vimmerby kommun.

- Djursdalabygden
- Norra Kvill
- Örsåsa
- Gnöst,
- Grönsved
- Emåns vattensystem i Kalmar län
- Väggeberg

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har de utpekade Natura 2000-områdena i mycket låg utsträckning kommit i konflikt med utpekande av nya utvecklingsområden i kommunens orter. LIS-områden finns utpekade inom områden av riksintresse för naturvård.

I översiktsplanen anges att befintlig våtmarksplan och naturvårdsprogram upphör att gälla. Våtmarksplanen är i flera delar inte längre aktuell och naturvårdsprogrammet är en del av tidigare översiktsplan och upphävs därför i samband med att den nya översiktsplanen antas. I en snar framtid är dessa upphävanden negativa men översiktsplanens ambition är att ta fram ett nytt naturvårdsprogram som är mer aktuellt och väl inarbetat i kommunens organisation. Natura 2000-områden kommer att vara en del i arbetet med kommande naturvårdsprogram.

I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska det ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena. När sådana ingrepp eller åtgärder är aktuella ska dessa redovisas och vid behov utredas för att säkerställa att ingen negativ inverkan på riksintressena kommer att ske.

Effekter och konsekvenser

Efterföljs översiktsplanens ställningstaganden

om hänsyn och skydd av naturvärden bedöms översiktsplanens negativa påverkan på Natura 2000-områden som låg.

Jämfört med nollalternativet bedöms inte översiktsplanen medföra några nämnvärda konsekvenser för Natura 2000-områden.

5.4.3 Riksintresse kulturmiljövård Förutsättningar

Områden som är av riksintresse för kulturmiljövård regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken. I kommunen finns åtta utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövården, nämligen H78 Gåsefall-Pipetorp, H79 Tuna, H80 Pelarne, H82 Stångåns dalgång, H83 Korka kvarnar, H84 Vimmerby, H85 Toverums bruk och H86 Höslätts by.

Det finns även två upphävda riksintressen för kulturmiljövård sedan tidigare antagen översiktsplan (nollalternativet), Dalsebo - Krokarp (upphävdes 2015-06-01) och Ösjöfors (Rums-kulla) (upphävdes 2015-11-23). När riksintresseområden upphävs förlorar staten möjligheter att ingripa och länsstyrelsernas formella möjlighet att påverka översiktsplanen och detaljplaner försvinner. Riksintresseanspråk som avstås kan dock innehålla objekt och miljöer som skyddas av annan lagstiftning, till exempel kulturmiljölagen (1988:950) eller plan- och bygglagen (2010:900).

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har följande riksintressen för kulturmiljövård bedömts som mer berörda:

- Tuna (H79)
- Stångåns dalgång (H82)
- Vimmerby (H84)

Dessa riksintresseområden berör helt eller delvis flera av kommunens orter samt vissa utpekade LIS-områden. För orternas framtida utveckling behöver utvecklingsområden pekats ut i anslutning till den befintliga bebyggelsen vilket inte kan undvikas trots att detta kan komma att påverka riksintresseområdena. Översiktsplanens ställningstaganden ska dock efterföljas vilket bland annat innebär att

utvecklingen ska ske med hänsyn till riksintresseområdenas värden.

Avvägningen mellan orternas utvecklingsmöjligheter och riksintresseområdenas värden har bidragit till flera ställningstaganden kring hantering av kulturmiljöer i den fysiska planeringen. Det kulturmiljöprogram som översiktsplanen anger ska tas fram avses bland annat beröra samtliga riksintresseområden för kulturmiljövård och därmed tydliggöra ytterligare hur dessa ska beaktas i den fysiska planeringen.

Vimmerby kommun har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintressena för kulturmiljövård. Områden av riksintresse för kulturmiljövård ska skyddas mot åtgärder som gör att riksintressets värde försämras eller försvinner.

Effekter och konsekvenser

Efterföljs översiktsplanens ställningstaganden om hänsyn och skydd av kulturmiljöer bedöms översiktsplanens negativa påverkan på riksintressen för kulturmiljövård som låg. Utvecklings- och LIS-områdena är relativt små i relation till de riksintresseområden som berörs vilket också bedöms minska påverkan. Översiktsplanen kan potentiellt medföra positiva konsekvenser för vissa riksintresseområden till följd av att framtida utveckling kan medföra ytterligare skydd av befintliga värden.

Jämfört med nollalternativet bedöms inte översiktsplanen medföra några nämnvärda negativa konsekvenser för riksintresse för kulturmiljövård men ger förbättrade förutsättningar för vissa positiva konsekvenser.

5.4.4 Riksintresse kommunikationer Förutsättningar

Riksintresse för kommunikationer inom Vimmerby kommun innefattar vägar. Riksintresset regleras i miljöbalkens 3 kapitel 8 §. Riksväg 40 mellan Göteborg och Västervik respektive riksväg 23/34 mellan Kalmar och Linköping utgör nationellt och internationellt viktiga vägar då de ansluter till andra funktionellt viktiga stråk. Vägarna är viktiga för långväga transporter i form av gods och person-

bilstrafik, och utgör även en regional länk och pendlingsväg mellan större tätorter, däribland Vimmerby stad (Trafikverket 2021). Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har vikten av den regionala och nationella transportinfrastrukturen varit en viktig fråga för kommunens utveckling. För riksväg 23/34 säger översiktsplanen att kommunen eftersträvar en utveckling av denna till en 2+1-väg. Ställningstaganden om riskavstånd om 30 meter från både riksväg 23/34 och riksväg 40 redovisas också.

Översiktsplanen redovisar även att kommunen avser att beakta järnvägen Stångådalsbanan som om den vore ett utpekad riksintresse.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nollalternativet bedöms översiktsplanen medföra positiva konsekvenser för riksintressen för kommunikationer till följd av ställningstaganden om riskavstånd och utveckling av riksväg 23/34. Något som inte finns med i nollalternativet.

Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser för riksintressen för kommunikationer till följd av ställningstaganden om riskavstånd och utveckling av riksväg 23/34.

5.4.5 Riksintresse totalförsvarets militära del

Förutsättningar

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § miljöbalken) har i många fall företräde före andra riksintressen. Vissa områden kan ibland redovisas öppet, exempelvis övnings- och skjutfält och flygflottiljer. Det finns också områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet, områden som har koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelse-system.

Vimmerby kommun ligger inom lågflygningsområde med påverkansområde och påverkansområde för väderradar (Försvarmakten 2022). Uppförande av höga byggnationer i ett lågflygningsområde skulle kunna motverka riksintressets syften. Höga byggnationer avser alla objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen

bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Påverkansområde för väderradar utgörs av ett område med 50 kilometers radie inom vilket höga byggnationer riskerar att skada väderstationen.

Stora delar av Vimmerby kommun ingår i riksintresse för totalförsvaret vilket innebär restriktioner avseende höjd på byggnationer. Vid byggnation som överstiger 20 meter ska alltid samråd hållas med Försvarmakten, vilket gäller i hela landet. I framtida samhällsplanering ska beredskapshänsyn tas, vilket innebär att möjligheter för att göra samhället mer robust, funktionssäkert och flexibelt tas tillvara (Försvarmakten 2022).

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har riksintressen för totalförsvaret främst berörts i samband med frågan om vindkraftsetablering i kommunen. De utvecklings- och LIS-områden som översiktsplanen pekar ut bedöms ha en marginell påverkan på riksintressen för totalförsvaret då de aktuella riksintressena främst påverkas av höga objekt. Översiktsplanen anger att Försvarmakten ska remitteras vid ärenden rörande höga objekt.

Vindkraftsverk faller under begreppet höga objekt. I översiktsplanen har en vindkraftsanalys gjorts som inte har beaktat riksintressen för totalförsvaret. Anledningen till att vindkraftsanalysen inte tog hänsyn till riksintressen för totalförsvaret är för att vindkraftsverk har uppförts inom berörda eller liknande riksintresseområden för totalförsvaret. Riksintressena för totalförsvaret har därför inte hanterats som omöjliga områden för vindkraftsetablering. Översiktsplanen är dock tydlig med att Försvarmakten ska remitteras vid eventuella etableringar och att vindkraftsetableringar beslutas i varje enskilt fall efter vidare utredningar.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet medför översiktsplanen positiva konsekvenser för riksintressen för totalförsvaret till följd av att färre potentiella områden för vindkraftsetablering pekas ut.

Potentiella områden för vindkraftsetablering ligger inom riksintressen för totalförsvaret vilket kan medföra negativa konsekvenser för totalförsvarets riksintresseområden. Översiktsplanen är dock tydlig med att Försvarmakten ska remitteras vid eventuella vindkraftsetableringar och att beslut fattas i varje enskilt fall. Följden blir att hänsyn kan tas till totalförsvarets intressen i ett tidigt skede i etableringsprocessen och påverkan på riksintresset kan minimeras. Översiktsplanen bedöms därför inte medföra några nämnvärda konsekvenser för riksintressen för totalförsvaret.

5.4.6 Riksintresse skyddade vattendrag

Förutsättningar

Riksintresse för skyddade vattendrag regleras i miljöbalkens 4 kapitel 6 §. Riksintresset innebär att älvar och älvsträckor ska skyddas mot vattenkraftsutbyggnad. Riksintresse för skyddade vattendrag inom Vimmerby kommun innefattar del av Emån med avrinningsområde.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har det utpekade riksintresset skyddade vattendrag i mycket låg utsträckning kommit i konflikt med utpekande av nya utvecklingsområden i kommunens orter men ett LIS-område finns utpekat inom riksintresseområdet.

Översiktsplanen anger att om exploatering eller ingrepp i områden av riksintresse för skyddade vattendrag planeras ska detta bedömas utifrån att åtgärderna behövs för att upprätthålla, underhålla eller ändra en anläggning eller verksamhet. Åtgärderna får inte heller medföra någon ökad negativ miljöpåverkan eller endast en tillfällig sådan ökad påverkan.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nollalternativet bedöms inte några nämnvärda konsekvenser uppstå. Översiktsplanen bedöms inte medföra några nämnvärda konsekvenser för riksintressen för skyddade vattendrag.

5.5 Skyddade områden och andra värden

5.5.1 Naturmiljöområden

Förutsättningar

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden syftar till att skydda en viss livsmiljö, biotop, som är värdefull för hotade djur- eller växtarter. Bestämmelserna om biotopskyddsområden återfinns i 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Det finns två olika former av biotopskyddsområden, dels ett generellt skydd för vissa biotoptyper som alléer, pilevallar, åkerholmar samt odlingsröse och stenmur, källor med småvatten och våtmark i jordbruksmark.

Det finns även specifika biotopskydd för att skydda en särskild biotop där ett visst utpekat område skyddas av länsstyrelsen. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet. Skogliga biotopskyddsområden beslutas av Skogsstyrelsen. Inom Vimmerby kommun finns trettioåtta skogliga biotopskyddsområden. Björkö (23 -17885-97), som ligger i sjön Hjorten, är ett djur- och växtskyddsområde med syfte att skydda fågellivet mot störningar. Förbud gäller att uppehålla sig inom området 1 april-15 augusti.

Naturreservat

I kommunen finns naturreservatet Kvill (NVR2013461) med trädklädd betesmark skyddad enligt IUCN (Internationella naturvårdsunionen). Naturreservatet finns runt den tusenåriga Kvilleken, och syftet med naturreservatet är att bevara, skydda och återskapa ett till stor del hävdat odlingslandskap, öka den biologiska mångfalden samt tillgodose områden för friluftslivet.

Nationalpark

Nationalparken Norra Kvill inrättades 1927 (NVR2002423). Nationalparken är en del av riksintresse för naturvård, se avsnitt 4.4.1, och omfattas även av Natura 2000. Naturen

är storslagen med blockig terräng, urskogskaraktär, grova träd, tjärnarna och den kuperade terrängen. De dominerande vegetationstyperna är barrblandskog av olika typ, exempelvis med inslag av tall och ljung, fältskikt med blåbär och granskog och sumpgranskog.

Naturminne

Naturminnen är enstaka naturföremål som behöver särskilt skydd eller vård vilka regleras i miljöbalken 7 kap. 10 §. Det finns fyra naturminnen inom Vimmerby kommun. Dessa består i den omtalade Kvilleken, en lönn vid Ungstorp, och två flyttblock. Runkesten finns i Rumskulla och det andra är Klockesten vid Skansebergen som också benämns Toppesten.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är frivilliga avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen, länsstyrelse eller kommun och markägare som är intresserade av naturvård. Syftet med avtalet är att bevara, utveckla eller skapa områden med höga naturvärden. I Vimmerby kommun har naturvårdsavtal upprättats för tio områden.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område som har en speciell naturtyp och är av stor betydelse för skogens växter och djur och har förutsättningar att vara livsmiljö för hotade och rödlistade arter. Nyckelbiotoper har inget lagligt skydd och är belägna på privat mark. Nyckelbiotopsinventeringar har utförts i Skogsstyrelsens (1994), Skogsvårdsstyrelsens (2002) samt Länsstyrelsen i Kalmar läns (1997) regi inom Vimmerby kommun.

Naturvårdsplan

Länsstyrelsen i Kalmar har tagit fram en Naturvårdsplan som är underlag för samhällsplaneringen i länet.

Naturvärdesobjekt

Skogsområden med påtagliga naturvärden pekas ut som naturvärdesobjekt av Skogsstyrelsen då objektet inte når upp till kvaliteten nyckelbiotop. Naturvärdesobjekt kan beskrivas

som biotoper som i framtiden kan utvecklas till nyckelbiotoper.

Landskapsbildsskyddade områden

Länsstyrelsen Kalmar län upphävde landskapsbildsskydd i Vimmerby kommun år 2007 (Länsstyrelsen Kalmar 2007).

Ängs- och betesmarksinventeringen

Nationell inventering av värdefulla ängs- och betesmarker samordnas av Jordbruksverket (2017), och har utförts sedan år 2002. Inom inventeringen samlas information kring hävberoende natur- och kulturmiljökvaliteter i markerna som till exempel signalarter. Den senaste inventeringsomgången pågick mellan åren 2016-2020. Inom Vimmerby kommun har ungefär 1 700 hektar inventerats.

Våtmarksområden

Våtmarker är sådan mark där vatten under en stor del av året finns nära under, i eller över markytan (Naturvårdsverket 2009).

En stor studie av Sveriges alla våtmarksområden, dvs myrar (mossar, kärr och blandmyrar), sumpskogar, fukthedar, fuktängar, stränder med flera typer, kartlade och klassificerade våtmarker mellan åren 1981-2005. I Vimmerby kommun redovisades 68 våtmarksområden inom ramen för våtmarksinventeringen och dessa omfattar en yta om ungefär 2 064 hektar. Våtmarkerna fungerar som livsmiljö, reningsfilter för vatten, vattenmagasin och flödesutjämnare och har även positiva effekter på friluftslivet.

Skyddade, rödlistade arter

Alla vilda däggdjur och alla fåglar och deras bon är fredade enligt jaktlagen som beskriver att vissa arter endast får jagas under en viss tid på året. Fiskelagen och dess förordning innehåller bestämmelser som gäller fiskarter. Med stöd av 8 kap. 1-2 §, dvs artskyddsförordningen § 4-9 kan ytterligare arter fridlysas vilket medför ett förbud att fånga eller döda djur, störa dem, förstöra eller samla in ägg, eller skada djurens fortplantningsområden eller viloplats. Alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar är fridlysta i hela landet (Naturvårdsverket 2022d).

Inom Sverige redovisas en bedömning av

enskilda arters risk att dö ut från landet, den så kallade rödlistan (SLU 2022b). Rödlistan ligger ofta till grund vid bedömningar om när en art bör fridlysas. Risken för arten att dö ut graderas i en skala där de arter som uppfyller kriterierna för Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) eller Nationellt utdöd (RE) är rödlistade. De arter som kategoriseras som CR, EN eller VU är hotade. Inom Vimmerby kommun finns 221 rödlistade växt-och djurarter (Artportalen 2022). Några exempel är fladdermusarten barbastell, fågelarterna mindre hackspett och backsvala, trädarterna ask och alm samt sandödlor och flodpärlmussla.

Invasiva arter

Växter och djur som med människans hjälp har flyttats till ett område där de tidigare inte funnits benämns främmande arter. Arter som trivs mycket bra i sin nya omgivning och sprider sig snabbt och skadar inhemska arter, människors hälsa eller ekonomin kallas invasiva främmande arter (Naturvårdsverket 2022). Invasiva främmande arter utgör ett stort hot mot biologisk mångfald och ekosystem.

Invasiva arter regleras genom EU-förordningen om invasiva främmande arter som medför att det är förbjudet att sälja, importera, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar. Reglerna gäller alla myndigheter, kommuner och fastighetsägare och medför en skyldighet att förhindra spridning av de invasiva främmande arterna på EU:s förteckning. För närvarande finns det 88 EU-listade arter, varav 25 finns i Sverige. Exempel på invasiva arter som finns på EU-listan och som förekommer i Kalmar län (2022) är:

- Jätteloka
- Jättebalsamin
- Gudaträd
- Gul skunkkalla
- Smal vattenpest
- Sidenört

Hänsyn i planprocessen

Naturen och dess värden är en stor tillgång för Vimmerby kommun. Översiktsplanen pekar på

att naturens värden med fördel kan synliggöras och tillgängliggöras ytterligare i Vimmerby stad, tätorterna och landsbygderna. Naturområden och känslig natur som riskerar att nyttjas frekvent ska värnas och skyddas. Kommunen ska säkerställa skydd och anpassad skötsel för områden med hög biologisk mångfald och lång kontinuitet. Goda livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter i vatten- och grönområden ska säkerställas. Gröna kilar från Vimmerbys delar mot omlandet ska vidareutvecklas och säkerställas för att skapa en sammanhängande miljö för utveckling av biologisk mångfald. Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras.

Översiktsplanen medför att värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda och att områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Översiktsplanen lyfter fram vikten av att ta fram en grön- och blåstrukturplan. I översiktsplanen har grön- och blåstruktur hanterats på en översiktlig nivå och med fokus på ställningstagande för hur frågorna ska hanteras. Den kommande grön- och blåstrukturplanens syfte är att konkretisera ställningstagandena i översiktsplanen.

Det gällande naturvårdsprogrammet är en del av den befintliga översiktsplanen (nollalternativet) och kommer därför att upphävas i samband med att en ny översiktsplan antas. Översiktsplanen redogör därför att ett nytt naturvårdsprogram ska upprättas. Ett nytt aktuellt naturvårdsprogram som är väl inarbetat i kommunens organisation medför en modernisering av naturvårdsarbetet i kommunen. Naturmiljöområden kommer att vara en del i arbetet med kommande naturvårdsprogram.

Effekter och konsekvenser

Att gällande naturvårdsprogram upphävs medför negativa konsekvenser för naturvårds-

arbetet i kommunen. Att upprätta ett nytt och modernt naturvårdsprogram bedöms dock medföra positiva konsekvenser som kompenserar för de negativa. De negativa konsekvenserna är därför främst knutna till perioden mellan antagandet av översiktsplanen och antagandet av det nya naturvårdsprogrammet. Jämfört med nollalternativet bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för naturmiljöområden.

Översiktsplanen bedöms kunna bidra svagt positivt till bevarande av naturmiljöområden om intentionerna i översiktsplanen följs.

5.5.2 Kulturmiljöområden

Förutsättningar

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet och kan vara till exempel boplatser, gravfält, kvarnar, rösen och hållristningar. Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen och det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Antalet kända fornlämningar i Vimmerby kommun är drygt 680, och ytterligare ungefär 3 000 kulturmiljölämningar av annat slag finns inom kommunen.

Värdefulla bebyggelsemiljöer

Byggnader med högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen och får då skyddsbestämmelser enligt Kulturmiljölagens 3 kapitel. Vimmerby kommun (2022) har ett antal olika byggnadsminnen.

Dessa är;

- Orren 2, Storgatan 3. Borgmästargården, uppfördes under 1700-talet.
- Ejdern 1, Storgatan 32. Grankvistgården, uppfördes troligen år 1736-40.
- Domherren 1, Stora torget. Rådhuset uppfördes år 1824-25.
- Ripan 8, Storgatan 16. Tenngjutaregården, uppfördes troligen under 1700-talet.
- Ripan 14, Storgatan 28. Rådmansgården, uppfördes troligen under 1700-talet.
- Tjädern 3, Storgatan 19. Hammarskjöldska gården, troligen från 1700-talet.

- Näktergalen 3, Sevedegatan 43. Tvåvånings reveterat trähus med interiörmålningar. Uppfört i ett plan omkring år 1740. Under 1800-talet påbyggt med ytterligare en våning. Renoverat under 1990-talet med ny fasad av träpanel.

Sju hus och gårdar i Vimmerbys centrala delar är idag skyddade som byggnadsminnen. Källängsparken förklarades som byggnadsminne 2010. Parken skapades på 1950-talet av trädgårdsarkitekten Ulla Bodorff och är idag ett värdefullt uttryck för 1940- och 50-talens park- och trädgårdsarkitektur.

Fastigheten Blägda 1:16, Apelkullens banvaktstuga är byggnadsminnesförklarad och välbevarad och ger en god bild av hur livet på ett av järnvägens boställen gestaltades. Fastigheterna Kvill 11:2 och 11:3, Ösjöfors handpappersbruk, är beläget cirka 25 km nordväst om Vimmerby stad. Husen som är timmerhus, är grupperade runt ett gårdstun, invid Stångån. På platsen finns kvar en mangårdsbyggnad från 1780-talet, ett magasin, en ladugård, en mjölnarstuga, en f.d smedja och ett svin- och hönsstuga. Bruksbyggnaden som var från 1777 och 1800-talets början brann ner år 2005.

Tuna gård är skyddad som byggnadsminne tillsammans med tillhörande flyglar samt ekonomibyggnader öster om landsvägen Smalspåret Virserum i Hultsfreds kommun till Jenny i Västerviks kommun med tillhörande byggnader är byggnadsminnesförklarad.

Kyrkliga kulturminnen

Samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen 4 kap. 2§.

I Vimmerby kommun finns sju kyrkliga kulturminnen:

- Djursdala kyrka
- Frödinge kyrka
- Locknevi kyrka
- Södra Vi kyrka
- Tuna kyrka
- Vimmerby kyrka
- Pelarne kyrka

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen anger att det för Vimmerbys framtida utveckling är betydelsefullt att kopplingen till kommunens kulturmiljöer inte går förlorade och det lokala kulturarvet ska framhävas tidstypiskt och genuint. Det är därmed viktigt att arvet brukas, vårdas och vävs ihop med det nya som skapas i kommunen.

Översiktsplanen medför att de natur- och kulturvärden som finns i regionen ska beaktas. Översiktsplanen vill stärka, lyfta och tillgängliggöra befintliga kulturvärden så att alla kan ta del av dessa samt verka för en förstärkning som kan gynna besöksnäringen. Översiktsplanen innebär framtagande av ett kulturmiljöprogram för att skydda, bevara och framhäva värdefull kultur i kommunen.

Vid exploatering och utveckling ska kommunen värna kulturmiljöerna och se dessa som en tillgång. Vimmerbys värdefulla kulturmiljöer ska användas för att skapa attraktiva platser i landskapet. Kommunen ska verka för en helhetssyn som värnar kulturmiljöerna. För att bibehålla närhet till natur- och kulturlandskap bör vidareutveckling av till exempel gröna stråk, vandringsleder och slingor ske.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nollalternativet bedöms översiktsplanen vara svagt positivt då utvecklingsområdena är mindre än tidigare.

Utvecklingsområden planeras i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse i Södra Vi, Gullringen, Frödinge och Vimmerby där en negativ konsekvens av översiktsplanen skulle kunna uppstå. Efterföljs översiktsplanens ställningstaganden kring kulturmiljövärden och ambition om att ta fram ett kulturmiljöprogram kan dock kommunens kulturmiljövärden stärkas och positiva konsekvenser uppstå.

5.5.3 Områden för friluftsliv och rekreation

Förutsättningar

Den nationella friluftslivspolitikens mål är att möjliggöra människors vistelse ute i naturen för att kunna utöva friluftsliv. Allemansrätten

är en grundpelare för att ett aktivt friluftsliv ska kunna utövas. Syftet med politiken är att ge alla möjlighet att kunna få ta del av naturupplevelser, en social gemenskap, ett ökat välbefinnande men också en ökad kunskap om vår miljö och natur (Regeringen 2012). En viktig förutsättning för friluftslivet, både i tätortsnära lägen och på landsbygden, är allemansrätten. Genom att värna allemansrätten och förebygga intressekonflikter kan denna förutsättning säkras.

I Vimmerby finns inga utpekade riksintresseområden för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken eller för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. I hela kommunen finns stora sammanhängande naturområden, och samtliga orter i kommunen har god tillgång till tätortsnära rekreation och friluftsliv. Sevedeledens påfartsled binder samman Östgötaleden och Sevedeleden som tillsammans utgör en större sammanhängande vandringsled. Vandringsleden Djursdalarundan ligger i närheten av Södra Vi. Inom kommunen finns badplatser, fiskevatten och utpekade slingor för vandring, cykling och paddling.

Närheten till gröna områden är av särskilt stor betydelse för de som inte har möjlighet att förflytta sig långa sträckor för dessa typer av fysiska aktiviteter, till exempel barn och äldre. Större naturområden i tätortsnära lägen skapar dessutom möjlighet att komma många till gagn och inrymma många funktioner samtidigt. Dessa områden bör därmed planeras och förvaltas så att friluftsliv och naturvärden samt biologisk mångfald gynnas.

Det finns också mindre grönytor i kommunen, och även dessa är av stor betydelse då de utgör en viktig del av vardagen. Exempelvis fungerar de mindre grönytorna ofta som spontana mötesplatser och är viktiga för upplevelsen och samvaron i en i övrigt bebyggd miljö. De är också viktiga ur grön infrastrukturens synpunkt och bidrar ofta till både biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Hänsyn i planprocessen

Enligt översiktsplanen avser kommunen värna och synliggöra olika landskapstyper, samt

beakta särskilt viktiga värdestrukturer för gröna och blåa strukturer i landskapet.

Översiktsplanen anger att kommunen i sin planering ska verka för närhet och god tillgänglighet till natur- och kulturområden där friluftsliv kan utövas, samt vidareutveckla gröna stråk och kilar, vandringsleder och slingor. Turismen är en viktig näringsgren i Vimmerby kommun och översiktsplanen påpekar att skydda naturområden och känslig natur som riskerar att nyttjas frekvent är angeläget i det långsiktiga perspektivet.

I översiktsplanen anges även att kommunen ska verka för en utveckling av kommunala badplatser, särskilt i orter där sådana saknas. Översiktsplanen anger vidare att grönområden bör undantas för exploatering och att tätortsnära grönområden och parker prioriteras. Ny tätortsnära grönstruktur planeras i samtliga tätorter.

Effekter och konsekvenser

Den kommunala planeringen har stora möjligheter att påverka invånarnas möjligheter och tillgänglighet till friluftsliv och rekreation. Genom sina ställningstaganden i översiktsplanen bedöms kommunen kunna skapa en sammanhängande miljö för friluftsliv och rekreation, samt verka för ett kultur- och idrottsutbud som riktar sig till och tilltalar medborgare med olika intressen och ambitioner. Detta för att ge alla tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter.

Översiktsplanen bedöms bidra till en svagt positiv konsekvens för rekreation och friluftslivet. Jämfört med nollalternativet bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppkomma.

5.5.4 Strandskyddade områden Förutsättningar

Strandskyddet regleras främst i 7 kap. 15 § miljöbalken. Strandskyddets syften är att långsiktigt trygga förutsättningarna för en allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskyddet är av stor betydelse för att uppnå flera av Sveriges miljö kvalitetsmål. Strandskyddsområden utgör

en viktig del av den gröna infrastrukturen och bidrar med ekosystemtjänster inom rekreation, biologisk mångfald och vattenrening (Naturvårdsverket 2022).

Strandskyddet omfattar normalt 100 meter från strandkanten, både på land och i vattnet. I Vimmerby kommun har strandskyddet längs delar av sjön Krön utökats till 200 meter.

För bebyggelse inom strandnära lägen kan kommunen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Syftet är att långsiktigt stimulera utvecklingen på landsbygden genom att ta tillvara strändernas attraktionskraft. Inom dessa kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när dispenser prövas och strandskyddet upphävs.

Hänsyn i planprocessen

Inom Vimmerby kommun finns många sjöar och många möjligheter till utveckling av landsbygden. Under förutsättning att det lämnas fri passage och att reglerna kring strandskydd kan följas, ser Vimmerby kommun positivt på att möjliggöra för ytterligare bebyggelse vid kommunens sjöar enligt följande;

- LIS-områden ska vid behov prövas med detaljplan och för enstaka bebyggelse genomgå dispensprövning och bygglov, för att vidare säkerställa områdets lämplighet.
- Områdena bör som princip kunna tillföra ungefär tio bostäder eller vara lämplig för verksamheter som är beroende av vattenkontakt samt bidrar till arbetstillfällen eller utvecklar besöksnäringen.
- Kommunen ska verka för att LIS-områden kan bidra till utveckling och bättre tillgänglighet av naturmiljöer och kulturhistoriska miljöer.
- Lokaliseringen av LIS-områden ska ske i anslutning till kommunikationseffektiva stråk.
- LIS-områden föreslås framför allt där befintligt vatten- och avloppssystem kan förbättras eller där allmän vatten- och avloppsförsörjning kan ordnas.
- Utpekandet av LIS-område ska inte påverka skyddade områden, djurlivet eller växtlivet negativt.
- Allmänhetens tillgång till stränder ska kunna säkras med fri passage.

Ett antal LIS-områden pekas ut i översiktsplanen och dessa områden bedöms i översiktsplanen vara av ett sådant slag och har en begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Kommunen har för avsikt att fortsatt värna allmänhetens tillgänglighet till stränderna och strandskyddets syften i enlighet med miljöbalken. I varje enskilt fall behöver strandskyddsdispens sökas och prövas, utpekandet av LIS-området innebär inte att strandskyddet upphävs.

Utvecklingsområden i norra delarna av Södra Vi omfattas av strandskydd intill sjön Krön. I kommunen finns ett antal vattendrag och merparten av alla utvecklingsområden berörs av strandskydd.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen medför en potentiell utbyggnad av mångfunktionella utvecklingsområden och verksamhetsområden intill vattendrag. Strandskyddets syften att tillgodose friluftslivet samt bevara djur- och växtlivet riskerar att påverkas negativt och därmed bidra till negativa effekter och en negativ konsekvens.

Utveckling av LIS-områden sker i områden som omfattas av strandskydd. Exploatering av dessa områden innebär en risk att naturvärden påverkas negativt samt att förutsättningarna för allemansrätten längs stränderna försämrats. I översiktsplanen beskrivs dock att utvecklingen av LIS-områden ska ske på ett sådant sätt och med en sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses och så att inte skyddade område eller djur- och växtlivet påverkas negativt. Inga nämnvärda konsekvenser bedöms således jämfört med nollalternativet. Bedömningen görs också att det är bättre ur miljösynpunkt att exploatering sker inom dessa områden än i mer känsliga strandnära områden. Det kan till exempel vara så att det inom LIS-området finns större ytor där strandskyddet redan har upphävts. De mer känsliga strandnära områdena skyddas därmed från exploatering i större utsträckning i översiktsplanen än i nollalternativet.

I förhållande till nollalternativet bedöms

sammantaget inga nämnvärda konsekvenser uppstå avseende strandskydd.

5.5.5 Vattenskyddsområde

Förutsättningar

Vattenskyddsområden är geografiskt avgränsade områden till skydd för en vattenförekomst med betydelse för vattentäkt (existerande eller framtida vattentäkt). Både länsstyrelser och kommuner kan fatta beslut om att inrätta vattenskyddsområden med stöd i 7 kap. 21 § miljöbalken. Områden skyddade enligt 7 kap. miljöbalken har ett formellt skydd som kan vara exempelvis vattenskyddsområde eller naturreservat. Områden som är skyddade enligt vattenförvaltningsförordningen omfattas av både miljö kvalitetsmålen i 5 kap. miljöbalken och EU:s Vattendirektiv men kan även omfattas av formellt skydd enligt 7 kap. miljöbalken, vilket det inte alltid gör. Se vidare under rubriken miljö kvalitetsnormer. Omvänt kan ett område ha formellt skydd enligt miljöbalken, men inte definieras som skyddat område enligt Vattenförvaltningsförordningen.

Inom Vimmerby kommun finns följande vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken och den tidigare Vattenlagen (Naturvårdsverket 2022): Rökulla (NVR 2011746), Tobo (NVR2011749), Rumskulla (NVR2011754), Hylta (NVR2011750), Vi (NVR 2011747), Skillingarum (NVR2011748), Djursdala (NVR2011753), Tuna (2011751) och Örsåsa (NVR2011752).

Skyddet för vattenförekomster håller på att ses över och moderniseras (Vimmerby kommun, 2020).

Planens påverkan

Översiktsplanen redovisar att vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter ska upprättas och/eller revideras. Detta medför nya och uppdaterade skydds föreskrifter för vattentäkter i kommunen. Att skyddet av vattentäkter stärks är positivt för dricksvattenförsörjningen på både kort och lång sikt. Det står även att vattentäkter ska skyddas från föroreningar för att säkerställa långsiktig dricksvattenförsörjning.

Delar av utvecklingsområden för Vimmerby

som föreslås ligger inom vattenskyddsområdet Skillingarum där område för mångfunktionell bebyggelse och grön infrastruktur planeras. Vimmerby kommun kommer enligt översiktsplanen att växa och därmed ökar vattenuttaget för hushåll och verksamheter.

Effekter och konsekvenser

Nollalternativet berörs dricksvattenförsörjningen men omnämner inte vattenskyddsområden specifikt. Bedömningen är därför att översiktsplanen medför positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet avseende vattenskyddsområden.

Översiktsplanen medför generellt positiva konsekvenser avseende vattenskyddsområden då skyddet av vattentäkter avses uppdateras och förbättras.

5.6 Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel och regleras enligt 5 kap. miljöbalken. Miljö kvalitetsnormen anger lägsta tolererbara miljö kvalitet, där fastställandet av normen görs utifrån kunskaper om vad människan och naturen tål. Syftet är att varaktigt skydda och avhjälpa skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Idag finns det miljö kvalitetsnormer för:

- Olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477)
- Olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004: 660)
- Olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001: 554)
- Omgivningsbuller (SFS 2004: 675)

Myndigheter och kommuner ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna följs och enligt plan- och bygglagen ska det framgå av översiktsplanen hur dessa följs. Om en miljö kvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett så kallat åtgärdsprogram behöva upprättas.

5.6.1 Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Förutsättningar

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft gäller

i hela landet. Med utomhusluft avses enligt luftkvalitetsförordningen, MKN för utomhusluft (2010:477), utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. Det finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Kommunens skyldighet att kontrollera luftkvaliteten regleras enligt kraven i 5 kap miljöbalken, i luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) och i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2019:9).

Vägtrafik antas vara den dominerande utsläppskällan i Vimmerby kommun. Halterna av partiklar (PM10 och PM2.5), kväveoxid, bensen, benso(a)pyren och metaller i länets största tätorter, Kalmar och Västervik, har vid de senaste årens mätningar legat under den nedre utvärderingströskeln i urban bakgrund. Vid år då mätningar av kväveoxid och bensen har utförts parallellt i Vimmerby och Kalmar och/eller Västervik har haltnivåerna legat i nivå med halterna i Kalmar men varit betydligt lägre än i Västervik (Kalmar läns luftvårdsförbund 2018).

Nationella mätningar av bakgrundsluft på landsbygd mäts för att få kännedom om vilka luftföroreningar som transporteras in över olika delar av landet. I Vimmerby kommun, ligger den nationella bakgrundsstationen Norra Kvill. På stationen mäts ozon som timmedelvärden kontinuerligt och kväveoxid som månadsmedelvärden. Mätningarna av kväveoxid har pågått sedan år 2004 och årsmedelvärdet har legat runt 1,5 µg/m³ och vinterhalvårsmedelvärdet runt 1,5 µg/m³ under de senaste åren (Kalmar läns luftvårdsförbund 2018).

Hänsyn i planprocessen

Planen föreslår nya verksamhetsområden men planen bedöms inte innebära någon större verksamhetsetablering i kommunen jämfört med nuläget eller nollalternativet. Planen bedöms inte heller ge upphov till en ökning eller minskning av transporter eller trafik, varken från arbetspendling eller som genereras från kommunens besöksnäringar. Översiktsplanen bedöms sammantaget inte ge upphov till en

ökning eller minskning av utsläpp till luft.

Effekter och konsekvenser

Avseende följder för miljökvalitetsnormer för utomhusluft bedöms nollalternativet och översiktsplanen som likvärdiga och eventuella skillnader som försumbara. Sammantaget bedöms översiktsplanens påverkan på miljökvalitetsnormerna för utomhusluft som obetydliga.

5.6.2 Miljökvalitetsnormer för vattenförekomster

Förutsättningar

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvattenförekomster. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. En huvudregel i vattenförvaltningen är att en recipients status inte får försämrats av verksamheter, planer, projekt eller liknande. Detta har av EU-domstolen (Weserdomen) förtydligats med att ingen enskild kvalitetsfaktor får försämrats.

I Vimmerby kommun finns totalt 68 vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer. Vattenförekomsterna utgörs av sjöar, vattendrag och grundvatten. I Vimmerby kommun finns inget kustnära hav.

I kommunen finns elva grundvattenförekomster. Samtliga grundvattenförekomster i kommunen uppnår god kemisk och kvantitativ status (VISS 2022).

Av kommunens sjöar är 18 klassade som ytvattenförekomster. Tio av dessa uppnår god ekologisk status och åtta uppnår måttlig ekologisk status. Ingen av sjöarna uppnår god kemisk status (VISS 2022).

Vimmerby har 39 vattendrag som är klassade som ytvattenförekomster. Av dessa uppnår nio vattendrag god ekologisk status. Tjugotre uppnår måttlig ekologisk status och sju bedöms ha otillfredsställande ekologisk status. Ingen av vattendragen uppnår god kemisk status.

De främsta orsakerna till att god kemisk och ekologisk status i ytvatten inte uppnås är utsläpp av miljögifter, övergödning eller dålig kvalitetsstatus på fisk. Miljöproblem för fisk grundar sig i åtgärder i vattenmiljön som påverkar hydromorfologin (VISS 2022).

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen bedöms ge upphov till en ökad andel hårdgjorda ytor vilket kan öka föroreningsbelastningar till vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer. Planen förespråkar lokalt omhändertagande och rening av dagvatten. Det finns också en möjlighet att de utpekade grönområdena kan användas för omhändertagande av dagvatten. Av dessa nämnda skäl bedöms dagvatten från de tillkommande hårdgjorda ytorna kunna omhändertas på ett sådant sätt att det inte leder till ökade föroreningar från dagvatten.

Översiktsplanen redovisar att vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter ska upprättas och/eller revideras. Detta medför nya och uppdaterade skyddsföreskrifter för vattentäkter i kommunen. Att skyddet av vattentäkter stärks minskar risken att försämrade vattenkvaliteten.

Effekter och konsekvenser

Avseende följder för miljökvalitetsnormer för vattenförekomster bedöms översiktsplanen medföra något mer positiva konsekvenser i jämförelse med nollalternativet. Detta till följd med att frågan har ett ökat fokus i översiktsplanen.

Under förutsättning att de i översiktsplanens föreskrivna åtgärder följs och beaktas bedöms översiktsplanen inte leda till negativ påverkan på vattenkvaliteten i kommunen och översiktsplanen bedöms inte leda till att vattenstatusen försämrar. Därmed bedöms översiktsplanens konsekvenser för miljökvalitetsnormerna för vattenförekomster vara positiva.

5.6.3 Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Inga vattenförekomster i Vimmerby kommun omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten

5.6.4 Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Vimmerby kommun omfattas inte av miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller. Detta eftersom invånarantalet understiger 100 000 invånare, samt att andelen väg, tåg och flygtrafik understiger den nivå som krävs för kartläggning av omgivningsbuller.

5.7 Miljömål

Miljömålen ingår i Riksdagens samlade miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att uppnå en god miljö att överlämna till nästa generation där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Utöver detta så kallade generationsmål finns 16 nationella miljökvalitetsmål med preciseringar samt etappmål. Miljömålen ska vara vägledande för den fysiska planeringen och samhällsbyggandet (Sveriges Miljömål 2022).

Nedan redovisas de nationella miljömål som de regionala och lokala miljömålen till stor del grundar sig på och som bedömts vara relevanta för översiktsplanen; Begränsad klimatpåverkan, Gifrfri miljö, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och djurliv och Levande skogar (Sveriges Miljömål 2022).

Länsstyrelsen i Kalmar län uppdaterar åtgärdsprogram för miljömålen under år 2022 (Länsstyrelsen Kalmar län 2022b). Vimmerby kommun har antagit en policy för hållbar utveckling (2020c) där Sveriges miljökvalitetsmål är underlag för kommunens lokala fokusområden. Vimmerby kommun ställer sig bakom Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, samt regionala handlingsprogram.

5.7.1 Begränsad klimatpåverkan

”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Utsläpp av växthusgaser inom länet kommer främst från energi- och transportsektorn, industriprocesser och från jordbrukssektorn. Transporter blir generellt bränslesnålare, men transporterna av gods och människor ökar. Kalmar län är ett utpräglat jord- och skogsbrukslän som är ett av de mest djurtäta i landet.

Klimatsamverkan i Kalmar län arbetar för att öka takten får att nå länets energi- och klimatmål, bidra till att anpassa samhället till ett förändrat klimat och att hitta nya metoder och lösningar för att nå uppsatta mål (Länsstyrelsen Kalmar 2022). Handlingsprogrammet NO Oil har strategier och mål för att nå ett fossilbränslefritt Kalmar län år 2030, vilket innebär att produktionen av förnybar el då ska vara lika stor som energianvändningen i länet. I Kalmar län är idag 65 procent av länets energi förnybar. I handlingsprogrammet ingår att öka produktion av förnybar energi.

Översiktsplanen

I översiktsplanen planeras för utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse och verksamhetsområden, vilket innebär en viss påverkan på klimatet genom ökad användning av kommunens resurser och ökade utsläpp. Andelen transporter på väg kan öka till följd av ökad trafikmängd i form av pendling och godstransporter.

Inom Vimmerby stad bedöms ytterligare tusen bostäder kunna byggas, men ingen större befolkningsökning bedöms ske på grund av en viss utflyttning från kommunen. Genom att bygga nya bostäder där det redan finns utbyggd kollektivtrafik skapas förutsättningar

för ett miljövänligt resande. En förtätning inom Vimmerby stad medför ett kortare avstånd till service och arbete vilket gör det lättare att gå och cykla.

Inom ramen för arbete med översiktsplanen tas riktlinjer fram för etablering av områden avsedda för framställning av förnybar energi-produktion.

Transportinfrastrukturen ska fortsätta att stärkas och utvecklas för att möjliggöra hållbara och attraktiva kommunikationer. Kommunen verkar för utveckling av befintligt vägnät och värnar om riksvägarna. Trygga parkeringsmöjligheter ska säkerställas i närheten av orternas busshållplatser.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Genom att prioritera förtätning i kollektivtrafiknära lägen och stärka gång- och cykelvägar- nas koppling till hållplatser för kollektivtrafik kan det bidra till att kollektivt resande i kommunen ökar i översiktsplanen jämfört med nollalternativet. Översiktsplanens ställningstaganden om att öka tillgängligheten för kollektivt resande och utveckla gång- och cykelstråk bedöms medföra vissa positiva effekter för klimatet till följd av att bilåkandet bedöms kunna minska. För översiktsplanen bedöms att minskningen av de fossila transporterna totalt sett är försumbara jämfört med nuläget och nollalternativet och därmed innebär översiktsplanen sammantaget ge upphov till inga nämnvärda konsekvenser för klimatet från transporter.

Positiva konsekvenser bedöms uppstå i översiktsplanen till följd av att produktionen av förnybar el bedöms öka i och med översiktsplanen. I översiktsplanen pekas möjliga platser för etablering av vindkraftsetablering ut och planen har tagit fram riktlinjer för lokalisering- ar av solcellsanläggningar. Positiva effekter bedöms uppstå jämfört med nollalternativet då ÖP 2007 inte lyfter fram förnybar energiproduktion i samma utsträckning.

Bedömningen är att översiktsplanen bidrar till måluppfyllelse avseende begränsad klimatpåverkan.

5.7.2 Giftfri miljö

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna."

Inom kommunen förekommer områden som förorenats av tidigare och pågående verksamheter.

Översiktsplanen

Översiktsplanen kan påverka miljö kvalitetsmålet främst beroende på hur dagvattenhantering sker samt hur förorenade områden i kommunen hanteras.

Översiktsplanen förespråkar lokalt omhändertagande och rening av dagvatten vilket kan leda till att andelen föroreningar som når vattenförekomsterna minimeras. En VA-plan för kommunen har tagits fram.

I Vimmerby finns ett potentiellt förorenat område i utkanten av område för mångfunktionell bebyggelse. I Södra Vi finns ett inom verksamhetsområde och ett inom mångfunktionell bebyggelse. Exploatering av förorenat område kan innebära att förorening saneras, vilket kan minska risken för spridning av föroreningar i mark och vatten.

Under förutsättning att kommunen följer föreslagna skyddsåtgärder om förorenad mark bedöms risken för att översiktsplanen ska medföra negativa effekter på människors hälsa och miljön som liten.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms översiktsplanen bidra till måluppfyllelse för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

5.7.3 Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald

eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Förhöjda halter av näringsämnen som fosfor och kväve kan leda till försämrat siktdjup, kraftig algblooming och försämrade syresättning i bottenvattnet. Höga halter av näringsämnen finns i Kalmar läns sjöar och vattendrag. De största påverkanskällorna är jordbruket, enskilda avlopp, kommunala avlopp, dagvatten, industrier och skogsbruk. Även landmiljön påverkas av övergödning.

Översiktsplanen

Enligt översiktsplanen ska ytor för hantering av dagvatten och skyfall säkerställas, dagvatten ska i möjligaste mån fördröjas lokalt. Ytorna kan kombineras med gröna miljöer. Grönområden ska fungera som dagvatten- och översvämningshantering och bör inte exploateras.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av dagvattenhantering som positiva. Jämfört med nollalternativet kommer planerad exploatering innebära mindre risk för spridning av föroreningar och ökade dagvattenflöden, då tydliga riktlinjer för dagvattenhanteringen inte finns i nollalternativet.

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms översiktsplanen inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet ingen övergödning.

5.7.4 Myllrande våtmarker

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden".

Restaurering, återskapande och nyanläggning av våtmarker bidrar till bättre vattenhushållning och förbättrad vattenkvalitet i vattendrag, sjöar och längs kusten.

Översiktsplanen

Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utvecklingsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms översiktsplanen inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet myllrande våtmarker.

5.7.5 Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Högst hälften av sjöarna inom Kalmar län, och endast 15 procent av ytvattendragen bedöms nå god ekologisk status.

Översiktsplanen

Kommunen ska verka för att minska fragmentering av artrika miljöer eller skyddsvärd natur vid exploatering. Inom områden med mångfunktionell bebyggelse kan gröna och blåa stråk anläggas. Kommunen ska verka för att säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet. Vid exploatering ska hänsyn tas till livsmiljöer och spridningsvägar för djur och växter som lever i och omkring vattnet.

Översiktsplanen anger ställningstaganden om att verka för och säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet samt skyddas mot och inte påverkas negativt av olika åtgärder.

Översiktsplanen anger också att en utredning ska tas fram för minskad negativ påverkan på Stångåns vattensystem. Utredningen ska hantera förutsättningar och lämpliga åtgärder för bättre rening och fördröjning av dagvatten som avleds till Stångån.

Översiktsplanen lyfter fram vikten av att ta fram en grön- och blåstrukturplan. I översiktsplanen har grön- och blåstruktur hanterats på en översiktlig nivå och med fokus på ställningstagande för hur frågorna ska hanteras. Den kommande grön- och blåstrukturplanens syfte är att konkretisera ställningstagandena i översiktsplanen.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen. Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utvecklingsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Under förutsättning att ställningstaganden följs bedöms översiktsplanen bidra till måluppfyllelse avseende miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

5.7.6 Grundvatten av god kvalitet

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Kalmar län är nederbördsfattigt med låg yt- och grundvattenbildning. Inom länet förekommer de största grundvattenförekomsterna i form av isälvsavlagringar, i Vimmerby kommun exempelvis från Vimmerbyåsen. I Kalmar län kommer 70 procent av dricksvattnet från ytvattenförekomster, direkt eller indirekt via så kallad konstgjord infiltration. De största potentiella hoten mot grundvattnet är förorenade områden från tidigare industriell verksamhet, vägar och järnvägar samt exploatering av mark för bebyggelse, jordbruk med mera. Bekämpningsmedel, höga nitrathalter och saltpåverkan kan göra grundvattnet oanvändbart som dricksvatten.

Översiktsplanen

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå

Kalmar län är nederbördsfattigt med låg yt- och grundvattenbildning. Inom länet förekommer de största grundvattenförekomsterna i form av isälvsavlagringar, i Vimmerby kommun exempelvis från Vimmerbyåsen. I Kalmar län kommer 70 procent av dricksvattnet från ytvattenförekomster, direkt eller indirekt via så kallad konstgjord infiltration. De största potentiella hoten mot grundvattnet är förorenade områden från tidigare industriell verksamhet, vägar och järnvägar samt exploatering av mark för bebyggelse, jordbruk med mera. Bekämpningsmedel, höga nitrathalter och saltpåverkan kan göra grundvattnet oanvändbart som dricksvatten.

Översiktsplanen

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen.

Generellt sett bidrar ökade dagvattenflöden till större risk för spridning av föroreningar från hårdgjorda ytor, så som hustak, tomtmark, vägar och gator. Påverkan kan dock undvikas i hög grad om översiktsplanens ställningstaganden efterlevs. Översiktsplanen anger ställningstaganden om att verka för och säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet samt skyddas mot och inte påverkas negativt av olika åtgärder. Exempelvis ska dagvatten i möjligaste mån fördröjas lokalt, och ytor för hantering av dagvatten och skyfall ska säkerställas vid planering av verksamhetsområden. Med fördel i kombination med planering av gröna miljöer.

Översiktsplanen förespråkar även framtagande av dagvattenutredning i samband med detaljplanering och andra lov och åtgärder i de fall där dagvattnet kan utgöra risk för spridning av föroreningar till recipient och översvämningsrisk. Genom att säkerställa att åtgärder som vidtas inom vattenförekomsternas avrinningsområden inte försämrar vattenkvaliteten, exempelvis genom utredningar och god

dagvattenhantering, kan negativ påverkan på recipient undvikas.

Översiktsplanen anger också att en utredning ska tas fram för minskad negativ påverkan på Stångåns vattensystem. Utredningen ska hantera förutsättningar och lämpliga åtgärder för bättre rening och fördröjning av dagvatten som avleds till Stångån.

Översiktsplanen redovisar att vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter ska upprättas och/eller revideras. Detta medför nya och uppdaterade skyddsföreskrifter för vattentäkter i kommunen. Att skyddet av vattentäkter stärks är positivt för dricksvattenförsörjningen på både kort och lång sikt. Det står även att vattentäkter ska skyddas från föroreningar för att säkerställa långsiktig dricksvattenförsörjning.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utvecklingsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms översiktsplanen bidra till måluppfyllelse för miljömålet grundvatten av god kvalitet.

5.7.7 God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Förtätning av befintliga områden är positivt ur resurshushållningssynpunkt och ger närhet till service och befintlig infrastruktur. En god balans mellan den bebyggda miljön och befintliga natur-, kultur- och rekreationsvärden kan säkerställas genom planeringsunderlag som t.ex. kommunala grönstrukturplaner, kulturmiljöprogram och rekreations- och friluftsvärden.

Översiktsplanen

I första hand ska bebyggelse tillkomma genom förtätning i orterna och genom exploatering längs kommunikationsstråk. Inom kommunen ska utbyggnad av planlagda lediga tomter prioriteras, och vid behov ska detaljplaner göras om för att bättre anpassas till dagens förutsättningar. Tätorternas unika särdrag avseende till exempel natur- och kulturmiljö ska synliggöras och utvecklas. Offentliga miljöer ska anpassas för alla åldrar med fokus på barn, unga och äldre.

Etablering av störande verksamheter intill bostadsområden ska inte tillåtas.

Vid planläggning ska hänsyn tas till översvämningens risker och bedömning om vilka platsspecifika åtgärder som krävs ska göras.

Sammantaget bedöms översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet som följd av buller och vibrationer som positiva jämfört med nollalternativet. Detta främst eftersom planen pekar ut verksamhetsområden i redan bullerstörda områden med avstånd till bostäder.

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om strålskydd och säkerhets- och skyddsavstånd för anläggningar med elektromagnetiska fält bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av översiktsplanen som obetydliga.

Översiktsplanen pekar ut områden för industri i anslutning till redan etablerade verksamhetsområden samt med långa avstånd till bostäder och störningskänslig verksamhet. Översiktsplanens konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av miljöfarlig och störande verksamhet bedöms som positiva jämfört med nollalternativet. Bedömningen är baserad på förutsättningen att kommunen följer aktuella rekommendationer om skyddsavstånd till miljöfarlig verksamhet.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms översiktsplanen bidra positivt till måluppfyllelse avseende miljömålet God bebyggd miljö.

5.7.8 Ett rikt odlingslandskap

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Översiktsplanen

Areella näringar ska ges möjlighet att utvecklas. Infrastrukturens utveckling är viktigt för landsbygdernas vidareutveckling och värden för besöksnäringen på landsbygderna kan med fördel stärkas och tillgängliggöras. Jordbruksmark och stora opåverkade områden bör undgå exploatering och ny bebyggelse. Ny bebyggelse på landsbygderna ska anpassas efter landskapets förutsättningar och de förhållanden som finns på platsen. Fragmentering av sammanhållen jordbruksmark bör undvikas.

I arbetet med översiktsplanen har både skogsbruksmark och jordbruksmark tagits hänsyn till. Främst har jordbruksmarken påverkat översiktsplanens markanvändning. Jordbruksmark har i första hand undantagits från att pekas ut som utvecklingsområden. I de fall då jordbruksmark omfattas av utvecklingsområden är det till följd av att alternativa lokaliseringar för att uppfylla ändamålet inte hittats.

Totalt berörs cirka 54 hektar jordbruksmark av utpekade utvecklingsområden, detta motsvarar cirka 0,5 % av idag befintlig jordbruksmark. Bedömningen är att de värden som utvecklingsområdena skapar är högre än den ianspråktaga jordbruksmarken samt att andra alternativa placeringar inte har identifierats för att möjliggöra den utveckling som kommunen eftersträvar.

Riktlinjer för bebyggelse på landsbygden har tagits fram som syftar till skärpta regler angående exploatering på jordbruksmark. Dessa riktlinjer ska särskilt användas vid exploatering utanför utpekade utvecklingsområden. Brukningsvärd jordbruksmark ska undvikas att tas i anspråk för bebyggelse och eventuella anspråk ska kunna tillgodose betydande utveckling eller väsentliga samhällsintressen.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms översiktsplanen inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet ett rikt odlingslandskap.

5.7.9 Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Nyckelfaktorer att arbeta med är skydd, skötsel och restaurering av naturmiljöer samt hållbart nyttjande av biologisk mångfald, för att motverka uppdelade och förminskade livsmiljöer i landskapet.

Översiktsplanen

Grönområden bör undantas från exploatering och grönområden och natur bör bevaras och vidareutvecklas som gröna länkar för att främja spridningskorridorer och biologisk mångfald. Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras.

Områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Under förutsättning att ställningstaganden följs bedöms översiktsplanen bidra till måluppfyllelse avseende miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

5.7.10 Levande skogar

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Översiktsplanen

Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras. Områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Översiktsplanens bidrag till miljömålet

Under förutsättning att ställningstaganden följs bedöms översiktsplanen inte motverka miljömålet Levande skogar.

5.7.11 Sammanfattning av uppfyllelse av miljö kvalitetsmål

Miljö kvalitetsmål	Översiktsplanens påverkan på måluppfyllelse
Begränsad klimatpåverkan	Bidrar till måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålet.
Giftfri miljö	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.
Ingen övergödning	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.
Myllrande våtmarker	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.
Levande sjöar och vattendrag	Bidrar till måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålet.
Grundvatten av god kvalitet	Bidrar till måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålet.
God bebyggd miljö	Bidrar till måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålet.
Ett rikt odlingslandskap	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.
Ett rikt växt- och djurliv	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.
Levande skogar	Motverkar inte miljö kvalitetsmålet.

6 Sociala konsekvenser

Sociala konsekvenser är de konsekvenser som översiktsplanen genererar avseende social hållbarhet. Social hållbarhet är ett brett begrepp som saknar entydig definition och kan därmed ges olika innebörd beroende på sammanhang. Generellt handlar social hållbarhet om välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter, och individers behov (KTH 2022a). Samhällsplaneringen kan påverka vissa aspekter, exempelvis jämställdhet och att individers behov ställs i centrum för en god livsmiljö.

Social hållbarhet är i stor utsträckning en fråga om folkhälsa, både att befolkningen i stort mår bra och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika samhällsgrupper. Vissa aspekter av folkhälsa påverkas av samhällsplaneringen. Förutsättningarna för en god hälsa påverkas av hur livsvillkoren ser ut för individen, exempelvis sysselsättning, utbildning och tillgång till hälso- och sjukvård. Även vår livsmiljö påverkar vår hälsa, både den fysiska och psykosociala, där vi bor, arbetar eller rör oss.

De sociala konsekvenserna av översiktsplanen beskrivs här utifrån tio aspekter.

- Folkhälsa
- Boende och mötesplatser
- Tillgänglighet och rörelsefrihet
- Barnperspektiv
- Jämställdhet, jämlikhet och integration
- Trygghet och brottsförebyggande
- Arbete
- Rekreation och friluftsliv
- Störningar och risker
- Delaktighet i samhällsplaneringen

6.1 Folkhälsa

Förutsättningar

Folkhälsa som en del av social hållbarhet handlar framför allt om ett jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa (Folkhälsomyndigheten 2022). För samhällsplaneringen kan detta handla om att begränsa risker och störningar, så som buller, kemikalier och luftkvalitet. Men också tillgång till

hälsofrämjande delar som grönområden, kommunikationsmedel eller satsningar som på annat sätt bidrar till fysisk rörelse och delaktighet i samhället.

Sverige har 8 folkhälsomål och målområde 5 och 7 går att koppla till samhällsplanering. Målområde 5 tar upp att ett bostadsområde har fysiska och sociala egenskaper, vilka har både positiva och negativa effekter på hälsan. Till de fysiska egenskaperna räknas bland annat luftkvalitet i och utanför bostaden, bullerstörning från trafik och grannar, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service. De sociala egenskaperna kan vara de boendes tillit till varandra och deras sociala deltagande, grad av social integration samt normer och värderingar samt möjligheter att påverka sin situation och sitt närområde.

Målområde 5 tar även upp att man med hjälp av samhällsplanering kan skapa förutsättningar för integration och motverka segregationen. Genom en diversifierad lägenhetsfördelning, blandade upplåtelseformer och goda mötesplatser kan man åstadkomma miljöer som uppmuntrar till social interaktion. Även genom att överbrygga barriärer och gränser i den byggda strukturen kan man också åstadkomma bättre kontakter mellan olika delar av staden.

Enligt folkhälsomål 5 så kan samhällsplaneringen också skapa miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor. Fysisk aktivitet, lek och rörelse som är bra för hälsan främjas till exempel genom att skapa och bevara parker och grönområden men också genom tillgång till idrottsanläggningar, gång- och cykelvägar.

Målområde 7 handlar om kontroll, inflytande och delaktighet. Där en god och jämlik hälsa uppnås genom att främja individers möjlighet till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och det dagliga livet. Det vill säga att individer behöver möjligheter att mötas och få framföra sina åsikter på samhället och dess utveckling.

Hänsyn i planprocessen

Att ta fram en översiktsplan är en demokratisk process som bygger på dialoger. Som ett första steg i framtagandet av en samrådsversion till översiktsplan genomfördes ett antal dialogmöten ute på kommunens olika orter. De åsikter, idéer och önskemål som framkom under dessa dialogmöten har sedan utgjort grunden för översiktsplanen. Därefter har översiktsplanen varit ute på samråd där fler yttranden har inkommit och haft möjlighet att påverka vidareutveckling och förfinandet av innehållet i översiktsplanen.

Ställningstaganden i översiktsplanen som bidrar till ökad folkhälsa handlar bland annat om att verka för högre turtäthet avseende kollektivtrafiken i kommunen, vilket bidrar till ökad tillgänglighet och delaktighet. Kommunen vill sträva efter ett sammanhängande och framkomligt gång- och cykelvägnät i och mellan kommunens orter, vilket bland annat främjar för fysisk aktivitet i kommunen. Tillsammans med ställningstagande om att verka för trygghetsskapande åtgärder bidrar översiktsplanens inriktning till att ge förutsättningar för såväl barn och unga att ta sig till och från skola och fritidsaktiviteter som vuxna och äldre att ta sig till arbete och aktiviteter.

Ställningstaganden finns även gällande att säkerställa och vidareutveckla kopplingen mellan bostadsområden och grönområden. Med en tydlig koppling mellan bostadsområden och grönområden tillgängliggörs dessa samtidigt som förutsättningar skapas för rekreation och välmående. Översiktsplanen föreslår flera ställningstaganden kring natur och friluftsliv som bidrar till att värna närhet och tillgänglighet till grönområden, liksom inriktningen att ta fram en grön- och blåstrukturplan – vilket har stor betydelse för människors hälsa.

Översiktsplanen pekar även på att hänsyn ska tas till rekommenderade bullernivåer. Buller har en stor påverkan på hälsa och välmående. Översiktsplanen förespråkar förtätning och att bygga i kollektivtrafknära lägen, vilket kan ibland innebära att bullernivåerna behöver säkerställas genom åtgärder. Med inriktningen att

rekommenderade bullernivåer ska hållas finns goda möjligheter att skapa boendemiljöer som bidrar till god hälsa och ökad social hållbarhet i kommunen.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nollalternativet presenteras tydligare och mer konkreta ställningstaganden som har en bättre koppling mellan folkhälsa och samhällsplanering. Om dessa ställningstaganden efterlevs kan översiktsplanen ha positiva effekter på folkhälsa. Exempelvis genom att möjliggöra och uppmuntra till en mer aktiv livsstil, introducera och tillgängliggöra mer grön- och rekreationsområden samt förebygga suicid i befintliga och nya miljöer.

Översiktsplanen kan i vissa fall ha negativa konsekvenser på folkhälsan. Översiktsplanen föreslår förtätning i vissa områden där det finns risk att värdefulla grön- och rekreationsområden tas i anspråk och att osunda boendemiljöer uppstår. Detta försöker översiktsplanen motverka genom att kompensationsåtgärder tas vid i anspråkstagande av grön- och rekreationsområden och att extra hänsyn tas till ljud, ljus och luft i efterkommande projekt och planläggning.

Generellt har översiktsplanen en positiv effekt på folkhälsan, speciellt jämfört med nollalternativet. Risk för negativa konsekvenser finns men hanteras och anses minska.

6.2 Boende och mötesplatser

Förutsättningar

Boende och mötesplatser utgör en viktig grund i den sociala hållbarheten. Attraktiva bostäder med en blandning av boendestorlekar och ägandeformer samt närhet till rekreation och service skapar en god förutsättning för livskvalitet och hälsa.

När en kommun äger mark har kommunen möjlighet att bestämma vilken typ av bostäder som byggs på den aktuella marken och vad de har för upplåtelseform. Vidare har kommunen möjlighet att ta ansvar för och påverka kvaliteten på det som byggs, både bostäderna och miljön runtomkring.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanens inriktning är att det ska erbjudas en variation av bostäder och boendemiljöer och på så vis skapas också ett bostadsbestånd som svarar mot invånarnas olika behov och förutsättningar.

Kommunen uppmuntrar en utveckling av bostäder som medverkar till förtätning med närhet till servicefunktioner. Bostäder i anslutning till olika servicefunktioner bidrar till ett mer jämställt samhälle där invånarna ges lika möjlighet att nå och ta del av servicefunktionerna i sitt närområde. Cirka tio procent av antalet nya bostäder på landsbygden, vilket kan innebära en mer spridd struktur där avståndet till service ökar. Samtidigt krävs en möjlighet att bygga även i landsbygder, för att där kunna upprätthålla levande landsbygder.

Likaså ska kommunen säkerställa att mångfunktionell bebyggelse har närhet till natur, såväl anlagda parker som grönområden och natur. Förutom hälsofrämjande aspekter som närheten till natur genererar är detta även en plats där människor kan mötas.

Ytterligare ställningstaganden är att komplettera bostadsutbudet i tätorterna avseende ägandeform, hustyper och bostadsstorlekar. Detta skapar en möjlighet för människor att bosätta sig i, samt bo kvar i, kommunen när förutsättningarna i livet förändras. Översiktsplanen pekar även på att utveckla utbudet av mötesplatser och goda offentliga miljöer för alla åldrar med särskilt fokus på barn, unga och äldre. Genom satsningar på aspekter som dessa skapas goda möjligheter och förutsättningar för en social hållbarhet.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen kan antas medföra positiva effekter gällande boenden och mötesplatser. De bostäder som föreslås är utsprida över hela kommunen och bidrar till en utveckling av samtliga orter och landsbygden. Översiktsplanen har som mål att nya bostäder ska stärka serviceförsörjningen där bostäderna byggs. Översiktsplanen innehåller också ställningstaganden gällande utformningen av offentliga platser. Dessa ställningstaganden fokuserar främst på trygghet och tillgänglighet, vilket för-

hoppningsvis kan höja kvalitén och användningen av samtliga offentliga platser i kommunen.

Jämfört med nollalternativet har översiktsplanen en svag positiv effekt eller en neutral påverkan. Översiktsplanens ställningstagande återfinns inte ordagrant i nollalternativet, men dess vilja och inriktning återfinns. Översiktsplanen kan sägas ha en tydlighet jämfört med nollalternativet. Översiktsplanen pekar delvis ut andra områden jämfört med nollalternativet. Detta är ganska självklart då de områden som nollalternativet pekat ut har planlagts och i vissa fall exploateras.

Sammanfattningsvis antas översiktsplanen ha en positiv effekt gällande bostäder och mötesplatser.

6.3 Tillgänglighet och rörelsefrihet**Förutsättningar**

Tillgänglighet och rörelsefrihet handlar här om att alla ska ges möjlighet att ta del av samhället, men även möjligheten att självständigt kunna röra sig i samhället. Detta framför allt med avseende på barn, kvinnor och äldre. Tillgänglighet kan även innebära att det finns tillgång till exempelvis livsmedelsbutiker, grönområden, skola, förskola, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar och lekplatser.

Vid nybyggnation finns höga krav i lagstiftningen på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Det finns även förordningar med krav på retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Tillgänglighetsanpassning gynnar även andra som inte har en funktionsnedsättning eftersom flera insatser förenklar för exempelvis cyklister och personer med barnvagn (avfasade trottoarkanter, ramper till entréer, hissar).

Orterna i Vimmerby kommun har goda förutsättningar storleksmässigt för att människor ska kunna ta sig mellan målpunkter inom orterna självständigt, oavsett färdmedel.

Hänsyn i planprocessen

Kommunen vill att gång- och cykelvägnätet ska

utvecklas, dels genom att göra det enklare att ta sig fram till fots eller på cykel, dels genom att göra dem trygga och säkra. På så vis ökar tillgängligheten och rörelsefriheten, inte minst för barn och äldre som då kan röra sig fritt i trygga och trafiksäkra miljöer. I det längre perspektivet har barns rörelsefrihet betydelse för folkhälsan, genom att goda vanor att röra på sig kan grundläggas tidigt. I kombination med ställningstagandet om att involvera friluftslivet i skolans arbete samt att samtliga skolor ska ha god tillgänglighet till grönstruktur och natur skapas goda förutsättningar för att barnen ska få en god start i livet. Översiktsplanen föreslår att hållplatser och anslutningar ska vara genomtänkta för en god tillgänglighet och trygghet. Tillsammans med ställningstaganden om att verka för högre turtäthet ökar tillgängligheten och rörelsefriheten inom kommunen och till angränsande kommuner.

Även tillgängligheten till grönområden inom kommunen ses som en viktig del för den sociala hållbarheten, genom att tillgängliggöra och värna om dessa får detta en stor betydelse för nyttjandet av områdena.

Med ökad tillgänglighet och rörelsefrihet skapas även förutsättningar för delaktighet i samhället, det vill säga möjligheten att kunna ta del av och känna sig som en del av samhället och kommunen.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen hanterar tillgänglighet och rörelsefrihet på ett tydligare sätt jämfört med nollalternativet. I nollalternativet hanteras inte begreppen alternativt att de diskuteras i vaga termer och mellan raderna. Generellt har översiktsplanen positiva effekter på tillgänglighet och rörelsefrihet. Främst eftersom tydlighet i text minskar risken att ämnet förbises och nedprioriteras på grund av bristande kunskap och kännedom.

6.4 Barnperspektiv

Förutsättningar

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och skrevs under

av Sverige 1990. Konventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Enligt punkt 12 i barnkonventionen har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Eftersom samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människan lever och verkar i så påverkas även barns närmiljö och vardag. Barn- och ungdomar kan ha andra referensramar än vuxna för vad de vill med sin närmiljö eller på vilket sätt de vill ta del i samhället. Därför är det viktigt att barn och ungdomar är delaktiga i den fysiska planeringen.

Hänsyn i planprocessen

Som en del av de tidiga dialogerna innan en samrådsversion togs fram har särskilda dialoger förts med elever på kommunens skolor. Dessa dialoger utgick från ett särskilt framtaget material. När Vimmerby gymnasium arrangerade en hållbarhetsdag närvarade tjänstepersoner från Vimmerby kommun och uppmuntrade unga diskutera och delta i dialogen kring kommunens framtida utveckling. Barn och unga var självklart välkomna att delta på de andra dialogmötena också och i vissa faller närvarade barn även där. Informationen från barn och ungas dialoger utgjorde delvis grunden i översiktsplanens utformning samt ledde till de ställningstaganden om barnperspektiv som översiktsplanen presenterade.

Effekter och konsekvenser

Det framgår inte vilken roll barn och unga har haft i framtagandet av nollalternativet. Därmed har denna översiktsplan redan haft en positiv effekt där barn och unga har fått möjligheten att delta arbetet med och påverka innehållet i översiktsplanen.

De ställningstaganden och inriktningsmål som presenteras i nollalternativet är vaga och lägger fokus på utbildning och återflyttning. Denna översiktsplan presenterar även vikten av utbildning, men lägger också ett särskilt fokus på barn och ungas möjlighet att delta i inflytande i den fysiska planeringen. Exempelvis

genom att försöka erbjuda ett varierat utbud av mötesplatser och fritidsaktiveter samt att barnkonsekvensanalyser av detaljplaner och andra projekt särskilt poängteras.

Sammanfattningsvis har denna översiktsplan positiva effekter och konsekvenser för barnperspektivet.

6.5 Jämställdhet, jämlikhet och integration

Förutsättningar

Eftersom samhällsplaneringen påverkar den fysiska miljön och därmed även människors liv är det av stor vikt att planeringen gynnar människors olika behov. Bostadsbehovet ser väldigt olika ut beroende på var i livet man befinner sig, vilken livsstil man lever och vilka ekonomiska förutsättningar man har. Det är därför viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer och att det finns en möjlighet att välja om man vill bo på landsbygden, centralt eller i utkanten av en tätort.

När jämställdhet diskuteras i samhällsplanering nämns ofta trygghetsaspekter som fokuserar på den upplevda tryggheten vid vistelser utomhus när det är mörkt. Det kan handla om att planera för att gång- och cykelvägar, parker, parkerings- och busshållplatser har tillräckligt god belysning, att det inte finns några buskage i närheten som skapar dolda ytor eller att platser inte upplevs som ödsliga.

Det är även viktigt att samhällsplaneringen gynnar integrationen i en kommun. Det kan handla om att skapa mötesplatser där människor med både lika och olika erfarenheter kan mötas. Integration i samhällsplanering kan även handla om att bostadsområden möjliggör för att personer från "livets olika faser" och med olika erfarenheter kan bo i samma område eller att olika bostadsområden länkas samman genom gång- och cykelvägar så att det är lätt att ta sig mellan områdena.

Hänsyn i planprocessen

De dialogerna som har legat till grund för översiktsplanen har varit öppna för alla oavsett

kön, religion, ålder, etnicitet, socioekonomisk bakgrund samt andra aspekter. Det har även varit möjligt för alla som har tillgång till internet eller stadsbiblioteket att lämna synpunkter på översiktsplanen under samrådsskedet. I arbetet med översiktsplanen har även interna öppna diskussioner pågått om just jämlikhet, jämställdhet och integration.

I översiktsplanen pekas ny bostadsutveckling ut i samtliga tätorter och kommunen är också positiv till att det byggs bostäder i de mindre samhällena och på landsbygden. En utveckling av bostäder i hela kommunen går i linje med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. Riktlinjerna säger också att kommunen ska skapa ett varierat utbud av bostäder som tillgodoser invånarnas behov och önskemål. Speciellt viktigt är en spridning av boende- och upplåtelseformer.

Översiktsplanens fokus på aktiva och hållbara transporter stärker också jämlikheten och integrationen eftersom dessa transportmedel generellt används av kvinnor, barn och socioekonomiskt svagare grupper.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen utgår ifrån allas lika värde och försöker möjliggöra för en samhällsutveckling som främjar ett jämställt och jämlikt vardagsliv. I efterkommande arbete med planer och projekt ska kommunen fokusera på de grupper som ofta bortprioriteras och hamnar i skymundan.

Jämfört med nollalternativet har översiktsplanen en positiv effekt på dessa värden. Framst genom att möjliggöra för en utveckling av hela kommunen. I nollalternativet hanteras inte begreppen alternativt att de diskuteras i vaga termer och mellan raderna

6.6 Trygghet och brottsförebyggande

Förutsättningar

Trygghet och brottsförebyggande är två viktiga delar för sociala hållbarhet. Trygghetsarbetet kan ses som ett parablybegrepp som inkluderar brottsförebyggande. Trygghet är också

viktigt för andra aspekter av sociala hållbarhet. Exempelvis kan en ökad otrygghet försvåra arbetet med jämlikhet och jämställdhet. Ett annat exempel är hur bristande integration kan leda till ökad brottslighet.

Stiftelsen Tryggare Sverige har gjort en genomgång av översiktsplanens samrådsversion. Genomgången börjar med att beskriva brottsstatistik samt vilka utmaningar landsbygdskommuner generellt har med brottslighet och brottsförebyggande arbete. För att skapa ett säkrare och tryggare Vimmerby finns det många olika insatsområden att arbeta med. Det gäller allt från utformning av offentliga rum, förvaltning och skötsel av miljöer, möjligheten att delta i samhället samt god livsstandard och livsvillkor.

Hänsyn i planprocessen

Under samrådet har Stiftelsen Tryggare Sverige gjort en genomgång av översiktsplanen. Denna genomgång belyste brister och utvecklingspotential i översiktsplanens samrådsversion. Översiktsplanen har till viss del omarbetats för att tillgodose de brister som stiftelsen påvisade samt utvecklat förutsättningsbilagan med mer fakta och statistik gällande trygghet och brottslighet.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen presenterar ställningstaganden och riktlinjer som ämnar att främja trygghet och brottsförebyggande. Ställningstagandena har stort fokus på utformning och gestaltning.

Detta är en förbättring jämfört med nollalternativet som endast beskriver trygghet i visionen och värdegrunden. Ordet återkommer vid vissa tillfällen men används så generellt att det är svårt att avgöra vad som faktiskt menas. Nollalternativet hanterar inte begrepp kopplade till brottslighet eller brottsförebyggande.

Sammanfattningsvis kan översiktsplanen anses ha en positiv effekt på trygghet och brottsförebyggande. Perspektivet som översiktsplanen presenterar är begränsat till den fysiska samhällsplaneringen, men det finns tolkningsmöjligheter att inkludera andra och bredare åtgärder.

6.7 Arbete

Förutsättningar

En aspekt som bidrar positivt till social hållbarhet är en låg arbetslöshet. Arbetstillfällen med goda anställningsvillkor och låg arbetslöshet gynnar den sociala hållbarheten genom att minska den upplevda ekonomiska pressen samt möjliggör för individer att fokusera på sin egen fysiska och psykiska hälsa. Låg arbetslöshet kan också bidra till ett minskat tryck på samhällets sociala skyddsnät och ökad delaktighet i samhället. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen i en kommun.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen anger utveckling för verksamhetsområden i flera av kommunens tätorter. Verksamhetsområdena föreslås huvudsakligen i anslutning till större vägar för att möjliggöra en effektiv logistik. Inom utpekade områden för mångfunktionell bebyggelse finns också goda möjligheter för icke störande verksamheter att etablera sig och utvecklas. Det finns också en ambition om att besöksnäringen ska utvecklas, vilket kan skapa ytterligare arbetstillfällen. Översiktsplanen möjliggör därför för ett brett utbud av olika arbetstillfällen.

En ökad bostadsbyggnation och fler invånare bidrar till att handelsunderlagt ökar, vilket i sin tur kan bidra till att verksamheter kan växa och att nya butiker eller tjänster etableras. Ett ökat antal invånare ger förbättrar också möjligheterna för näringslivet att rekrytera.

Effekter och konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i hela Vimmerby kommun. Detta kan bidra till möjligheten för fler att både bo och arbeta i kommunen. Fler arbetstillfällen kan också bidra till en ökad inflyttning till Vimmerby kommun och bidra till en stabilisering av och eventuellt en positiv befolkningsutveckling. Om de arbetstillfällen som skapas har goda anställning- och arbetsvillkor möjliggör låg arbetslöshet även för fler att delta i samhället och höja sin levnadsstandard. Vilket kan generera positiva följd effekter på jämlikhet och integration.

6.8 Rekreation och friluftsliv

Förutsättningar

Människor mår bra av att vistas ute i naturen och att naturupplevelser har många positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att det finns en variation av natur från den lilla skalan så som parker och stråk till den stora skalan så som naturreservat och natur- och friluftsområden.

Rekreationsområden tas upp i flera nationella mål. Bland annat i Sveriges miljö kvalitetsmål och i Sveriges nationella friluftsmål. Miljömålet God bebyggd miljö, precisering 5 handlar om rekreativmiljöer i anslutning till bebyggelse. I preciseringen står följande; det finns natur- och grönområden och gröna stråk i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Tre av Sveriges nationella friluftsmål går att koppla till samhällsplanering och rekreativområden. Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Målet handlar om att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur inom och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden. Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet.

I Vimmerby kommun finns det många, stora och varierande blå- och grönområden som erbjuder rekreation och möjliggör för friluftsliv. Samtliga orter har goda tillgång till ortnära nära med vandringsleder och motionsslingor.

Hänsyn i planprocessen

I översiktsplanen finns riktlinjer och ställningstaganden som anger att blå- och grönområden samt deras stråk ska bevaras och utvecklas. Det finns även ställningstaganden som lyfter att rekreativområden och dess stråk ska

tillgängliggöras ytterligare. Blå- och grönområden med särskilda rekreativvärden har generellt undantas exploatering på samtliga orter. För centralorten Vimmerby är det särskilt viktigt att bibehålla och utveckla närheten och kvalitén på rekreativområdena.

Effekter och konsekvenser

Nollalternativet saknar generella ställningstaganden angående blå- och grönområden samt rekreation och friluftsliv utan väljer att hantera frågorna uppdelat per ort. Detta gör att kvalitén på hur frågorna hanteras är varierande över orterna. I vissa fall nämns nästa inget, i andra finns detaljerade skisser.

Översiktsplanen omfattar både generella riktlinjer och ställningstaganden samt hanterar blå- och grönområden ortspecifikt. Det finns därmed större tydlighet i hur blå- och grönområden samt rekreation och friluftslivet ska bevaras och utvecklas. Med en större tydlighet förstärks det skydd och tillgänglighet dessa värden har i kommande processer och projekt.

6.9 Störningar och risker

Förutsättningar

I Sverige finns miljö kvalitetsnormer för vatten, luft och buller som reglerar kvaliteten på vatten, luft och buller i och utanför bostaden. Miljömålet god bebyggd miljö, precisering 8 handlar om att människan inte ska utsättas för skadliga miljöer. I preciseringen står följande: människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Hänsyn i planprocessen

I översiktsplanen finns flera ställningstaganden om hur kommunen ska arbeta för att inte skapa olägenheter för människan vad det avser till exempel, bullernivåer, luftkvalitet, radonhalter eller föroreningar.

I arbetet med översiktsplanen och dess utvecklingsförslag har hänsyn tagits till befintliga risker och störningskällor. Varje utvecklingsområde

har beskrivits utifrån markföroreningar samt kontrollerats mot ortspecifika bullerkarteringar.

Effekter och konsekvenser

Översiktsplanen bedöms ha en neutral effekt på störningar och risker samt bedöms bidra till att miljö kvalitetsnormerna efterlevs. Översiktsplanen hanterar inte störningar och risker genom specifika åtgärder, vilket nollalternativet delvis gör. Översiktsplanen presenterar uppdaterade information gällande risker och störningar vilket kan ses som en positiv effekt. Nollalternativet är föråldrat och innehåller information som inte längre stämmer samt åtgärder som redan har genomförts.

6.10 Delaktighet i samhällsplaneringen

Förutsättningar

Delaktighet och möjlighet att påverka sin omvärld är en viktig grund i ett demokratiskt samhälle samt för många aspekter kopplade till social hållbarhet. Att kunna ta del av informationen samt att det finns en uppriktig vilja att ta emot synpunkter ökar möjligheterna för alla att vara delaktiga i samhället. Hänsyn i planprocessen

Att ta fram en översiktsplan är en demokratisk process som bygger på dialoger. Vimmerby kommun har möjliggjort för delaktighet i översiktsplanarbetet tidigt i processen. I samband med uppstarten av översiktsplanen har dialog förts med invånare, både ortsvis och ämnesvis. Det har även varit möjligt för invånare att lämna synpunkter och förslag via en digital karta och enkät som varit tillgänglig via kommunens hemsida. Både den digitala dialogen och ortdialogerna har lyft fram viktiga aspekter som arbetats in i översiktsplanens handlingar. Parallellt har en ny kommunal vision tagits fram som genomsyrar översiktsplanen.

Samtliga dialogmöjligheter har varit öppna för allmänheten och alla tänkbara samhällsgrupper har haft samma möjlighet att delta. Under dialogarbetet har det observerats att vissa grupper har varit svårare att nå, exempelvis barn och unga.

Dialogarbetet anpassades med särskild riktade åtgärder för att nå dessa grupper. Exempelvis genom närvaro av tjänstepersoner på Vimmerby Gymnasiets hållbarhetsdag samt ett särskilt utbildningsmaterial för barn i grundskoleålder.

Under samrådstitiden har det varit möjligt att lämna yttranden via digitala verktyg på kommunens hemsida. Tjänstepersoner har också funnits tillgängliga i entrén till stadshuset samt deltagit på marknader och andra evenemang.

I översiktsplanen presenteras en handlingsplan som prioriterar och förtydligar vilka åtgärder som krävs för att översiktsplanen ska kunna genomföras. I handlingsplanen finns ett avsnitt som avser dialog och samverkan. I avsnittet definieras ett antal samhällsgrupper, aktörer och myndigheter som är viktiga i det fortsatta arbetet med samhällsplanering, exempelvis barn och unga, äldre, näringslivet och föreningslivet.

Effekter och konsekvenser

En ny översiktsplan möjliggör för bättre förankring hos allmänheten och har möjliggjort för fler att delta i samhällsplaneringen än nollalternativet. Översiktsplanen har också identifierat och definierat hur det fortsatta arbetet med delaktighet ska fortgå. Detta kan få positiva effekter med en större medvetenhet, inflytande och ett starkare intresse för samhällsplanering hos allmänheten. Översiktsplanen riktar också insatser mot vissa särskilda grupper som är viktiga att få med i samhällsplaneringen.

Sammanfattningsvis har översiktsplanen en positiv effekt på delaktighet i samhällsplaneringen.

7 Ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser är de konsekvenser som översiktsplanen genererar avseende ekonomisk hållbarhet. Ekonomisk hållbarhet är ett brett begrepp som saknar entydig definition. Det kan bland annat handla om ekonomisk utveckling som inte medför negativ inverkan på ekologisk och social hållbarhet, men kan även förstås som ekonomisk tillväxt som anses hållbar så länge det ekonomiska kapitalet ökar (KTH 2022b).

Ekonomisk hållbarhet kan även handla om långsiktig hushållning med mänskliga och materiella resurser. Översiktsplanen är viktig för den ekonomiska hållbarheten genom att skapa beredskap inför framtiden, för att på ett långsiktigt sätt lägga grunden för hushållningen men även effektiviseringen av markanvändningen.

De ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen hänger samman med kommunens ekonomi. När en kommun växer eller krymper får det effekter på ekonomin. Översiktsplanen bidrar till att skapa en beredskap för framtiden samt att ha beredskap för dels var det är lämpligt att bygga, dels att det görs på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt. Med en välskött ekonomi läggs grunden för en fortsatt god samhällsutveckling. Med ekonomiska satsningar i rätt läge genereras vinster.

De ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen beskrivs här utifrån sex aspekter.

- Investeringar i allmänna intressen
- Näringsliv och arbetsmarknad
- Befolkning och bostadsmarknad
- Infrastruktur och kommunikationer
- Marköverlåtelser
- Fortsatt samhällsplanering

7.1 Investeringar i allmänna intressen

Förutsättningar

Kommuner har ett ansvar att förvalta och investera i allmänna intressen så som skolor,

förskolor, lokaler för vård och omsorg, vägar, gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledning och grönområden. Det är ofta investeringar som inte genererar några intäkter utan finansieras antingen via skatteintäkter, anslutningsavgifter eller delvis genom olika bidrag från staten. Investering i och förvaltning av allmänna intressen är en del av den svenska välfärden och är därför också en mycket viktig del för den sociala hållbarheten.

Ekonomiska konsekvenser av investeringar i allmänna intressen är generellt svåra att redovisa i ett helhetsperspektiv. Exempelvis kan investeringar som främjar folkhälsan leda till minskade kostnader inom vård och omsorg. Detta gör att negativa och positiva ekonomiska konsekvenser är svåra att jämföra.

Hänsyn i planprocessen

I arbetet med översiktsplanen har investeringar i allmänna intressena hanterats på olika sätt utifrån olika behov och förutsättningar. I översiktsplanen pekas flera åtgärder ut som kräver investeringar i de allmänna intressena. Bland annat finns ställningstaganden om klimatanpassningsåtgärder, utvecklat gång- och cykelnät, möjliggörande av ökad planberedskap och idrotts- och rekreativsmöjligheter.

Översiktsplanen pekar ut vissa större infrastrukturinvesteringar, bland annat en utveckling av riksväg 23/34 till 2+1-väg. För denna satsning är det primärt Trafikverket som belastas av de ekonomiska konsekvenserna kopplat till utbyggnaden men kommunen kan komma att behöva göra investeringar kopplat till utbyggnaden. Utvecklingen bedöms dock ekonomiskt gynna kommunen i ett långsiktigt perspektiv till följd av en ökad tillgänglighet och förbättrade förutsättningar för arbetspendling.

I den tidigare översiktsplanen pekades en ny ringled ut i Vimmerby stad, vilket är en relativt stor infrastrukturinvestering. Till följd av den höga kostnaden för en sådan ringled är den inte längre aktuell att peka ut. Detta medför att de negativa konsekvenserna av en sådan, rent

ekonomiskt, minskar i relation till nollalternativet. För att förverkliga översiktsplanen behöver ekonomiska medel avsättas i kommunens budgetarbete.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen ha något lägre negativa ekonomiska konsekvenser till följd av att den ringled som pekades ut i nollalternativet inte längre är en del av översiktsplanen.

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar i allmänna intressen. De ökade kostnaderna bedöms dock medföra ekonomiska vinster i andra delar av samhället.

7.2 Näringsliv och arbetsmarknad

Förutsättningar

Ett välmående näringsliv och arbetsmarknad är viktigt för en god ekonomisk utveckling i kommunen.

Hänsyn i planprocessen

I planen finns ställningstaganden om att stärka och vidareutveckla det befintliga näringslivet genom att stödja dess behov och möjlighet att utvecklas. Likaså har mark för verksamheter pekats ut där näringslivet kan utvecklas och växa. En utveckling av näringslivet kan generera fler arbeten, vilket ger positiva effekter även för den sociala hållbarheten i kommunen. En utveckling av infrastrukturen – väg, järnväg, digital infrastruktur – har betydelse för näringslivet. Översiktsplanen har tydliga inriktningar för att förbättra det infrastrukturella läget och därmed skapa ytterligare förutsättningar för näringslivet och arbetsmarknaden i Vimmerby kommun.

Ställningstaganden om en utveckling av Vimmerby stads stadskärna bedöms medföra en höjd attraktionskraft som kan stärka näringslivet. Ett starkt näringsliv och arbetsmarknad skapar i sin tur ett större kapital hos invånarna och ökade skatteintäkter.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen ge likvärdiga konsekvenser avseende näringsliv och arbetsmarknad. Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i kommunen vilket bidrar positivt till kommunens ekonomiska tillväxt.

7.3 Befolkning och bostadsmarknad

Förutsättningar

Att planlägga och bygga ut ett nytt bostadsområde kan vara en kostsam affär vid stunden för investeringen men kan i ett långsiktigt perspektiv generera ökade skatteintäkter till kommunen till följd av invånarna som flyttar in i området. Sambandet mellan exploateringskostnaden och framtida skatteintäkter är dock svårt att redovisa i siffror.

Vimmerby kommun har de senaste åren erfarenhet att planläggning har medfört att fler har bosatt sig i Vimmerby kommun vilket bidragit till att minskningen av antalet invånare inte har blivit så omfattande som prognoserna visat.

Hänsyn i planprocessen

Utbyggnad av bostäder och satsningar på kollektivtrafik kan även gynna den ekonomiska hållbarheten, detta då fler kan bosätta sig i kommunen men även lättare kunna pendla till eller inom kommunen. Likaså bidrar förtätning centralt i orterna till att handeln främjas.

Genom att planlägga för fler bostäder skapas en möjlighet för fler att bosätta sig i kommunen, vilket genererar positiva effekter för den ekonomiska hållbarheten. En fortsatt inriktning om att stärkt planberedskap och möjligheter att bygga fler bostäder bedöms bidra till att ytterligare stärka den ekonomiska hållbarheten. Likaså finns ställningstaganden bland annat om att bebyggelse i första hand ska tillkomma genom förtätning samt genom exploatering längs starka kommunikationsstråk. Det bidrar både till att hushålla med befintliga resurser och möjliggöra för att service kvarstår och kan

utvecklas vilket underlättar för vardagslivet och kommunens attraktivitet.

Genom att förtäta intill befintliga bostadsområden och kollektivtrafik kan kommunen erbjuda bostäder i attraktiva lägen där service och goda kollektivtrafikförbindelser redan finns. Detta innebär ett bättre nyttjande av befintlig infrastruktur och service, samt bidrar till ett större kundunderlag för lokala butiker och verksamheter i kommunens orter.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen ge mer positiva konsekvenser för bostadsmarknaden då fler bostäder möjliggörs vilket också kan bidra till ökade skatteintäkter på sikt.

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för befolkningen och bostadsmarknaden i kommunen vilket bidrar positivt till kommunens ekonomiska tillväxt.

7.4 Infrastruktur och kommunikationer

Förutsättningar

Infrastruktur och kommunikationer är grundläggande för att en kommun ska fungera.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen redovisar att infrastrukturen ska fortsätta stärkas och utvecklas för att möjliggöra för hållbara och attraktiva kommunikationer i samtliga riktningar för invånare, besökare, näringsliv. Läget i regionen är bra och fortsatta satsningar på infrastrukturen är viktig för att fortsätta stärka tillgängligheten till och från omkringliggande arbetsmarknader, besöksmål, studiemöjligheter och andra målpunkter. Likaså att möjligheterna för att resa hållbart ska vara enkelt. Dessa ställningstaganden bedöms bidra till att Vimmerbys ekonomiska utveckling blir möjlig.

Översiktsplanen har ett fokus på förtätning vilket innebär att kostnader för ny infrastruktur generellt blir lägre. Förtätning innebär också upprustning av befintlig infrastruktur, vilket kan

innebära både att kostnaderna behöver tas tidigare än vad som skett ifall utbyggnad inte gjorts. Oavsett så innebär förtätning, komplettering av befintlig bebyggelse och en större omflyttning i befintligt bestånd en besparing av markresurser samtidigt som anslutningar till befintlig infrastruktur inte blir lika kostsam. Detta innebär vidare att avstånden till service kan hållas korta och att gång- och cykelvägar blir allt viktigare och mer frekvent använda. Detta gynnar både ekonomi och miljö. Därtill kan utbyggnad av gång- och cykelvägar samt förbättrad kollektivtrafik, som översiktsplanen också föreslår, innebära en minskad andel trafik. Det ger i sin tur minskad belastning på vägar och parkeringsytor som då minskar underhållskostnader och ger ytterligare ytor att förtäta på.

I den tidigare översiktsplanen pekades en ny ringled ut i Vimmerby stad, vilket är en relativt stor infrastrukturinvestering. Till följd av den höga kostnaden för en sådan ringled är den inte längre aktuell att peka ut. Detta medför att de negativa konsekvenserna av en sådan, rent ekonomiskt, minskar i relation till nollalternativet.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen ha något lägre negativa ekonomiska konsekvenser till följd av att den ringled som pekades ut i nollalternativet inte längre är en del av översiktsplanen.

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen kostnader för infrastrukturinvesteringar men dess bedöms vägas upp av de positiva konsekvenserna som en förbättrad infrastruktur medför.

7.5 Marköverlåtelse

Förutsättningar

När en kommun äger mark har den ökad möjlighet att styra och påverka hur den marken ska utvecklas. Att investera i mark medför ökade kostnader men kan också komma att generera intäkter i framtiden. När detaljplaner för kommunalt ägda områden upprättas och dessa byggs ut kan kommunen sälja tomter och dessutom få nya invånare eller företagsetableringar.

Markinköp är även viktiga i förhandlingar om markbyten. Rådighet över mark ger kommunen möjlighet att via exempelvis avtal påverka vilken typ av upplåtelseform ett framtida bostadsområde ska ha.

Hänsyn i planprocessen

Översiktsplanen möjliggör för framtida exploatering av kommunalt ägd mark vilket kan generera intäkter för kommunen vid försäljning. Försäljning av bostadstomter ger möjliggör för ökade skatteintäkter medan försäljning av verksamhetsmark gynnar näringlivet och den ekonomiska tillväxten.

Genom att arbeta för ett strategiskt markinnehav har kommunen en möjlighet att vara delaktig i och driva utvecklingen av kommunen. Det är dock även mycket viktigt att det även finns privata aktörer som driver på utvecklingen. Översiktsplanen möjliggör både för den kommunala organisationen och privata aktörer att bidra till Vimmerby kommuns utveckling.

Effekter och konsekvenser

I jämförelse med nollalternativet bedöms översiktsplanen ge likvärdiga konsekvenser avseende näringsliv och arbetsmarknad.

Sammanfattningsvis kan översiktsplanen medföra positiva konsekvenser genom att exploatering möjliggörs både på kommunal och privatägd mark. Det ger möjliga intäkter både för kommunen och för privata markägare. Det kan även bli aktuellt för kommunen med markköp vilket på kort sikt kan medföra stora kostnader men på längre sikt kan möjliggöra för markbyte eller intäkter genom försäljning av planlagd mark.

7.6 Fortsatt samhällsplanering

Förutsättningar

Samhällsplaneringen är en kontinuerlig process som sker både genom översiktsplaner och övergripande program och styrdokument som detaljplaner och lovgivning. Översiktsplanen är dokument som ska följa den kommunala verksamheten och hållas uppdaterad.

Översiktsplanen relaterar även till andra befintliga och framtida styrdokument av relevans för den fysiska planeringen. På så sätt är inte samhällsplaneringen något statiskt utan något som ständigt förändras och ny information kan tillkomma som förändrar hur samhället bör utvecklas.

Hänsyn i planprocessen

För att realisera översiktsplanen behöver flera områden utredas ytterligare, främst genom framtida detaljplanearbete. Översiktsplanen belyser också behovet av att ett antal olika utredningar och styrdokument tas fram och/eller ajourhålls. För att kunna arbeta vidare med detaljplaner, utredningar och styrdokument behöver ekonomiska medel kontinuerligt avsättas i budgetarbetet.

Detaljplaner, utredningar och styrdokument kan vara kostsamma och kommunen behöver i första hand fokusera på de delar som ger störst nytta.

Effekter och konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen negativa ekonomiska konsekvenser till följd av utredningar och planarbete men när det finns klara detaljplaner som realiserar medför det positiva ekonomiska konsekvenser bland annat genom nya invånare och företagsetableringar som genererar intäkter till kommunen.

8 Slutsatser och fortsatt arbete

Planförslaget visar att det finns en god potential för kommunen att flera uppnå positiva konsekvenser om kommunen i sin fortsatta planering och lovgivning följer de ambitioner och ställningstaganden som översiktsplanen medför.

8.1 Samlad bedömning av miljökonsekvenser

Översiktsplanen innebär sammantaget en potential till fler positiva miljökonsekvenser än nollalternativet. Dessutom är risken för negativa miljökonsekvenser mindre. Det har identifierats minde negativa miljökonsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, detta vid framtagande

eller uppdatering av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning.

I översiktsplanen har en handlingsplan inarbetats för att visa på fortsatt arbete för att aktivt genomföra översiktsplanens ambitioner. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser är det av stor vikt att fortsatt samhällsbyggnadsutveckling genomförs i linje med översiktsplanens ambition och ställningstaganden.

Nedan redovisas en sammanvägd bedömning för de olika huvudrubrikerna. I sammanställningen ges kortfattade motiveringar till bedömningen som grundas i de beskrivningar som ges i kapitel 5 Miljökonsekvenser.

Miljöaspekt	Konsekvens av översiktsplanen	Konsekvens av nollalternativ
Klimat	Stora positiva konsekvenser Motivering: Översiktsplanen möjliggör ökad elektrifiering och lokal energiförsörjning samt förbättrade möjligheter till hållbara resor. Översiktsplanen tar även bättre hänsyn till risker kopplat till klimatförändringar	Negativa konsekvenser Motivering: Flera berörda aspekter omnämns inte i nollalternativet.
Hälsa och säkerhet	Positiva konsekvenser Motivering: Fördjupat fokus på dessa aspekter jämfört med nollalternativet	Inga nämnvärda
Hushållning med naturresurser	Positiva konsekvenser Motivering: Mindre andel jordbruksmark utpekad för utveckling och avvägningar har gjorts för att minska de negativa konsekvenserna. Ekosystemtjänster, grön- och blåstruktur har fått ett ökat fokus.	Negativa konsekvenser Motivering: Större andel jordbruksmark utpekad för exploatering. Ekosystemtjänster omnämns inte.
Riksintressen	Positiva konsekvenser Motivering: Översiktsplanen redovisar ambition om upprättande av naturvårds- och kulturmiljöprogram som ska inkludera riksintressanspråk. Översiktsplanen strävar efter utveckling av riksväg 23/34.	Inga nämnvärda
Skyddade områden och andra värden	Positiva konsekvenser Motivering: Översiktsplanen redovisar ambition om upprättande av naturvårds- och kulturmiljöprogram som ska inkludera skyddade områden. Översiktsplanen är tydlig med att vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter ska uppdateras och inrättas.	Inga nämnvärda
Miljö kvalitetsnormer	Positiva konsekvenser Motivering: Under förutsättning att de i översiktsplanen föreskrivna åtgärderna följs och beaktas bedöms översiktsplanen leda till positiv påverkan på vattenkvaliteten i kommunen	Inga nämnvärda

8.1.1 Betydande miljöpåverkan

En betydande negativ miljöpåverkan bedöms inte uppstå till följd av översiktsplanen förutsatt att dess ambitioner och ställningstaganden efterföljs i framtida styrdokument och samhällsbyggnadsprocesser.

Kommande detaljplaner och miljöfarliga verksamheter kan innebära betydande miljöpåverkan. Den betydande miljöpåverkan följs upp i detaljplaneprocesser och tillståndsproucesser för miljöfarlig verksamhet och tillhörande miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar.

8.2 Samlad bedömning av sociala konsekvenser

Översiktsplanen innebär sammantaget en potential till fler positiva sociala konsekvenser än nollalternativet. Översiktsplanen bedöms sammantaget medföra positiva konsekvenser för sociala värden. Detta är förutsatt att översiktsplanens ambitioner och ställningstaganden efterföljs i framtida styrdokument och samhällsbyggnadsprocesser.

Nedan redovisas en sammanvägd bedömning för de olika huvudrubrikerna. Sammanställningen grundas i de beskrivningar som ges i kapitel 6 Sociala konsekvenser. Den främsta anledningen att översiktsplanen bidrar till positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet är då dessa aspekter inte tydligt belysts i nollalternativet.

Social aspekt	Konsekvens av översiktsplanen	Konsekvens av nollalternativet
Folkhälsa	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Boende och mötesplatser	Positiva konsekvenser	Positiva konsekvenser
Tillgänglighet och rörelsefrihet	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Barnperspektiv	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Jämställdhet, jämlikhet och integration	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Trygghet och brottsförebyggande	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Arbete	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Rekreation och friluftsliv	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Störningar och risker	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda
Delaktighet i samhällsplaneringen	Positiva konsekvenser	Negativa konsekvenser

8.3 Samlad bedömning av ekonomiska konsekvenser

Översiktsplanen bedöms sammantaget medföra både positiva och negativa konsekvenser för ekonomiska värden. Generellt grundas bedömningen i att investeringskostnaden för framtida styrdokument och samhällsbyggnadsprocesser är stor men följderna bedöms generera positiva ekonomiska effekter. Detta är förutsatt

att översiktsplanens ambitioner och ställningstaganden efterföljs i framtida styrdokument och samhällsbyggnadsprocesser.

Nedan redovisas en sammanvägd bedömning för de olika huvudrubrikerna. Sammanställningen grundas i de beskrivningar som ges i kapitel 7 Ekonomiska konsekvenser.

Ekonomisk aspekt	Konsekvens av översiktsplanen	Konsekvens av nollalternativet
Investeringar i allmänna intressen	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå
Näringsliv och arbetsmarknad	Positiva konsekvenser	Positiva konsekvenser
Befolkning och bostadsmarknad	Positiva konsekvenser	Positiva konsekvenser
Infrastruktur och kommunikationer	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå
Marköverlåtelse	Positiva konsekvenser	Positiva konsekvenser
Fortsatt samhällsplanering	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå

8.4 Uppföljning och fortsatt arbete

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför. Syftet med uppföljningen är bland annat att kontrollera att negativ miljöpåverkan inte blir större än avsett samt att upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa konsekvenser. Det finns inga regler eller definition för betydande miljöpåverkan ska gå till men syftet är att upptäcka oförutsedd negativ påverkan på miljön och vidta lämpliga åtgärder. Uppföljningen ska därmed även innehålla huruvida någon oförutsedd negativ påverkan har upptäckts, samt i så fall vilka åtgärder som genomförts eller behöver genomföras.

Den betydande miljöpåverkan kommer att följas upp i samband med eventuella tillståndsprocesser för de eventuella verksamheter som kan komma att innebära betydande miljöpåverkan och där särskilda miljökonsekvensbe-

skrivningar kommer att behöva tas fram för de specifika åtgärderna. Kommande detaljplaner kan komma att innebära betydande miljöpåverkan, vilket betyder att särskilda miljökonsekvensbeskrivningar kommer behöva tas fram i samband med att någon eller några av dessa planer tas fram. Övervakning av miljöpåverkan kommer då att ske i enlighet med försiktighetsåtgärder eller villkor meddelade för dessa verksamheter och bestämmelser i detaljplaner samt senare i projekterings- och bygglovsfasen. Tillsyn kommer att utövas i enlighet med gällande regelverk.

För att översiktsplanens intentioner ska uppfyllas krävs en kontinuerlig översiktsplanering där översiktsplanens ställningstaganden följs i all kommande samhällsutveckling och att hållbarhetsfrågor ständigt är närvarande i arbetet. I översiktsplanens handlingsplan redovisas fortsatta utredningar och styrdokument som krävs för att uppfylla översiktsplanens intentioner och ställningstaganden. Handlingsplanen redovisar även hur kommunen avser att arbeta med uppföljning av översiktsplanen där bland annat en årlig uppföljning ska göras.

9 Källor

Boverket (2016), Hur mycket bullrar vägtrafiken?, (hämtad 2022-09-26), <https://www.boverket.se/contentassets/6b694ed0a7504182850bff4528b4b28d/hur-mycket-bullrar-vagtrafiken.pdf>

Försvarsmakten (2022), Riksintressen för totalförsvarets militära del, Rapport FM2021-25290:1 Bilaga 11, (hämtad 2022-08-31) <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/samhallsplanering/riksintressen/bilaga-11-kalmar-lan.pdf>

Jordbruksverket (2017), Ängs- och betesmarksinventeringen, (hämtad 2022-09-16) https://www2.jordbruksverket.se/download/18.48a7452e15c7b4a5a65a3a6b/1496908244029/ra17_9.pdf

Jordbruksverket (2020), Exploatering av jordbruksmark 2016-2020, (hämtad 2022-09-15) https://www2.jordbruksverket.se/download/18.3fe46a3117be21208098aeae/1631785978822/ra21_8.pdf

Kalmar läns luftvårdsförbund (2018) Kontrollstrategi avseende luftkvalitet för Kalmar län. <https://www.smalandsluft.se/Filer/LVF%20Kalmars%20dokument/Urban%20Kalmar/U6040%20Kontrollstrategi%20Kalmar%20lan.pdf>

Kalmar länstrafik (2022a) Regional transportplan 2022-20223, (hämtad 2022-02-21) https://regionkalmar.se/Documents/Samarbetsportalen/Regional%20utveckling/Samh%C3%A4llsplanering%20och%20infrastruktur/Regional%20transportplan/Remissversion%20Regional%20Transportplan%202022-2033_2.pdf

Länsstyrelsen Kalmar (2001a), Djursdala Registerblad NRo08008 (hämtad 2022-09-07) <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Länsstyrelsen Kalmar (2001b), Våtmark vid sjön Krön Registerblad NRo08090, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Länsstyrelsen Kalmar (2001c), Norra kvill Registerblad NRo08009, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Länsstyrelsen Kalmar (2001d), Silveråns dalgång Registerblad NRo08012, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Länsstyrelsen Kalmar (2001e), Örsåsa Registerblad NRo08089, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Länsstyrelsen Kalmar (2007), Upphävande av landskapsbildsskydd, (hämtad 2022-09-08) <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.151739f161e6faa20625d45/1526068957198/200713%20Upph%C3%A4vande%20av%20landskapsbildsskydd%20i%20Vimmerby%20kommun.pdf>

Länsstyrelsen Kalmar län (2013) Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län [Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län_2013.pdf](https://www.lansstyrelsen.se/download/18.151739f161e6faa20625d45/1526068957198/200713%20Upph%C3%A4vande%20av%20landskapsbildsskydd%20i%20Vimmerby%20kommun.pdf)

Länsstyrelsen Kalmar (2016a), Bevarandeplan Djursdalabygden, (hämtad 2022-09-07) <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254449>

Länsstyrelsen Kalmar (2016b), Bevarandeplan Norra kvill, (hämtad 2022-09-07) <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270358>

Länsstyrelsen Kalmar (2016c), Bevarandeplan Örsåsa, (hämtad 2022-09-07) <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270416>

Länsstyrelsen Kalmar (2016d), Bevarandeplan Gnöst, (hämtad 2022-09-07)
<https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254450>

Länsstyrelsen Kalmar (2016e), Bevarandeplan Grönsved, (hämtad 2022-09-07)
<https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254451>

Länsstyrelsen Kalmar (2005), Bevarandeplan Emåns vattensystem, (hämtad 2022-09-07)
<https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270398>

Länsstyrelsen Kalmar (2016f), Bevarandeplan Väggeberg, (hämtad 2022-09-07)
<https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270415>

Länsstyrelsen Kalmar (2022), Invasiva arter i Kalmar län, (hämtad 2022-09-07)
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/djur/invasiva-frammande-arter/invasiva-arter-i-kalmar-lan.html>

Länsstyrelsen Kalmar (2022b), Hållbar utveckling och god livsmiljö i Kalmar län, Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2015-2020, (hämtad 2022-09-19)
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/miljo-och-vatten/miljomal/atgardsprogram-inom-miljomal.html>

Länsstyrelserna (2018), Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall, stöd i fysisk planering, (hämtad 2022-09-19)
<https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/fastighetsnamnden/mote-2018-04-17/agenda/bilaga-2-rekommendationer-for-hantering-av-oversvamning-fran-skyfall-pdf?downloadMode=open>

MSB (2022) Farligt gods. (hämtad 2022-09-19)
<https://www.msb.se/farligtgoods>

Naturvårdsverket (2009), Rapport 5925, Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar, (hämtad 2022-09-16)
<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/5900/vatmarksinventeringen--resultat-fran-25-ars-inventeringar/>

Naturvårdsverket (2017), Ekosystemtjänster, (hämtad 2022-09-15)
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/varfor-behovs-ekosystemtjanster/>

Naturvårdsverket (2022a), Kartverket skyddad natur, (hämtad 2022-09-05)
<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverket (2022b), Strandskydd, (hämtad 2022-09-05)
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/strandskydd/>

Naturvårdsverket (2022c), Invasiva främmande arter, (hämtad 2022-09-07)
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/vad-ar-ifa/definition/>

Naturvårdsverket (2022d), Fridlysta arter, (hämtad 2022-09-08)
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fridlysta-arter/>

Regeringen (2012), Skrivelse 2012/13:51 Mål för friluftspolitiken, (hämtad 2022-09-21)
<https://www.regeringen.se/49bba5/contentassets/66ec772d0bd14d08b78289390f6b1275/mal-for-frilufts-livspolitiken-skr-20121351>

Regionförbundet i Kalmar län (2018) Regional transportplan för Kalmar län 2018-2029.
[Regional transportplan Kalmar län 2018-2029.pdf \(regionkalmar.se\)](https://www.regionkalmar.se/Regional%20transportplan%20Kalmar%20l%C3%A4n%202018-2029.pdf)

Vimmerby kommun (2020 a), Vattenförsörjningsplan, bilaga 1 till VA-plan, (hämtad 2022-09-05)
<https://www.vimmerby.se/download/18.38399fa21768410c03af1ab3/1610864871232/Vattenf%C3%B6rs%C3%B6rjningsplan%20ver%202020%20dec.pdf>

Vimmerby kommun (2020 b), Handlingsplan, Vattenförsörjningsplan, (hämtad 2022-09-05)
<https://www.vimmerby.se/download/18.58ebe4cf177db4bae7ea9853/1615278568583/Handlingsplan%20Vattenf%C3%B6rs%C3%B6rjning%20ver%202020%20dec.pdf>

Vimmerby kommun (2020 c), Policy för hållbar utveckling 2020-09-26 § 96, Vattenförsörjningsplan, (hämtad 2022-09-05)
<https://www.vimmerby.se/byggaboochmiljo/hallbarhetochutveckling.4.3007f0e915c15cbcef5abe8c.html>

Vimmerby kommun (2020 d), Dagvattenstrategi.

Vimmerby kommun (2021), VA-plan för Vimmerby kommun, Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten.

Vimmerby kommun (2022f), Buller, (hämtad 2022-09-26)
<https://www.vimmerby.se/byggaboochmiljo/bullerochluftkvalitet/buller.4.3007f0e915c15cbcef5a08bd.html>

VISS (2021) Vattenkartan, (hämtad 2021-09-30)
<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>.